2025/2643

29.12.2025

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2025/2643,

16. detsember 2025,

millega luuakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks (EDIPi määrus)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 114 lõiget 1, artikli 173 lõiget 3, artikli 212 lõiget 2 ning artikli 322 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja arvamust ([1]),

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ([2]),

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ([3])

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([4])

ning arvestades järgmist:

(1) Intensiivne sõjategevus, mille on põhjustanud Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõda Ukraina vastu, avaldab negatiivset mõju liidu ja liikmesriikide julgeolekule ning tingib vajaduse, et liikmesriigid suurendaksid märkimisväärselt oma suutlikkust tugevdada kaitsevõimet. Piirkondliku ja ülemaailmse julgeoleku pikaajaline halvenemine tingib vajaduse muuta seda, millises mahus ja kui kiiresti suudab Euroopa kaitsesektori tehnoloogiline ja tööstuslik baas (EKTTB) arendada ja toota kõiki sõjalisi võimeid.

(2) 11. märtsil 2022 Versailles's kohtunud liidu riigipead ja valitsusjuhid võtsid kohustuse tugevdada Euroopa kaitsevõimet. Nad leppisid kokku liikmesriikide kaitsekulutuste suurendamises, ühisprojektide ja kaitsevõime ühishangete kaudu koostöö tõhustamises, puudujääkide kõrvaldamises, innovatsiooni edendamises ning Euroopa kaitsetööstuse tugevdamises ja arendamises.

(3) Komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja") esitasid 18. mail 2022 ühisteatise „Kaitseinvesteeringute puudujääkide analüüs ja edasised sammud", milles juhiti tähelepanu kaitsevaldkonna rahastamise, tööstuse ja võimete puudustele liidus.

(4) Euroopa Ülemkogu rõhutas oma 14. ja 15. detsembri 2023. aasta järeldustes, olles võtnud arvesse 11. märtsi 2022. aasta Versailles' deklaratsiooni ning nõukogu 21. märtsil 2022. aastal heaks kiidetud julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi rakendamiseks tehtud tööd, et liidu kaitsevalmiduse suurendamiseks on vaja rohkem pingutada. Sellise valmiduse saavutamise ja liidu kaitsmise eeltingimus on tugev, kerksem, uuenduslikum ja konkurentsivõimelisem Euroopa kaitsetööstus.

([1]) ELT C, C/2025/805, 31.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/805/oj.
([2]) ELT C, C/2024/4662, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4662/oj.
([3]) ELT C, C/2025/1705, 26.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1705/oj.
([4]) Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 8. detsembri 2025. aasta otsus.

(5) Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid 20. juulil 2023 vastu määruse (EL) 2023/1525 ([5]), mille eesmärk on kiiresti toetada Euroopa kaitsetööstuse tootmisvõimsuse suurendamist, kindlustada tarneahelad, hõlbustada tõhusaid hankemenetlusi, tegeleda vajakajäämistega tootmisvõimsuses ja edendada investeeringuid. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid 18. oktoobril 2023 vastu määruse (EL) 2023/2418 ([6]), mille eesmärk on toetada liikmesriikide vahelist koostööd hankeetapis, et täita koos kõige pakilisemad ja kriitilisemad lüngad, mis tulenevad eelkõige praegusele Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale reageerimisest.

(6) Määrused (EL) 2023/1525 ja (EL) 2023/2418 töötati välja hädaolukorrale reageerimiseks ja lühiajaliste programmidena ning nende kehtivus lõppeb vastavalt 30. juunil 2025 ja 31. detsembril 2025.

(7) Käesolev määrus peaks tuginema määrustele (EL) 2023/1525 ja (EL) 2023/2418 ning laiendama nende loogikat pikaajalisemas ja struktureeritumas perspektiivis, nähes ette rahalise toetuse aastateks 2025–2027, et tugevdada EKTTB konkurentsivõimet, reageerimisvõimet ja suutlikkust tagada kaitseotstarbeliste toodete prognoositav, pidev ja õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine. Praegust julgeolekuolukorda silmas pidades näib olevat vaja laiendada seda liidu toetust, et ergutada liikmesriikide vahelist koostööd suuremas valikus kaitseotstarbelise varustuse hankimisel.

(8) Euroopa Ülemkogu otsustas 23. juunil 2022 anda Ukrainale kandidaatriigi staatuse, väljendades seeläbi kindlat tahet siduda ülesehitamine liiduga ühinemise suunas liikumisel tehtavate reformidega. Euroopa Ülemkogu otsustas 15. detsembril 2023 alustada Ukrainaga ühinemisläbirääkimisi ning kinnitas, et liit ja selle liikmesriigid annavad pikaajaliselt ja koos partneritega panuse Ukraina ees võetavatesse julgeolekukohustustesse, mis aitavad edaspidi Ukrainal end kaitsta, seista vastu destabiliseerimiskatsetele ja hoida ära agressiooniaktid. Kindel toetus Ukrainale on liidu peaeesmärk ja sobiv väljendus liidu kindlale poliitilisele tahtele toetada Ukrainat nii kaua, kui seda on vaja.

(9) Venemaa agressioonisõja tekitatud kahju Ukraina majandusele, ühiskonnale ja taristule ning eelkõige Ukraina kaitsesektori tehnoloogilisele ja tööstuslikule baasile tähendab, et Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi ülesehitamiseks on vaja igakülgset toetust. Selline toetus on oluline, et Ukraina oleks suuteline täitma riigi põhifunktsioone, aidates kaasa riigi kiirele taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele, Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi integreerimisele EKTTBsse ning Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi kohandamisele Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) ja muude asjakohaste standarditega. Tugev Ukraina kaitsesektori tehnoloogiline ja tööstuslik baas on Ukraina pikaajalise julgeoleku ja ülesehitamise jaoks eluliselt tähtis.

(10) Liit peaks Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamist toetavaid meetmeid rahaliselt toetama. Eelkõige peaks käesoleva määruse kohane Ukraina toetusvahend motiveerima liikmesriike tegema koostööd Ukraina ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasiga, et suurendada Ukraina kaitsetööstuse tootmisvõimsust ja edendada kaitseotstarbeliste toodete ühishankeid Ukraina kaitsesektori tehnoloogilisest ja tööstuslikust baasist. See toetus täiendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/792 ([7]) loodud Ukraina rahastust antavat toetust ning nõukogu otsusega (ÜVJP) 2021/509 ([8]) loodud Euroopa rahutagamisrahastu ja liikmesriikide kahepoolse abi raames Ukrainale antavat sõjalist toetust. Samuti on see kooskõlas liidu jätkuva ja vankumatu toetusega Ukraina sõltumatusele, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides.

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1525, mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist (ELT L 185, 24.7.2023, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1525/oj).

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2418, millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA) (ELT L, 2023/2418, 26.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj).

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/792, millega luuakse Ukraina rahastu (ELT L, 2024/792, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj).

([8]) Nõukogu 22. märtsi 2021. aasta otsus (ÜVJP) 2021/509, millega luuakse Euroopa rahutagamisrahastu ja tunnistatakse kehtetuks otsus (ÜVJP) 2015/528 (ELT L 102, 24.3.2021, lk 14, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/509/oj).

(11) Venemaa tuleb täielikult vastutusele võtta ja ta peab maksma ulatusliku kahju eest, mille on põhjustanud tema Ukraina-vastane agressioonisõda, mis kujutab endast Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja ilmset rikkumist. Liit ja selle liikmesriigid peaksid tihedas koostöös teiste rahvusvaheliste partneritega jätkama tööd selle eesmärgi saavutamiseks kooskõlas liidu ja rahvusvahelise õigusega, võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artikli 2 lõikes 4 sätestatud jõu tarvitamise keelu rasket rikkumist Venemaa poolt ja põhimõtteid riikliku vastutuse kohta rahvusvahelise õiguse vastaste tegude eest, sealhulgas kohustust hüvitada tekitatud rahaliselt hinnatav kahju. Rahvusvaheliste partneritega koordineerides on tehtud edusamme küsimuses, kuidas saaks eraõiguslike üksuste hoitavatest tõkestatud Venemaa riigivaradelt otseselt saadud erakorralisi tulusid suunata Ukraina, sealhulgas Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi toetamiseks viisil, mis on vastavuses kohaldatavate lepinguliste kohustustega, ning kooskõlas liidu ja rahvusvahelise õigusega. Lisatoetust võiks saada väärtpaberite keskdepositooriumide selliste erakorraliste rahavarude liidule ülekandmisest, mis tulenevad Venemaa tõkestatud riigivaradelt või muude asjakohaste liidu piiravate meetmete tulemusel saadud ootamatust ja erakorralisest tulust.

(12) Pärast seda, kui G7 juhid väljendasid kindlat tahet aidata Ukrainal rahuldada kiireloomulisi lühiajalisi rahastamisvajadusi ning toetada riigi pikaajalisi taaste- ja ülesehitusprioriteete, võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu 28. oktoobril 2024 vastu määruse (EL) 2024/2773 ([9]), millega luuakse Ukraina laenukoostöö mehhanism ja antakse Ukrainale erakorralist makromajanduslikku finantsabi. Määruses (EL) 2024/2773 sätestatakse, et makromajandusliku finantsabi poliitilisi tingimusi käsitlev vastastikuse mõistmise memorandum peab sisaldama kohustust edendada koostööd liiduga Ukraina kaitsetööstuse taastamisel, ülesehitamisel ja ajakohastamisel kooskõlas eesmärkidega, mis on seatud liidu programmidele, mille eesmärk on Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamine, ülesehitamine ja ajakohastamine, ja muudele asjakohastele liidu programmidele.

(13) Ukrainaga tuleks sõlmida rahastamisleping Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2024/2509 ([10]) (edaspidi „finantsmäärus“) artikli 114 lõike 2 tähenduses, et rakendada käesolevas määruses sätestatud meetmeid, mis on seotud Ukraina või Ukrainas asutatud õigussubjektidega, kes saavad liidu rahalisi vahendeid. Ukrainaga sõlmitava rahastamislepinguga ning liidu rahalisi vahendeid saavate Ukrainas asutatud õigussubjektidega sõlmitud lepingute ja kokkulepetega tuleks tagada finantsmääruse artiklis 129 sätestatud kohustuste täitmine.

(14) Selleks et rahastada meetmeid, mille eesmärk on tugevdada Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 173 alusel EKTTB konkurentsivõimet ja valmidust, ning meetmeid, mille eesmärk on aidata kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele, võttes arvesse selle võimalikku tulevast integreerimist EKTTBga ELi toimimise lepingu artikli 212 alusel, tuleks käesoleva määrusega kehtestada Euroopa kaitsetööstuse programm (edaspidi „programm“), milles määratakse kindlaks ELi toimimise lepingu artikli 173 alusel antava liidu rahalise toetuse tingimused, ning Ukraina toetusvahend, milles määratakse kindlaks ELi toimimise lepingu artikli 212 alusel antava liidu rahalise toetuse eritingimused.

(15) Programm peaks olema kooskõlas kaitsevõime prioriteetidega, milles liikmesriigid on ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames ühiselt kokku leppinud, liikmesriikide koostööga nõukogu otsusega (ÜVJP) 2017/2315 ([11]) loodud alalise struktureeritud koostöö raames, Euroopa Kaitseagentuuri algatuste ja projektidega ning liidu tsiviil- ja sõjalise abiga Ukrainale. Programmis tuleks igakülgselt arvesse võtta NATO ja muude partnerite asjakohast tegevust, kui see teenib liidu julgeoleku- ja kaitsehuve.

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 2024. aasta määrus (EL) 2024/2773, millega luuakse Ukraina laenukoostöö mehhanism ja antakse Ukrainale erakorralist makromajanduslikku finantsabi (ELT L, 2024/2773, 28.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2773/oj).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

([11]) Nõukogu 11. detsembri 2017. aasta otsus (ÜVJP) 2017/2315, millega luuakse alaline struktureeritud koostöö ning määratakse kindlaks selles osalevate liikmesriikide nimekiri (ELT L 331, 14.12.2017, lk 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2017/2315/oj).

(16) Käesoleva määrusega tuleks kehtestada ajavahemikku 2025–2027 hõlmav rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendile ja nõukogule peamine lähtesumma Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe (mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava ([12])) punkti 18 tähenduses. On asjakohane lubada teha programmile ja Ukraina toetusvahendile kättesaadavaks täiendavad rahalised vahendid, sealhulgas liikmesriikide täiendavate panuste kaudu.

(17) Euroopa Ülemkogu märkis oma 2020. aasta juuli järeldustes, et mitmeaastase finantsraamistiku valdkondlike programmide kestus tuleks reeglina viia kooskõlla mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 ajakavaga. Pärast mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 lõppemist sõltub liidu valdkondlike programmide rahastamine järgmise, alates 2028. aastast kohaldatava mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavate läbirääkimiste tulemustest.

(18) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ([13]) artikli 73 lõikes 4 sätestatud võimalusi võib kohaldada tingimusel, et projekt on vastavuses kõnealuse määruse sätetega ning kuulub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) 2021/1058 ([14]) ja (EL) 2021/1057 ([15]) sätestatud Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Euroopa Sotsiaalfond+ kohaldamisalasse. Eelkõige võib see olla vajalik juhul, kui asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmisel esineb spetsiifilisi turutõrkeid või mitteoptimaalseid investeerimisolukordi liikmesriikide territooriumil, eelkõige haavatavates ja äärepoolsetes piirkondades, ning sellised vahendid toetavad ka selle programmi eesmärkide täitmist, kust need ümber paigutatakse. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 artikliga 24 tuleb komisjonil hinnata liikmesriikide esitatud muudetud programme ja esitada oma tähelepanekud kahe kuu jooksul muudetud programmi esitamisest.

(19) Võttes arvesse vajadust investeerida paremini ja üheskoos EKTTB konkurentsivõimesse, reageerimisvõimesse ja suutlikkusse, et tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine, ning Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisse, ülesehitamisse ja ajakohastamisse, peaks liikmesriikidel, liidu institutsioonidel, organitel ja asutustel, kolmandatel riikidel, rahvusvahelistel organisatsioonidel, rahvusvahelistel finantseerimisasutustel ja muudel kolmandatel isikutel olema võimalik programmi ja Ukraina toetusvahendi rakendamises rahaliselt osaleda. Sellise osaluse suhtes tuleks kohaldada samu reegleid ja tingimusi, seda tuleks käsitada sihtotstarbelise välistuluna finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti a, d või e tähenduses ning seda tuleks näidata iga-aastase eelarvemenetluse raames kooskõlas finantsmäärusega. Liikmesriikidel peaks olema paindlikkus otsustada, kuidas programmile või Ukraina toetusvahendile antud summasid eraldada. Liikmesriikidel peaks olema võimalik otsustada, kas teha need vahendid kättesaadavaks kõigile käesoleva määruse alusel toetuskõlblikele üksustele, pakkuda kasu ainult asjaomastele liikmesriikidele või pakkuda täiendavalt kasu ka teistele liikmesriikidele või asjakohasel juhul Ukrainale. See paindlikkus on oluline, et ressursse saaks kõige tõhusamalt kasutada, võimaldades eraldada rahalisi vahendeid sinna, kus neid kõige rohkem vajatakse.

(20) Liikmesriikidel peaks olema võimalik kasutada oma eelarve jagatud täitmise korras hallatavate eraldiste rakendamisel paindlikkust, mis on ette nähtud määrusega (EL) 2021/1060. Seepärast peaks olema võimalik paigutada teatavaid rahastamise määrasid üle eelarve jagatud täitmise korras hallatavatesse eraldistesse ja programmi või Ukraina toetusvahendisse vastavalt määruses (EL) 2021/1060 kehtestatud tingimustele. Kulukohustustega sidumata vahendeid peaks olema asjaomase liikmesriigi taotlusel võimalik 2028. aasta lõpuks tagasi paigutada ühte või mitmesse vastavasse lähteprogrammi kooskõlas määruses (EL) 2021/1060 kehtestatud tingimustega.

([12]) ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.6.2021, lk 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj).

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013 (ELT L 231, 30.6.2021, lk 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj).

(21) Eesmärkidega, mida programmi raames saavutada püütakse, milleks on EKTTB konkurentsivõime ja valmiduse suurendamine, algatades ja kiirendades tööstuse kohanemist muutuvast julgeolekukeskkonnast tingitud struktuurimuutustega, sealhulgas selleks, et tagada kaitseotstarbeliste toodete tarnekindlus kogu liidus, võivad aidata edendada liidu majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/241 ([16]). Seepärast tuleks ette näha, et liikmesriikide rahalist osalust, mida toetatakse taaste- ja vastupidavusrahastust, saab kasutada käesoleva määruse kohaste kaitsetööstuse tugevdamise meetmete toetamiseks. Seda võimalust tuleks kasutada niivõrd, kui see aitab kaasa määruse (EL) 2021/241 artiklis 4 sätestatud eesmärkide saavutamisele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 ([17]) artikli 17 tähenduses olulise kahju ärahoidmise põhimõtte kohaldamine on oluline, et tagada taaste- ja vastupidavusrahastu raames tehtud reformide ja investeeringute kestlik rakendamine. Kõik taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavad meetmed tuleb võtta kooskõlas kohaldatava liidu ja riikliku keskkonnaalase õigustikuga, eelkõige seoses keskkonnamõju hindamise ja looduskaitsega. Samal ajal võivad mõned kaitseotstarbelised lõpptooted oma olemuse tõttu keskkonda otse või kaudselt kahjustada. Seetõttu ei pruugi olla võimalik kohaldada olulise kahju ärahoidmise põhimõtet liikmesriikide rahalise osaluse suhtes, millega toetatakse nende toodetega seotud kaitsetööstuse tugevdamise meetmeid. Lisaks võib olla asjakohane olulise kahju ärahoidmise põhimõtet mitte kohaldada, kui toetatav kaitsetööstuse tugevdamise meede puudutab kaitseotstarbelisi tooteid või komponente või tooret, mis on ette nähtud või mida kasutatakse täielikult kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks. Liit seisab silmitsi julgeolekuolukorra järsu halvenemisega, millega on kaasnenud ohutaseme tõus liidu jaoks. See nõuab viivitamatuid ja ulatuslikke investeeringuid kerksusse ja selle toetamist ning EKTTB laiendamist, et tugevdada selle suutlikkust valmistuda tulevasteks tarnekriisideks ning tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine kogu liidus. Käesoleval juhul kujutab see endast ülekaalukat avaliku julgeolekuga seotud eesmärki, mis kaalub üles muud kaalutlused. Sellega seoses on vaja vältida häireid kaitsevaldkonna tarneahelates, eelkõige nähes ette võimaluse toetada kaitseotstarbeliste toodete, komponentide ja toormega seotud kaitsetööstuse tugevdamise meetmeid asjakohasel juhul piiranguteta, mis on seotud olulise kahju ärahoidmise põhimõtte kohaldamisega. Kui liikmesriigid kasutavad oma vabatahtlikku osalust, mida toetatakse taaste- ja vastupidavusrahastust, käesoleva määruse kohaste kaitsetööstuse tugevdamise meetmete jaoks, ei tohiks nende meetmete suhtes seega kohaldada olulise kahju ärahoidmise põhimõtet, tingimusel et asjaomane liikmesriik põhjendab komisjoniga sõlmitud rahalist toetust käsitlevas lepingus, et ei ole võimalik ega asjakohane tagada, et tegevus, mida kavatsetakse käesoleva määruse kohaselt toetada, vastab olulise kahju ärahoidmise põhimõttele.

(22) Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvatel kolmandatel riikidel peaks olema võimalik osaleda programmis assotsieerunud riikidena, tehes seda koostöö raames Euroopa Majanduspiirkonna lepingu ([18]) alusel, milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel.

(23) Kuna käesoleva määruse eesmärk on suurendada liidu ja Ukraina kaitsetööstuse konkurentsivõimet ja tõhusust ning selleks et tagada liidu ja selle liikmesriikide oluliste julgeoleku- ja kaitsehuvide kaitse, peaksid programmist ja Ukraina toetusvahendist liidu rahalise toetuse saajad olema sellise rahalise toetuse saamiseks õigussubjektid, kes on asutatud ja kelle juhtimisstruktuur asub liidus, assotsieerunud riikides või Ukrainas ning kes kasutavad meetme elluviimisel liikmesriigi, assotsieerunud riigi või Ukraina territooriumil asuvaid taristuid, rajatisi, varasid ja ressursse. Lisaks sellele ei tohiks sellise rahalise toetuse saajad olla mitteassotsieerunud kolmanda riigi, välja arvatud Ukraina, ega muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all. Selles kontekstis tuleks kontrolli mõista võimena otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu. Kui liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina on sellise rahalise toetuse saajad ühishangete puhul, tuleks samaväärseid kriteeriume kohaldada hankelepingute töövõtjate ja alltöövõtjate suhtes, et nende suhtes kohaldataks samu tingimusi, võttes samal ajal arvesse asjaolu, et kõnealused töövõtjad ja alltöövõtjad ei ole liidu rahaliste vahendite saajad.

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj).

([18]) EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1994/1/oj.

(24) Toetuskõlblikkuse kriteeriumides tuleks arvesse võtta olemasolevaid tarneahelaid ja tööstuskoostööd muude mitteassotsieerunud kolmandate riikidega kui Ukraina ning nendega tuleks võimaldada kaitsevõimenõuete täitmist. Seepärast peaksid ühishanked, milles osaleb üks alltöövõtja, kellele eraldatakse 15–35 % lepingu maksumusest ja kes ei ole asutatud või kelle juhtimisstruktuurid ei asu liidus, assotsieerunud riigis või asjakohasel juhul Ukrainas, olema programmi ja Ukraina toetusvahendi raames teatavatel tingimustel toetuskõlblikud.

(25) Mõnel juhul peaks olema võimalik teha erand põhimõttest, mille kohaselt peavad õigussubjektid, kes osalevad programmist toetatavas meetmes, kasutama liikmesriigi või assotsieerunud riigi territooriumil asuvaid taristuid, rajatisi, varasid või ressursse ning nad ei tohi olla mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste kontrolli all. Sellises kontekstis peaks liidus või assotsieerunud riigis asutatud õigussubjekt, kes kasutab väljaspool liikmesriigi või assotsieerunud riigi territooriumit asuvaid taristuid, rajatisi, varasid või ressursse või kes on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all, saama osaleda vahendite saajana, kui on täidetud liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega seotud ranged tingimused, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõte, mis on kehtestatud ÜVJP raames vastavalt Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) V jaotisele, muu hulgas selles osas, mis puudutab EKTTB tugevdamist. Sarnased erandid tuleks ette näha Ukraina toetusvahendist toetatavatele meetmetele, et võimaldada kasutada taristuid, rajatisi, vara või ressursse, mis asuvad väljaspool liikmesriigi või Ukraina territooriumi, ning selleks, et osaleda saaksid õigussubjektid, kes on asutatud liidus ja kes on muu kolmanda riigi kui Ukraina või muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all.

(26) Liidus või assotsieerunud riigis asutatud õigussubjektid, kes on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all, peaksid olema vahendite saajana toetuskõlblikud, kui komisjonile tehakse kättesaadavaks nende asutamisjärgse liikmesriigi või assotsieerunud riigi korra kohaselt heaks kiidetud tagatised, mida hinnatakse enne liidu rahaliste vahendite andmise otsuse tegemist. Selliseid tagatisi tuleks anda üksnes tingimusel, et täidetud on liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega seotud ranged tingimused, mis on kehtestatud ÜVJP raames vastavalt ELi lepingu V jaotisele, ning et neid tingimusi järgitakse meetme elluviimise jooksul. Komisjon peaks teavitama komiteena kokku tulnud liikmesriike õigussubjektidest, keda peetakse sellise hindamise alusel toetuskõlblikeks. Komiteena kokku tulnud liikmesriike teavitatakse ka toetuskõlblikkuse hilisemast hindamisest, mis on muu hulgas tingitud meetme elluviimise käigus teatatud omandiõiguse muutumisest, et tagada toetuskõlblikkuse tingimuste jätkuva täitmise järelevalve läbipaistvus. Mitteassotsieerunud riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste kontrolli all olevate üksuste osalemine ei tohiks olla vastuolus käesoleva määruse eesmärkidega. Ukraina toetusvahendi puhul tuleks selliseid toetuskõlblikkuse norme kohaldada õigussubjektide suhtes, kes on asutatud liidus ja kes on muu kolmanda riigi kui Ukraina või muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all.

(27) Selleks et suurendada EKTTB konkurentsivõimet, edendada Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamist, ülesehitamist ja ajakohastamist ning tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine nendest kaitsesektori tehnoloogilistest ja tööstuslikest baasidest, on oluline kehtestada miinimumnõuded liidus ja assotsieerunud riikides või asjakohasel juhul Ukrainas loodud väärtuse kohta. See suurendab programmi ja Ukraina toetusvahendi raames antava liidu toetuse tõhusust. Seetõttu ei tohiks programmist ja Ukraina toetusvahendist antavate liidu rahaliste vahendite abil võetavate meetmete puhul väljastpoolt liitu ja assotsieerunud riike või asjakohasel juhul väljastpoolt Ukrainat pärit komponentide maksumus olla suurem kui 35 % lõpptoote komponentide hinnangulisest maksumusest või sellise toote komponentide hinnangulisest maksumusest, mille tootmisvõimsuse suurenemist toetatakse liidu rahalistest vahenditest. Käesoleva määrusega taotletavad eesmärgid saavutatakse veelgi tulemuslikumalt, kui nende komponentide maksumus on nimetatud 35 % künnisest väiksem. Liidu rahaliste vahendite saajaid kutsutakse üles püüdma seda osakaalu uutes toodetes järk-järgult vähendada. Toormeid ei loeta komponentideks.

(28) Võttes arvesse vajadust kaitsta liikmesriikide relvajõudude operatsioonisuutlikkust ja tagada nende võime kasutada programmi raames elluviidava meetmega hõlmatud kaitseotstarbelisi tooteid ilma kolmandate riikide kehtestatud piiranguteta, on vaja kehtestada täiendavad nõuded seoses võimega otsustada selliste kaitseotstarbeliste toodete disaini kindlaksmääramise, kohandamise ja edasiarendamise üle. Seetõttu ei tuleks liidu rahaliste vahendite saajate või asjakohasel juhul töövõtja või töövõtjate konsortsiumi suhtes kohaldada mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste õiguslikke ega lepingulisi piiranguid, mis mõjutavad nende võimet otsustada kaitseotstarbeliste toodete disaini kindlaksmääramise, kohandamise ja edasiarendamise üle, sealhulgas seoses selliste komponentide asendamise või eemaldamisega, mille suhtes mitteassotsieerunud kolmandad riigid või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksused kohaldavad piiranguid. Praegust geopoliitilist olukorda arvesse võttes tuleks laskemoona- ja raketitööstuse tootmisevõimsuse suurendamiseks erandkorras ja ajutiselt ette näha konkreetne ja sihipärane erand nimetatud nõudest. Selline erand peaks seisnema selles, et liidu rahaliste vahendite saajatel või asjaomaste liikmesriikide asjakohastel valitsusasutustel võimaldatakse esitada komisjonile asjaomase mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse antud õiguslikult siduv kohustus, et vahendite saajad saavad nimetatud otsustusvõime. Vahendite saaja peaks võtma kõik meetmed, et tagada selle kohustuse täitmine. Kui vahendite saaja ei suuda oma jõupingutustele vaatamata sellist otsustusvõimet saada, võetakse parandusmeetmeid kooskõlas finantsmäärusega, eelkõige selle artikliga 132.

(29) Et tagada liidu ja selle liikmesriikide rahvusvaheliste kohustuste täitmine käesoleva määruse rakendamisel, ei tohiks programmi ja Ukraina toetusvahendi raames olla toetuskõlblikud meetmed, mis on seotud selliste toodete ja sellise tehnoloogiaga, mille kasutamine, arendamine või tootmine on kohaldatava rahvusvahelise õigusega keelatud.

(30) Programmist ja Ukraina toetusvahendist tuleks kooskõlas finantsmäärusega anda rahalist toetust meetmetele, mis aitavad tugevdada EKTTB konkurentsivõimet, reageerimisvõimet ja suutlikkust või Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamist, ülesehitamist ja ajakohastamist, et tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine, näiteks õigussubjektide koostööle kaitseotstarbeliste toodete ühishangetes ning meetmetele, mille eesmärk on kiirendada kaitseotstarbeliste toodete, komponentide ja vastava toorme tootmisvõimsuse kohanemist struktuurimuutustega. See võib hõlmata tööstuse koordineerimise meetmeid seoses kaitseotstarbeliste toodete reserveerimisega, kaitseotstarbeliste toodete tootmisega tegelevate ettevõtjate juurdepääsuga rahastamisele, tootmisvõimsuse reserveerimisega (nn alalises valmisolekus rajatised) või aegunud toodete taastamist, olemasoleva tootmisvõimsuse laiendamist, optimeerimist, ajakohastamist, täiustamist või selle kasutusotstarbe muutmist käsitlevate tööstuslike protsessidega või uue tootmisvõimsuse loomisega selles valdkonnas. Lisaks võiks see hõlmata mitut täiendavat toetavat meedet kooskõlas käesoleva määruse eesmärkidega, nagu töötajate koolitamine, ümberõpe või täiendusõpe.

(31) Võttes arvesse praegust geopoliitilist konteksti ning eelkõige Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, on liidu oluliste julgeolekuhuvide kaitsmiseks vaja võtta kaitseotstarbeliste toodete hankimise erimeetmeid, mille eesmärk on edendada EKTTB konkurentsivõimet ning tagada EKTTBst hangitud kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine kogu liidus. Liidu oluliste julgeolekuhuvide kaitse vajadus tingib vajaduse kaasata kõnealustesse meetmetesse ka Ukraina ja Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigid ning seda mitte ainult nende geograafilise asukoha tõttu ja asjaolu tõttu, et Ukraina seisab vahetult silmitsi Venemaa jätkuva agressioonisõjaga, vaid ka nende tiheda hankepartnerluse tõttu liiduga, mis kajastub eelkõige ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning nende liikmesriikide ja teiselt poolt Ukraina vahelises assotsieerimislepingus ([19]) ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingus.

(32) Kuna turumoonutuste leevendamine on oluline, peaks komisjonil olema võimalik liidu eelarvest toetatavatest edukatest kaitsetööstuse tugevdamise meetmetest saadud kasum tagasi nõuda kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Erandina finantsmääruse artikli 195 lõikest 2 tuleks kasumi sellise tagasinõudmise puhul täielikult arvesse võtta kogu saadud tulu, sealhulgas lisaks liidu toetusele ka tulu, mis on saadud liikmesriikide, Ukraina ja kolmandate isikute poolt meetmele antud toetusest. Tagasinõutud kasumit tuleks uuesti käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks kasutada.

([19]) ELT L 161, 29.5.2014, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/oj.

(33) Kaitsetööstussektori toimimise puhul ei järgita traditsioonilisematel turgudel valitsevaid tavapäraseid reegleid ja ärimudeleid. Nõudlus pärineb peaaegu eranditult riikidelt, kes kontrollivad ka kõikide kaitseotstarbeliste toodete ja kogu kaitsetehnoloogia soetamist, sealhulgas eksporti. Seepärast ei rahasta kaitsetööstus ise olulisi investeeringuid ning teeb seda üksnes kindlate tellimuste alusel. Lisaks seisab EKTTB silmitsi püsivate takistustega juurdepääsul rahastamisele, sealhulgas kaasrahastamisele ja eelkõige erasektori investeeringutele, mille põhjuseks on asjaolu, et turuosalised peavad selliseid investeeringuid riskantseteks. Liidu kaitsesektorisse tehtavate avaliku sektori investeeringute võimendamine on hädavajalik, arvestades tungivat vajadust suurendada investeeringuid sellesse sektorisse. See kehtib eelkõige toetavate meetmete kohta, mis toovad EKTTB-le kasu laiemas tähenduses, näiteks võimaldades ja hõlbustades muid käesolevas määruses sätestatud meetmeid, toimides seega potentsiaalselt suure võimendava mõjuga kordajatena. Kuna toetusmeetmeid muidu ei võetaks, on põhjendatud, et erandina finantsmääruse artikli 193 lõikest 1 katab programmist antav liidu rahaline toetus toetavate meetmete puhul kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest.

(34) Kuna eri liiki meetmed on täiendavad ja vajalikud koostöö keerukuse kompenseerimiseks ja tööstusinvesteeringutega seotud riskide vähendamiseks liidu rahalise toetuse kaudu, mis võimaldab kaitsetööstusel kiiremini kohaneda turu struktuurimuutustega, näib olevat põhjendatud, et märkimisväärne summa, mis moodustab vähemalt 15 % programmile eraldatud rahastamispaketist, reserveeritakse ühishangetele ja vähemalt 30 % sellest rahastamispaketist eraldatakse kaitsetööstuse tugevdamise meetmetele. Liidu toetus kaitsetööstuse tugevdamise meetmetele peaks katma kuni 35 % rahastamiskõlblikest kuludest, et anda vahendite saajatele võimalus rakendada meetmeid võimalikult kiiresti, vähendada oma investeeringute riske ja seega muuta asjaomased kaitseotstarbelised tooted kiiremini kättesaadavaks.

(35) Ukraina toetusvahendi meetmete, kaitsetööstuse tugevdamiseks antava liidu toetuse ja Ukrainas asutatud õigussubjekte hõlmava toetava tegevuse puhul peaks olema võimalik katta kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest, et võtta arvesse Ukraina kaitsetööstuse suuremat keerukust ja keskkonda, sealhulgas selleks et täita NATO standardeid ja teisi asjaomaseid standardeid, ning Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõjaga seotud suurenenud riske, võttes arvesse vajadust taastada ja ajakohastada tööstussuutlikkust kerksel moel.

(36) Ühishankeid tuleks vajaliku soodustava mõju loomiseks rahastada käesoleva määruse kohaselt sihttoetuste kaudu kuludega sidumata rahastamise vormis, mille aluseks on ühishangete protsessi tööpakettide, eesmärkide või sihtide raames tulemuste saavutamine.

(37) Programmi kohane liidu rahaline toetus ühishangetele, mis on mõeldud koostöö stimuleerimiseks, ei tohiks ületada 15 % ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest. Võttes arvesse Ukrainaga korraldatavate ühishangete suuremat keerukust, ei tohiks Ukraina toetusvahendist antav liidu rahaline toetus ületada 25 % ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest.

(38) Kui programmi eesmärkidega seotud eritingimused on täidetud, tuleks ühishangetele antava liidu rahalise toetuse ülemmäära suurendada 25 %ni ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest, et kompenseerida teatavaid keerukaid aspekte, mis on seotud tõhustatud piiriülese koostööga liidus ja Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri raames tehtava koostööga. Arvesse tuleks võtta ka vajadust vähendada järk-järgult strateegilist sõltuvust, mis õigustab suuremat rahastamismäära, kui meetmega toetatakse piiranguvabade lõpptoodete ühishankeid. Võttes arvesse Ukraina ja Moldova erilist julgeolekuolukorda seoses Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõjaga, on samuti asjakohane näha ette selline kõrgem rahastamismäär juhul, kui toetatava meetme tulemusena hangitakse ühiselt kaitseotstarbeliste toodete lisakoguseid nende kahe riigi jaoks. Samuti on geopoliitiline kontekst, sealhulgas Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda, toonud liidule ja selle liikmesriikidele kaasa suure ohu, et tavapärased sõjalised ohud realiseeruvad, tekitades seega vajaduse suurendada kaitseinvesteeringuid. Seega on põhjendatud näha ette suurem rahastamismäär ehk kuni 25 % ühishangetele, mille puhul enamiku asjaomases meetmes osalevate liikmesriikide kaitseinvesteeringute kulud ületavad 30 % nende vastavatest kaitsekulutustest. Kaitsetööstuse tugevdamise meetmete puhul võib ülemmäära suurendada kuni 50 %ni rahastamiskõlblikest kuludest, kui enamik toetusesaajaid on liikmesriikides või assotsieerunud riikides asutatud väikesed või keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd) või keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad või kui meedet rakendab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur ning kui on tõendatud, et meetmega antakse panus uue piiriülese koostöö loomisse, näiteks olemasolevate tarneahelate geograafilise ulatuse laiendamine või eri liikmesriikide üksuste vahelise kaubanduse, koostöö või ühisprojektide märkimisväärne suurendamine või olemasolevate piiriüleste võrgustike laiendamine viisil, mis suurendab EKTTB üldist suutlikkust ja vastupanuvõimet, ning kui meede hõlmab uue taristu, uute rajatiste või uute tootmisliinide ehitamist või kui sellega aidatakse kaasa

kriisi korral oluliste toodete uue tootmisvõimsuse loomisele või olemasoleva tootmisvõimsuse suurendamisele. Kui liikmesriigid otsustavad konkreetselt eraldada programmile rahalisi vahendeid üksnes selleks, et pakkuda kasu asjaomastele liikmesriikidele või täiendavat kasu teistele liikmesriikidele, peaks erandina finantsmääruse artikli 193 lõikest 1 olema võimalik suurendada paindlikkust ja võimaldada liidu rahalise toetuse eraldamist kaitsetööstuse tugevdamise meetmetele kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest. Seda võimalust tuleks kohaldada ka juhtudel, kui taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavat liikmesriikide rahalist osalust kasutatakse selliste meetmete rahastamiseks. See suurendab meetme mõju ja tõhusust.

(39) Vastavalt finantsmääruse artikli 196 lõikele 2 võib sihttoetust anda juba alustatud meetmele tingimusel, et avalduse esitaja suudab tõendada vajadust alustada meedet enne toetuslepingu allkirjastamist. Enne sihttoetuse avalduse esitamise kuupäeva tekkinud kulud ei ole rahastamiskõlblikud, välja arvatud finantsmääruse artikli 196 lõike 2 teises lõigus sätestatud juhtudel. Selleks et tagada rahastamisperspektiivi järjepidevus meetmete puhul, mida oleks saanud toetada 2024. aastani määruse (EL) 2023/1525 või (EL) 2023/2418 raames, peaks rahastamisotsuses erandina finantsmääruse artikli 196 lõike 2 teisest lõigust olema võimalik ette näha programmist antav rahaline toetus seoses meetmetega, mis hõlmavad ajavahemikku alates 5. märtsist 2024 ja mida ei ole enne toetuslepingu allkirjastamist lõpule viidud. Võttes arvesse programmi ja Ukraina toetusvahendi vahelisi seoseid ning vajadust kiiresti toetada Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi ülesehitamist, taastamist ja ajakohastamist, samuti võttes arvesse selle võimalikku tulevast integreerimist EKTTBsse, tuleks sama erandit kohaldada Ukraina toetusvahendist antava rahalise toetuse suhtes. Ühelgi juhul ei tohiks liidu eelarvest rahastada samu kulusid kaks korda.

(40) Taotlejate esitatud taotluste hindamisel peaks komisjon pöörama erilist tähelepanu sellele, kuidas need taotlused toetavad käesoleva määruse eesmärkide saavutamist. Taotlusi tuleks hinnata eelkõige seoses nende panusega kaitsetööstuse valmiduse ja vastupidavuse suurendamisse ning nende panusega liikmesriikide, assotsieerunud riikide ja Ukraina vahelisse piiriülesesse kaitsetööstuse koostöösse.

(41) Võttes arvesse liidu julgeolekuolukorra halvenemisega seotud riske, on kaitsevaldkonna tootmisvõimsuse arendamine kogu liidus oluline tagamaks, et kõik liikmesriigid annavad oma panuse tugevasse EKTTBsse ja saavad sellest kasu. Kaitsetööstuse tugevdamise meetmete puhul tuleks erilist tähelepanu pöörata asjaomase meetme panusele tööstuse vastupanuvõimesse, eelkõige kaitseotstarbeliste toodete kättesaadavuse ja tarnekindluse tagamisele kogu liidus, et reageerida kindlakstehtud riskidele, näiteks suurele ohule, et realiseeruvad tavapärased sõjalised ohud.

(42) Finantsmääruse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 ([20]) ning nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95, ([21]) (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ([22]) ja (EL) 2017/1939 ([23]) kohaselt tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sealhulgas kelmuste ja pettuste ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade sissenõudmist ning asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige on Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) vastavalt määrustele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust, pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Euroopa Prokuratuuril on määruse (EL) 2017/1939 kohaselt õigus uurida liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371 ([24]), ja esitada süüdistusi. Vastavalt finantsmäärusele peab iga isik või üksus, kes saab liidu vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel igakülgset koostööd, andma komisjonile, OLAFile, Euroopa kontrollikojale ja määruse (EL) 2017/1939 kohases tõhustatud koostöös osalevate liikmesriikide puhul Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj).

([21]) Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj).

([22]) Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj).

([23]) Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj).

([24]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj).

(43) Käesolevasse määrusesse tuleks lisada erisäte, millega nõutakse, et programmis osalevad assotsieerunud riigid annaksid vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja Euroopa kontrollikojale vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, et nad saaksid oma volitusi täielikult kasutada.

(44) Vastavalt nõukogu otsuse (EL) 2021/1764 ([25]) artiklile 85 võivad ülemeremaade ja -territooriumide füüsilised isikud, organid ja institutsioonid saada liidu rahalisi vahendeid vastavalt programmi reeglitele ja eesmärkidele ning asjakohasel juhul ka ülemeremaade ja -territooriumidega seotud liikmesriigi suhtes kohaldatavale korrale.

(45) Liit peaks kindlaks määrama Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid, millele keskendada jõupingutused ja ressursid ning mis peaksid hõlmama koostööpõhiseid tööstusprojekte, mille eesmärk on tugevdada EKTTB konkurentsivõimet kogu liidus, aidates samal ajal arendada liikmesriikide sõjalisi võimeid, mis on liidu julgeoleku- ja kaitsehuvide seisukohast kriitilise tähtsusega, sealhulgas neid, mis tagavad juurdepääsu kõigile tegevusvaldkondadele. Kuna Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojekti kindlaksmääramise otsus on tundlikku laadi, võttes arvesse selle võimalikku mõju riigi julgeolekuhuvidele, ning kuna on oluline tagada selliste projektide panus kõigi liikmesriikide kaitsevalmidusse, tuleks nõukogule anda õigus võtta komisjoni ettepaneku alusel vastu rakendusakte Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide kindlaksmääramiseks. Enne selliste rakendusaktide kohta ettepanekute tegemist peaks komisjon võtma arvesse kõigi liikmesriikide seisukohti ja nende projektiettepanekuid võimalike Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide kohta. Selliste projektiettepanekute koostamisel peaksid liikmesriigid koordineerima oma tegevust kaasaval viisil, kasutades selleks vajaduse korral Euroopa Kaitseagentuuri toetust. Sellega seoses võivad liikmesriigid kindlaks teha ühist huvi pakkuvaid kahesuguse kasutusega võimeid. Kuivõrd need projektiettepanekud muutuvad Euroopa ühishuvi pakkuvateks kaitseprojektideks, võiks liikmesriikide poolt kindlaks määratud kahesuguse kasutusega võimeid arendada asjaomaste Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide raames ka liidu, selle institutsioonide, organite ja asutuste jaoks. Lisaks kooskõlale ÜVJP raames kindlaks määratud võimete prioriteetidega, sealhulgas võimearendusplaaniga, julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi eesmärkidega ning kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise raames kindlaks määratud koostöövõimalustega, peaksid Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid võtma arvesse alalise struktureeritud koostöö raames kokku lepitud projekte, Euroopa Kaitseagentuuri algatusi ja NATO asjaomast tegevust, näiteks NATO kaitseplaneerimise protsessi. Enne rakendusakti ettepaneku esitamist peaks komisjon vajaduse korral paluma kõrgel esindajal ja Euroopa Kaitseagentuuril anda oma panus, et tagada kooskõla nimetatud prioriteetide ja eesmärkidega. See panus täiendab liikmesriikide esitatud teavet projektiettepanekute kohta. Nõukogul peaks olema võimalik komisjoni esitatud rakendusakti ettepanekusse projekte lisada või neid välja jätta või teha muid muudatusi. Nõukogu peaks rakendusakti ettepaneku hindamisel võtma arvesse projekti küpsust, selle kavandatud panust kaitsevalmidusse ja osalevate liikmesriikide arvu.

(46) Seoses Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõjaga on Ukraina ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogiline ja tööstuslik baas omandanud kaitsetööstusprojektide alal eriteadmised, sealhulgas koostöös liikmesriikide ja EKTTBga. Need eriteadmised võivad olla Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide puhul üliolulised ja hõlbustada nende arendamist, aidates seeläbi tugevdada EKTTB konkurentsivõimet, aidates samal ajal arendada liikmesriikide sõjalisi võimeid, mis on liidu julgeoleku- ja kaitsehuvide seisukohast kriitilise tähtsusega. Seepärast on sellistel juhtudel asjakohane lubada Ukrainal osaleda Euroopa ühishuvi pakkuvates kaitseprojektides. Komisjon peaks kontrollima, et kõiki liikmesriike, assotsieerunud riike ja Ukrainat on eelolevast projektist teavitatud ja neile on antud võimalus osaleda. Kuna komisjonil võib olla asjakohaseid eriteadmisi, et toetada Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide rakendamist kogu liidus EKTTB konkurentsivõime huvides, on asjakohane lubada tal osaleda Euroopa ühishuvi pakkuvates kaitseprojektides, et jagada selliseid eriteadmisi, kui osalevad liikmesriigid seda taotlevad.

([25]) Nõukogu 5. oktoobri 2021. aasta otsus (EL) 2021/1764 ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sealhulgas ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted (otsus ÜMTde, sealhulgas Gröönimaa assotsieerimise kohta) (ELT L 355, 7.10.2021, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/1764/oj).

(47) Võttes arvesse Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide võimalikku märkimisväärset mõju EKTTB konkurentsivõimele ja tööstuslikule valmidusele, tuleks programmiga toetada osalevate liikmesriikide ja assotsieerunud riikide konsortsiume nende kasutuselevõtmisel. Programmi antav rahaline toetus peaks piirduma asjaomaste konsortsiumide tegevusega, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodete ühishangetega, kaitseotstarbeliste toodete tootmisvõimsuse struktuurimuutustega kohanemise kiirendamisega, samuti seonduva toetava tegevuse, uute kaitseotstarbeliste toodete tööstusliku arendamise või olemasolevate toodete ajakohastamisega ning vajaliku taristu arendamise ja hankimisega. Võttes arvesse nende projektide erilist ulatust, mis nõuab enneolematul tasemel koostööd ja koordineerimist liikmesriikide ja tööstuse vahel, ning arvestades finantsriske osalevate liikmesriikide ja assotsieerunud riikide jaoks, peaks liidu rahalistest vahenditest olema võimalik katta erandina finantsmääruse artikli 193 lõikest 1 kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest. See ei piira võimalust, et teatavaid Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojekti tegevusi toetatakse rahaliselt muude meetmete raames, kui need vastavad nende meetmete jaoks kehtestatud tingimustele ja neid ei ole rahastatud muudest liidu programmidest kooskõlas finantsmäärusega. Osalevad liikmesriigid peaksid tagama, et Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojekti raames toimuv tegevus on kooskõlas programmi eesmärkidega, sealhulgas juhul, kui liidu rahalist toetust ei anta. Et hõlbustada nende eesmärkide täitmise jälgimist, peaksid Euroopa ühishuvi pakkuvas kaitseprojektis osalevad liikmesriigid edastama komisjonile igal aastal ühisaruande Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojekti tegevuse elluviimise kohta. Nõukogul peaks olema võimalik komisjoni ettepaneku põhjal muuta rakendusakte, millega määratakse kindlaks Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid, sealhulgas jättes kaitseprojekte loetelust välja. Euroopa ühishuvi pakkuvas kaitseprojektis osalevad liikmesriigid saavad selle rakendamiseks vajaliku tegevuse elluviimisel tugineda Euroopa Kaitseagentuuri või selliste rahvusvaheliste organisatsioonide nagu Relvastuskoostöö Organisatsiooni ja NATO tugi- ja hankeagentuuri eriteadmistele ja haldussuutlikkusele.

(48) EKTTB võime tagada kaitseotstarbeliste toodete kättesaadavus ajaliselt ja mahuliselt on eriti oluline selle konkurentsivõime jaoks, eriti suurenenud julgeolekupingete ajal. Sellistel ajavahemikel võib EKTTB-l puududa liikmesriikide kiireloomuliste vajaduste rahuldamiseks vajalik tootmisvõimsus ning ta tooted võivad olla liikmesriikidele vähem nähtavad kui kolmandate riikide või kolmandate riikide üksuste pakutavad tooted. Seepärast tuleks käesoleva määrusega ette näha kaitseotstarbeliste toodete müügimehhanism, mis hõlmab meetmeid, et kiirendada kaitseotstarbeliste toodete turustamist EKTTBst, hõlbustades kaitseotstarbeliste toodete ühishangete menetlusi ja võimendades valitsustevaheliste lepingute kasutamist.

(49) Liikmesriikidel, assotsieerunud riikidel ja Ukrainal või Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril peaks olema võimalik luua, hallata ja alal hoida kaitsetööstusreserve, mis koosnevad kaitseotstarbelistest toodetest, mida liikmesriigid, assotsieerunud riigid ja Ukraina saaksid hõlpsasti osta või kasutada, et tugevdada EKTTB konkurentsivõimet ning Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi ülesehitamist, taastamist ja ajakohastamist. Sellised reservid, mis koosnevad EKTTBst või Ukraina kaitsesektori tehnoloogilisest ja tööstuslikust baasist hangitud kaitseotstarbeliste toodete varudest, soodustaksid nõudlust ja suurendaksid prognoositavust kaitsesektori jaoks. Need annaksid liidu ja Ukraina tööstusele positiivseid signaale, luues neile stiimuleid toota kaitseotstarbelisi tooteid ja investeerida selle sektori tööstussuutlikkuse tugevdamisse. Lisaks parandaksid kaitsetööstusreservid liikmesriikide jaoks kaitseotstarbeliste toodete tarnekindlust, parandades toodete kättesaadavust ja lühendades tarneaegu, sealhulgas tarnekriisi olukordades. Kui sellised reservid luuakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri raames, peaks programmist ja Ukraina toetusvahendist olema võimalik toetada kaitseotstarbeliste toodete lisakoguste ühishankeid Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri korraldatavate ühishangete kaudu ning Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomist ja toimimist selliste reservide haldamiseks ja alalhoidmiseks.

(50) Selleks et suurendada liikmesriikide teadlikkust EKTTB ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi toodete kättesaadavusest, peaks programmist olema võimalik toetada seda, et komisjon koostab EKTTB ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi ühtse, keskse ja ajakohastatud kaitseotstarbeliste toodete kataloogi, mis põhineb liikmesriikide, Ukraina ja ettevõtjate vabatahtlikel panustel (Euroopa kaitseotstarbeliste toodete kataloog). Selleks peaksid kataloogis olevaid tooteid tootma ettevõtjad, kes on asutatud ja kelle juhtimisstruktuurid asuvad liidus, assotsieerunud riigis või Ukrainas, ning nende toodete tootmiseks kasutatav taristu, rajatised, varad ja ressursid peaksid asuma liidus, assotsieerunud riigis või Ukrainas. Kõnealuse kataloogi koostamisel peaks komisjon konsulteerima Euroopa Kaitseagentuuriga ja võtma arvesse selle eksperditeadmisi.

(51) Tuginedes muu hulgas kogemustele, mis on saadud kaitsevaldkonna omakapitalirahastuga, mis loodi Euroopa Kaitsefondi raames programmi „InvestEU“ segarahastamistoiminguna, peaks komisjon tegema jõupingutusi, et luua programmi osana sihtotstarbeline rahastu, mida nimetatakse kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fondiks (ingl Fund Accelerating Defence Supply Chains Transformation – FAST). FASTi tuleks rakendada eelarve kaudse täitmise korras. Segarahastamistoiminguna, mis pakub toetust laenu või omakapitali vormis, võimendab ja kiirendab FAST investeeringuid liidus asuvate VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaitsealase tootmisvõimsuse suurendamiseks liidu territooriumil, ja vähendab nende investeeringute riske. Kuna FASTi raames esitatud laenu vormis toetuse saamise taotlus võib sisaldada teavet VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate poolt kaitseotstarbeliste toodete tööstuslikku tootmisse viimise või tootmise eesmärgil kasutatavate taristute, rajatiste, varade ja ressursside kohta, on asjakohane kohaldada sellise toetuse suhtes norme, mille kohaselt peavad sellised taristud, rajatised, varad ja ressursid asuma liikmesriigi või assotsieerunud riigi territooriumil, välja arvatud mõned sihipärased erandid. FAST tuleks luua segarahastamistoiminguna, muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/523 ([26]) loodud programmi „InvestEU“ raames, tihedas koostöös selle rakenduspartneritega.

(52) FAST peaks saavutama rahuldava mitmekordistava mõju, mis on kooskõlas laenu ja omakapitali kombinatsiooniga, ning soodustama nii avaliku kui ka erasektori rahastamise ligimeelitamist. Selleks et aidata saavutada üldeesmärki suurendada EKTTB konkurentsivõimet, tuleks FASTist toetada kõikjal liidus ka VKEsid (sealhulgas idu- ja kasvuettevõtjaid) ja väikeseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid, kes on osa liidu kaitsevaldkonna tarneahelast või kavatsevad peatselt selle osaks saada, kes viivad kaitseotstarbelisi tooteid tööstuslikku tootmisse või toodavad neid või kavatsevad seda peatselt teha ning kellel on raskusi rahastamisele juurdepääsuga. Samuti tuleks FASTist kiirendada investeeringuid kaitseotstarbelise tehnoloogia ja toodete tootmisse ning sellega tugevdada liidu kaitsetööstuse väärtusahelate tarnekindlust.

(53) Programmi ja Ukraina toetusvahendi eesmärkide saavutamiseks on vaja suurendada EKTTB ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi kaitseotstarbeliste toodete ühishangete arvu ja ulatust. Vastavalt finantsmääruse artikli 168 lõigetele 2 ja 3 võivad liikmesriigid taotleda, et komisjon osaleks nendega ühishankes, sealhulgas eelostulepingute kaudu, või keskse hankijana. Assotsieerunud riikidel peaks olema võimalik taotleda komisjonilt ühishangetes osalemist erandina finantsmääruse artikli 168 lõike 2 teisest lõigust, kuna sellist võimalust ei ole nende riikidega sõlmitud kahe- või mitmepoolses lepingus ette nähtud. Koos vähemalt ühe liikmesriigiga peaks assotsieerunud riikidel olema ka võimalik taotleda komisjonilt keskse hankijana tegutsemist erandina finantsmääruse artikli 168 lõikest 3, kuna finantsmäärus ei näe ette kolmandate riikide osalemist sellises tegevuses.

Samuti peaks Ukrainal olema Ukraina toetusvahendi kohaldamise eesmärgil võimalik sellises tegevuses osaleda. Koos vähemalt ühe liikmesriigiga peaks Ukrainal olema võimalik taotleda komisjonilt ühishangetes osalemist erandina finantsmääruse artikli 168 lõike 2 teisest lõigust, kuna sellist võimalust ei ole Ukrainaga sõlmitud kahe- või mitmepoolses lepingus ette nähtud. Samal põhjusel peaks Ukrainal olema koos vähemalt ühe liikmesriigiga võimalik taotleda komisjonilt keskse hankijana tegutsemist ka erandina finantsmääruse artikli 168 lõikest 3. Ühishangete puhul nõudluse koondamise edendamiseks peaks komisjon tagama, et sellises hankemenetluses võivad osaleda kõik liikmesriigid ja asjakohasel juhul assotsieerunud riigid. Selleks et soodustada EKTTB ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tööstusliku tootmisvõimsuse suurendamist, peaks komisjon lisaks vahendama väljaostulepingute sõlmimist kooskõlas liidu konkurentsi- ja hankenormidega. Komisjoni toetusel korraldatavate ühishangete puhul on liidu eelarve kasutamine kooskõlas programmi või Ukraina toetusvahendi eesmärkide ja kohaldatavate toetuskõlblikkuse kriteeriumidega ning selle eesmärk on toetada kaitsetööstuse tarneahelate tootmisvõimsuse kohandamist. Toetus liidu eelarvest võib eelkõige vähendada riske seoses tööstusinvesteeringutega, näiteks tootmisvõimsuse suurendamisega või lepingu täitmise tagamiseks vajalike tööpinkide omandamisega, ning peaks igal juhul rangelt piirduma kaitseotstarbeliste toodete ostmisel või alalhoidmisel tekkinud ühekordsete kulude katmisega. Eelarveeraldis tuleks lisada programmi ja Ukraina toetusvahendi tööprogrammidesse.

([26]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj).

(54) Käesoleva määrusega hõlmatud juhtudel võib käesoleva määruse kohaldamisel komisjoni toetusega läbi viidud hankemenetlustest tuleneva lepingu kohene sõlmimine ja täitmine enne selle allkirjastamist olla põhjendatud, võttes arvesse valitsevat geopoliitilist olukorda ning eelkõige juhul, kui asjaolude tõsidus ja nende mõju liidu kodanike julgeolekule nõuab, et asjaomase kaitseotstarbelise toote tarned toimuksid tulemuslikult ja viivitamata. Sel konkreetsel eesmärgil ja erandina finantsmääruse artikli 175 lõikest 1 peaks olema võimalik lubada alustada lepingu täitmist enne lepingu allkirjastamist, kui avaliku sektori hankija on sellise meetme vajalikkuse korrektselt dokumenteerinud.

(55) Liidu relvastuskoostöö programmid seisavad silmitsi märkimisväärsete probleemidega, sest need on loodud peamiselt sihtotstarbeliselt ning nende elluviimist raskendavad keerukus, viivitused ja ülekulud. Selle olukorra parandamiseks ja liikmesriikide jätkuva pühendumuse tagamiseks kaitseotstarbeliste toodete olelusringi lõpuni on liidu tasandil vaja struktureeritumat käsitust. Sellise käsituse saavutamiseks tuleks liikmesriikide jõupingutusi toetada, tehes kättesaadavaks uue õigusraamistiku – Euroopa relvastusprogrammide koostööstruktuuri –, et toetada ja tugevdada nende koostööd. Selleks et saavutada eesmärk edendada EKTTB ning asjakohasel juhul Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet, peaks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri kaudu olema võimalik korraldada kaitseotstarbeliste toodete ühist arendamist, hankimist, olelusringi haldamist või kättesaadavuse dünaamilist haldamist. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid peaksid olema võimelised tegema oma eesmärkide saavutamiseks vajalikke lisategevusi, näiteks tegevust, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodetega otseselt seotud taristutega. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri raamistikus võetavad meetmed peaksid üksteist vastastikku tugevdama ÜVJP raames võetavate meetmetega, eelkõige võimearendusplaani kontekstis. Ühtlasi ei tohiks sellised meetmed olla vastuolus liidu ning selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõtte austamisega.

(56) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuride raames peaksid liikmesriigid saama kasutada koostööpõhiste relvastusprogrammide algatamise ja haldamise standardmenetlusi, mille komisjon võib kehtestada, sealhulgas suuniseid projektijuhtimise, hangete, finantsjuhtimise ja aruandluse kohta. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri raamistiku alusel tehtav koostöö peaks võimaldama ka käibemaksust või aktsiisist vabastamist nõukogu direktiivides 2006/112/EÜ ([27]) ja (EL) 2020/262 ([28]) sätestatud tingimustel, kui hangitud seadmed kuuluvad Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurile. Lisaks programmist ja Ukraina toetusvahendist saadavatele vahenditele peaks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuridel olema võimalik saada vahendeid ka muudest liidu programmidest, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Meetmele antud rahalise toetuse suhtes tuleks kohaldada asjaomase liidu programmi reegleid.

(57) Kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuride liikmed seda ühehäälselt soovivad, peaks neil olema võimalik emiteerida väärtpabereid kooskõlas selle liikmesriigi õigusega, kus on nende põhikirjajärgne asukoht, et tagada relvastusprogrammide pikaajaline rahastamiskava ja vastavus majanduse juhtimise raamistikule. Liit ei peaks vastutama Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuride emiteeritud väärtpaberite eest. Liidu rahalised toetused võivad parandada relvastusprogrammide liikmesriikidepoolse rahastamise tingimusi.

(58) Oma eesmärkide saavutamiseks peaks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril olema võimalik delegeerimiskokkuleppe alusel usaldada ühe või mitme oma ülesande täitmine ühele või mitmele üksusele, kes on programmi ühishangete raames toetuskõlblikud. Eelkõige on rahvusvahelistel organisatsioonidel nagu Relvastuskoostöö Organisatsioonil ja NATO tugi- ja hankeagentuuril ning Euroopa Kaitseagentuuril olemas sellised vahendid, pädevus ja oskused kaitsekoostöö juhtimiseks, mis võiksid pakkuda Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuridele lisaväärtust. Kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur usaldab oma ülesannete täitmise mõnele teisele üksusele, peaks ta ise jääma vastutavaks liidu õigusest, eeskätt käesolevast määrusest talle tulenevate kohustuste täitmise eest. Seetõttu peaks ta tagama, et delegeerimiskokkulepe sisaldab selliseid kohustusi, ning võtma kõik asjakohased meetmed nende täitmise tagamiseks.

(59) Selleks et Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomise menetlus oleks tõhus, on vaja, et liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina, kes soovivad luua Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri, esitaksid avalduse komisjonile, kes peaks hindama, kas Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirja kavandid on kooskõlas käesoleva määrusega. Selline avaldus peaks sisaldama Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri kavandatava põhikirjajärgse asukoha liikmesriigi deklaratsiooni, millega tunnustatakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri rahvusvahelise organi või organisatsioonina direktiivide 2006/112/EÜ ja (EL) 2020/262 kohaldamise eesmärgil alates selle loomisest. Komisjon peaks avaldust hindama põhjendamatu viivituseta, ideaaljuhul kahe kuu jooksul alates täieliku taotluse saamisest. Selleks peaks komisjonil olema võimalik paluda Euroopa Kaitseagentuuril jagada oma eksperditeadmisi.

([27]) Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, 11.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj).

([28]) Nõukogu 19. detsembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2020/262, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (ELT L 58, 27.2.2020, lk 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2020/262/oj).

(60) Läbipaistvuse huvides tuleks *Euroopa Liidu Teatajas* avaldada rakendusaktid, millega luuakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur, ning Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevuse lõpetamise ja sulgemise otsuseid käsitlevad teated, samuti kõik teated, mis on seotud Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri võimaliku suutmatusega oma võlgu tasuda.

(61) Selleks et täita oma ülesandeid kõige tõhusamal viisil, peaks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril olema juriidilise isiku staatus alates päevast, mil jõustub rakendusakt, millega luuakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur, ning tal peaks olema igas liikmesriigis kõige laialdasem õigus- ja teovõime. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril peaks olema võimalikult lai õigus- ja teovõime ka assotsieerunud riikides ja Ukrainas, kui nad on Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmed. Selle põhikirjajärgne asukoht peaks asuma liikmesriigi territooriumil.

(62) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmed võivad olla liikmesriigid, assotsieerunud riigid ja Ukraina. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmeteks peaks olema vähemalt kolm riiki, kellest vähemalt kaks on liikmesriigid.

(63) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri rakendamiseks tuleks selle põhikirjas kehtestada üksikasjalikumad reeglid, mille alusel komisjon peaks hindama, kas avaldus on kooskõlas käesoleva määruse normidega. On tähtis, et põhikirjas selgitataks kavandatud haldussuutlikkust, mis tagab kaitseotstarbeliste toodete käitlemise vastavuse kohaldatavatele liidu ja riiklikele õigusnormidele. Ilma et see piiraks kaitseotstarbeliste toodete eksporti käsitlevate kehtivate liidu ja riiklike õigusnormide kohaldamist, peaks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmetel olema võimalik leppida ühehäälselt kokku sellise ekspordi suhtes kohaldatavas käsituses.

(64) On vaja tagada, et ühelt poolt oleks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril oma põhikirja muutmiseks vajalik paindlikkus ning et teiselt poolt säilitataks selles liidu tasandi kontrolli kaudu teatavad olulised osad – eelkõige need, mida oli vaja Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri staatuse andmiseks. Kui muudatus on seotud põhikirja olulise osaga, peaks komisjon muudatuse enne selle jõustumist heaks kiitma; kõigist teistest muudatusest tuleks komisjonile teatada. Välja arvatud seoses muudatustega, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodete ekspordi suhtes kohaldatava võimaliku käsitusega, peaks komisjonil olema võimalus esitada selliste muudatuste suhtes vastuväiteid, kui ta leiab, et need on käesoleva määrusega vastuolus.

(65) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril peaks olema võimalik hankida kaitseotstarbelisi tooteid enda huvides või oma liikmete huvides või nimel. Neil eesmärkidel tuleks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuure käsitada rahvusvaheliste organisatsioonidena Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/81/EÜ ([29]) artikli 12 punkti c tähenduses. Sellise hanke suhtes ei tuleks direktiivi 2009/81/EÜ seetõttu kohaldada. Kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur korraldab hanke oma liikmete huvides, kes on liikmesriigid või asjakohasel juhul assotsieerunud riigid, ei tuleks direktiivi 2009/81/EÜ kohaldada sellistel juhtudel, kui hankemenetlus vastab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri eesmärkidele edendada EKTTB ja asjakohasel juhul Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet. Direktiivi 2009/81/EÜ ei tuleks kohaldada ka hankemenetluste suhtes, mida liikmesriigid korraldavad Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri huvides või nimel, kuna sellised lepingud tuleks sõlmida kooskõlas Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri hankereeglitega. Kui liikmesriik või asjakohasel juhul assotsieerunud riik hangib kaitseotstarbelisi tooteid Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurilt, tuleks hanget käsitada direktiivi 2009/81/EÜ artikli 13 punktis f osutatud lepinguna, mille üks valitsus sõlmib teise valitsusega. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid peaksid määrama oma hankereeglid kindlaks ise, kooskõlas hangete suhtes kohaldatavate liidu esmase õiguse põhimõtetega, eelkõige võrdse kohtlemise, läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse põhimõtetega, ning käesolevas määruses sätestatud normidega. Kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur usaldab hankeülesanded ühele või mitmele üksusele, peaks ta tagama, et kohaldatavad hankereeglid on nende põhimõtetega kooskõlas.

(66) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuris osalevad liikmesriigid peaksid tagama, et Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri hankepõhimõtted on kooskõlas EKTTB või Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõime edendamise eesmärkidega, sealhulgas juhul, kui liidu rahalist toetust ei anta. See ei piira eritingimuste kohaldamist juhul, kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur saab asjaomasest programmist liidu rahalisi vahendeid.

([29]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

(67) Oma ülesannete kõige tõhusamal viisil täitmiseks ja tulenevalt asjaolust, et Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril on juriidilise isiku staatus, peaks ta olema vastutav oma võlgade eest. Selleks et Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmetel oleks võimalik leida sobivad lahendused oma vastutuse küsimuses, tuleks tagada võimalus määrata põhikirjas kindlaks erinevad vastutuse korrad, mis ületavad liikmete rahalise osalusega piirduva vastutuse.

(68) Selleks et oleks võimalik piisavalt kontrollida vastavust käesolevale määrusele, peaks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur edastama komisjonile iga-aastase aruande ja kogu teabe asjaolude kohta, mis võiksid tõsiselt ohustada tema ülesannete täitmist. Kui komisjon saab iga-aastase aruande kaudu või muul viisil teavet selle kohta, et Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevus rikub raskelt käesolevat määrust või muud kohaldatavat õigust, peaks komisjon nõudma Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurilt või selle liikmetelt selgitust või meetmete võtmist. Äärmuslikes olukordades ja juhul, kui parandusmeetmeid ei võeta, peaks komisjonil olema võimalik tunnistada kehtetuks rakendusakt, millega luuakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur ja algatada sellega Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevuse lõpetamine. Komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule igal aastal koondaruande kõigi aktiivsete Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuride tegevuse kohta.

(69) Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõda Ukraina vastu on muutnud tarnekindluse liikmesriikide kaitseotstarbeliste toodete hankeotsustes üha olulisemaks teguriks. Selle tulemusena on liidu piiriüleste tarneahelate suutlikkus tagada kaitseotstarbeliste toodete häireteta tarnimine muutunud nende konkurentsivõime määravaks teguriks. Kogu liitu hõlmava tarnekindluse korra kehtestamine võib seega avaldada positiivset mõju EKTTB konkurentsivõimele.

(70) Määruse (EL) 2023/1525 vastuvõtmisel kutsusid Euroopa Parlament ja nõukogu oma 11. juuli 2023. aasta ühisavalduses komisjoni üles kaaluma tarnekindluse tagamiseks mõeldud õigusraamistiku esitamist. Selles ühisavalduses korrati Euroopa Ülemkogu 2013. aasta detsembri järeldusi, milles kutsuti üles kehtestama kogu liitu hõlmav terviklik tarnekindluse kord, ning Euroopa Parlamendi 8. juuni 2022. aasta soovitust, milles kutsuti komisjoni üles sellist korda viivitamata esitama.

(71) Hiljutised kriisid, nagu COVID-19 pandeemia ja nõudluse järsk kasv teatavate kaitseotstarbeliste toodete, eelkõige laskemoona järele, on toonud nähtavale liidu tarneahelate nõrgad kohad. Samuti on need kriisid näidanud, kuidas nende toodete või nende tootmiseks kriitilise tähtsusega komponentide või toorme tarnehäired võivad takistada siseturu toimimist. Need kriisid on juhtinud tähelepanu tõenäolisele ohule, et riiklikul tasandil võetakse lahknevaid meetmeid, muu hulgas eesmärgiga säilitada riikliku julgeoleku huvides oma varusid ja sertifitseerida kaitseotstarbelisi tooteid, ning asjaolule, et liidu tasandil on puudujääke tekkivatele kriisidele reageerimiseks kriitilise tähtsusega toodete ning nende tootmiseks hädavajalike komponentide ja toorme nappusega tegelemise koordineerimisel, mille tagajärjeks on raskused juurdepääsul asjaomaste toodete tootmiseks või soetamiseks vajalikele toodetele, komponentidele ja toormele, millega kaasneb konkreetne oht takistada seeläbi kogu tootmisahela toimimist. Väga oluline on vältida liikmesriikidevahelises piiriüleses kaubanduses takistuste tekkimist, mis tulenevad lahknevustest riiklikus õiguses, kuna sellised lahknevused piiraksid kriitilise tähtsusega toodete ning nendega seotud komponentide ja toorme vaba liikumist siseturul ning häiriksid tarneahelate toimimist. Sellised tarneahelates esinevad probleemid tõid esile ka kriisiohjevahendite ja koordineerimismehhanismide puudumise, ebapiisava teabevahetuse ja ebapiisava ülevaate tootmisvõimsusest kogu liidus, eelkõige kaitseotstarbeliste toodete puhul.

(72) Julgeolekuolukorra pidev halvenemine, mida iseloomustavad pikaajaliste ohtude suurenemine, kaitsetehnoloogia ja -innovatsiooni arengu kiirenemine ning kaitsekulutuste tõenäoline suurenemine, toob tõenäoliselt kaasa kaitseotstarbeliste toodete nõudluse suurenemise ja süvendab tõenäoliselt selliste toodete tulevasi tarnekriise. On tõenäoline, et selline kasvanud nõudlus suurendab survet liidu kaitseotstarbeliste toodete tarneahelatele ning kui liidu tasandil raamistikku vastu ei võeta, toob see nappusega tegelemise käigus kaasa lahknevate riiklike meetmete võtmise või taasvõtmise, mis põhjustab takistusi siseturu tõrgeteta toimimisele, kahjustades seeläbi liidu ja selle liikmesriikide kaitse- ja julgeolekuhuve.

(73) Lisaks võib kiiresti arenev julgeolekukeskkond põhjustada muude kriiside teket, mis võivad võtta mitmesuguse kuju, nagu küberründed kaitsetööstuse vastu või elutähtsa taristu ulatuslikud häired, mis nõuaksid kiiret ja otsustavat koordineeritud reageerimist, et vältida tõsiseid häireid seonduvates kaitsevaldkonna tarneahelates. Eeldades, et kaitseotstarbeliste toodete nõudlus ja nendega seotud tarneahelatele avalduv surve suureneb, on nende tarneahelate usaldusväärne toimimine väga oluline, et tagada kaitseotstarbeliste toodete siseturu tõrgeteta toimimine.

(74) Nagu näitavad kogemused, mis on saadud kaitsevaldkonna ühishangete rakkerühma tööst väga lühiajaliste kaitsehangete vajaduste koordineerimisel ja määruse (EL) 2023/1525 rakendamisest, on liidu kaitsevaldkonna tarneahelatel sageli piiriülene mõõde, eelkõige madalamatel tasanditel. Oluline on vältida olukorda, kus kogu liitu hõlmavate kaitseotstarbeliste toodete tarneahelate kasvav keerukus vähendab selgust seoses EKTTB üldise tootmisvõimsuse ja tarneahelatega ning liikmesriigid ei suuda teha teadlikke otsuseid, eelkõige tegeleda nappusega või leevendada selle riski.

(75) Olemas on konkreetne tõenäosus, et riiklikul tasandil vastu võetud tarnekindluse meetmed ei ole piisavad probleemide tõhusaks lahendamiseks tulevikus ning et üksikud liikmesriigid ei saa piisavalt arvesse võtta piiriülest mõju kogu liitu hõlmavatele kaitsevaldkonna tarneahelatele ega seda asjakohaselt käsitleda. Lisaks võivad riiklikul tasandil rakendatud kooskõlastamata käsitused, eelkõige seoses sertifitseerimise, kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisese üleandmise ning sõjalise otstarbega tellimuste prioriseerimisega, avaldada tõsist negatiivset mõju kaitseotstarbeliste toodete siseturu toimimisele, eelkõige luues takistusi piiriülesele kaubandusele, ning süvendada üldist nappust ja häireid tarneahelates.

(76) Nimetatud probleeme silmas pidades näib vajalik ja asjakohane kehtestada kogu liitu hõlmav tarnekindluse kord, mille eesmärk on suurendada kaitseotstarbeliste toodete tarnekindlust, et tagada siseturu tõrgeteta toimimine ja muuta see igasugustele šokkidele vastupidavaks. Sellega seoses tuleb ette näha koordineerimismeetmed ning valmistuda mõjuks, mida tulevased tarnekriisid omavad kaitseotstarbeliste toodete siseturule, ja sellele mõjule reageerida, tagada selliste kaitseotstarbeliste toodete, nende komponentide ja toorme ning nende tootmiseks kriitilise tähtsusega toodete ja teenuste tarnekindlus, mille kättesaadavus on hädavajalik siseturu ja selle tarneahelate tõrgeteta toimimise tagamiseks ning mille kättesaadavus tuleb tagada tarnekriisile reageerimiseks (edaspidi „kriisi korral olulised tooted“), ning tagada kaitseotstarbeliste toodete siseturu tõrgeteta toimimine, sealhulgas hoides ära takistuste tekkimist. Kõnealused meetmed peaksid põhinema ELi toimimise lepingu artiklil 114.

(77) Direktiivis 2009/81/EÜ käsitletakse muu hulgas Euroopa kaitsevarustuse turu loomise ühe eeltingimusena sellise asjakohase õigusraamistiku loomist, mis käsitleb liikmesriikide julgeolekunõuetele ja ELi toimimise lepingust tulenevatele kohustustele vastavate hankelepingute sõlmimise korra koordineerimist. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks on direktiivis 2009/81/EÜ eeskätt kriisiolukordade käsitlemiseks ette nähtud eelkõige erisätted, mida kohaldatakse kriisist tulenevates kiireloomulistes olukordades, näiteks pakkumiste esitamise tähtaegade lühendamine ja võimalus kasutada väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust. Teatavates kiireloomulistes olukordades võivad need reeglid aga olla ebapiisavad, eriti kui kriisist tingitud kiireloomulisust on võimalik lahendada ainult nii, kui kaks või enam liikmesriiki osalevad ühishankes. Nendel juhtudel on sageli ainus lahendus, mis tagab nende liikmesriikide julgeolekuhuvid, avada olemasolev raamleping sellistele liikmesriikide avaliku sektori hankijatele, kes ei olnud algselt selle osalised, isegi kui seda võimalust ei olnud esialgses raamlepingus ette nähtud. Kuna need võimalused ei ole käesoleva määruse jõustumise ajal direktiiviga 2009/81/EÜ ette nähtud, nähakse käesoleva määrusega ette võimalus täiendada kõnealuse direktiivi sätteid või teha nendest erandeid kriisi tõttu tekkinud kiireloomulistes olukordades, kui on saadud raamlepingu sõlminud ettevõtja nõusolek.

(78) Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt peavad hankelepingu muudatused piirduma rangelt sellega, mis on antud olukorras tingimata vajalik, ning järgima samal ajal võimalikult suures ulatuses diskrimineerimiskeelu, läbipaistvuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Sellega seoses peaks olema võimalik teha direktiivist 2009/81/EÜ erand, suurendades raamlepingus kindlaksmääratud koguseid kuni 100 % võrra raamlepingu maksumusest, kui raamleping avatakse teiste liikmesriikide avaliku sektori hankijatele, kui selline suurendamine on rangelt vajalik raamlepingu avamiseks nendele avaliku sektori hankijatele. Kõnealustele avaliku sektori hankijatele peaksid nende lisakoguste puhul olema tagatud samad tingimused kui algsele avaliku sektori hankijale, kes sõlmis algse raamlepingu. Lisaks tuleks võtta asjakohaseid läbipaistvusmeetmeid, et tagada kõigi potentsiaalselt huvitatud isikute teavitamine.

(79) Viimastel aastatel on liikmesriigid üha enam osalenud kaitsekoostöös, eelkõige eesmärgiga lähendada oma sõjalisi võimeid. Liidu protsesside, näiteks kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise ja alalise struktureeritud koostöö eesmärk on eelkõige toetada asjaomaste prioriteetide rakendamist, selgitades välja ja kasutades ära tõhustatud kaitsekoostöö võimalusi, et saavutada liidu ambitsioonitase julgeoleku ja kaitse valdkonnas. Geopoliitilise keskkonna pidev halvenemine ja rahvusvahelise keskkonna suur ebakindlus muudavad operatsioonikoostöö arendamise veelgi vajalikumaks. Selleks et kaitsekoostöö oleks tulemuslik, võib olla vaja, et koostööd tegevate liikmesriikide relvajõud kasutaksid täpselt sama kaitseotstarbelist toodet või vähemalt nii ligilähedasi tooteid, et need on vastastikku asendatavad. Sellistel juhtudel peaks liikmesriigil, kes osaleb sellise koostööalgatuse loomises või ühineb sellise koostööalgatusega, mis läheb kaugemale pelgast kaitseotstarbeliste toodete ühishankest, olema lubatud teha erand läbipaistvuse ja konkurentsi põhimõtetest ning sõlmida ilma eelneva konkursita või hanketeate avaldamiseta otse leping seda toodet tootva EKTTB ettevõtjaga, kui see on vajalik asjaomase kaitsekoostöö rakendamiseks.

(80) Võttes arvesse julgeolekuolukorda ning kaitseotstarbeliste toodete siseturul ja selle tarneahelates esinevaid ja prognoositavaid pingeid ja kitsaskohti, mis tulenevad eelkõige ebakõlast liidu piiratud tootmisvõimsuse ja pärast Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja algust tekkinud nõudluse kasvu vahel, on vaja ette näha meetmed, mis võimaldavad liidul prognoosida kaitseotstarbeliste toodete tõsiste tarnehäirete ohtu, selleks valmistuda ja seda leevendada, kuna sellised häired põhjustaksid või tooksid tõenäoliselt kaasa lahknevate riiklike meetmete võtmise, millel oleks tõsine negatiivne mõju siseturu tõrgeteta toimimisele.

(81) Liidu suutlikkus ennetada ja lahendada kaitseotstarbeliste toodete tarnekriise, mis mõjutavad siseturu tõrgeteta toimimist, sõltub liidu tasandil omatavatest teadmistest selliste toodete liidu tarneahelate struktuuri, tugevate ja nõrkade külgede kohta ning nende seirest liidu tasandil. Võttes arvesse kaitsevaldkonna tarneahelate keerukust ning nendes tarneahelates esinevaid pingeid ja nappuse riski, on vaja ette näha vahendid, et kohaldada jätkuvalt kooskõlastatud käsitust, mis puudutab kriisi korral oluliste toodete liidu tarneahelate kaardistamist ja seiret. Kaardistamise tulemused annavad ka asjakohast teavet selliste liidu meetmete väljatöötamiseks, mille eesmärk on tugevdada EKTTB konkurentsivõimet ja hinnata liidu positsiooni ülemaailmsetes kaitsevaldkonna tarneahelates. Kaardistamine ja seire peaksid sellega seoses keskenduma toodetele, mille tõsised tarnehäired või selliste häirete vahetu oht põhjustaksid või tooksid tõenäoliselt kaasa lahknevad riiklikud meetmed, millel oleks tõsine negatiivne mõju siseturu tõrgeteta toimimisele, eelkõige piiriülese kaubanduse takistused.

(82) Kaardistamise eesmärgil peaks komisjon tegema kindlaks kriisi korral oluliste toodete loetelu ja seda korrapäraselt ajakohastama, keskendudes võimalikele häiretele või kitsaskohtadele, mis mõjutavad selliste toodete tarnekindlust. Komisjon peaks need tooted kindlaks tegema liikmesriikide esitatud andmete põhjal, mis tulenevad asjaomaste tootmisvõimsuste ja tarneahelate kindlakstegemisest. Selleks et tagada koondandmete ammendavus, peaks komisjon neid andmeid ristkontrollima, kasutades sel eesmärgil kättesaadavaid andmeid ja vajaduse korral ka andmeid, mis on saadud ettevõtjate vabatahtlike teabenõuete alusel.

(83) Komisjon peaks nägema ette kriisi korral oluliste toodete kindlakstegemise raamistiku ja metoodika. Kaardistamise tõhususe tagamiseks tuleks see raamistik ja metoodika kindlaks määrata viisil, mis väldib liikmesriikide jaoks tarbetut halduskoormust. Seega peaksid need tuginema olemasolevale riiklikule raamistikule ja metoodikale, mida liikmesriigid jagaksid komisjoniga. See raamistik ja metoodika peaksid esiteks keskenduma kaitsevaldkonna tarneahelates esinevatele kitsaskohtadele ning viima tootmisvõimsuse ja selle tarneahelate kindlaksmääramiseni.

(84) Kaardistamise raames peaks komisjon samuti kindlaks määrama ja välja töötama varajase hoiatuse indikaatorite loetelu, mille eesmärk on teha kindlaks tegurid, mis võivad häirida, ohustada või negatiivselt mõjutada selliste toodete tarnimist. Selliste indikaatorite hulka võiksid kuuluda tellimuse täitmise aja ebatavaline pikenemine, kriisi korral oluliste toodete tootmiseks vajaliku toorme, vahetoodete ja inimkapitali või asjakohaste tootmisseadmete kättesaadavus, prognoositav nõudlus, tavapäraseid hinnakõikumisi ületav hinnatõus, õnnetuste, rünnakute, loodusõnnetuste või muude tõsiste sündmuste mõju, kaubanduspoliitika, tariifide, ekspordipiirangute, kaubandustõkete ja muude kaubandusega seotud meetmete mõju ning kriisi korral oluliste toodete peamiste tarnijate äritegevuse sulgemise, tegevuse üleviimise või omandamise mõju. Komisjoni seiretegevus peaks keskenduma nendele varajase hoiatuse indikaatoritele, mis võivad vajadusel hõlmata asjaomastele osalejatele esitatud vabatahtlikke teabetaotlusi.

(85) Selleks et vähendada seires osalevate ettevõtjate koormust ja tagada, et saadud teavet on võimalik koondada mõtestatud viisil, peaks komisjon teabe kogumiseks ette nägema standardsed ja turvalised vahendid. Need vahendid peaksid tagama, et kogutavat teavet käsitatakse konfidentsiaalsena, tagades ärisaladuste hoidmise ja küberturvalisuse. Samuti peaks liikmesriikidel riiklike haldusasutuste halduskoormuse piiramiseks olema lubatud taotleda, et neile kaitseotstarbeliste toodete tarneahelate kaardistamise eesmärgil usaldatud ülesandeid täidaks komisjon.

(86) Tuginedes loetelule, mis hõlmab kriisi korral olulisi tooteid, mille komisjon on kindlaks määranud, peaksid liikmesriigid määrama oma territooriumil kindlaks selliste toodete peamised tarnijad. Selliste tarnijate loetelu tuleks edastada komisjonile, et tagada tõhus kooskõlastatud käsitus liidu tasandil. Selleks et oleks võimalik kindlaks teha kõik sündmused, millel võivad olla negatiivsed ja püsivad tagajärjed kõnealuste toodete õigeaegsele kättesaadavusele ja tarnimisele, ning neist teatada, peaksid liikmesriigid seirama selliste tarnijate suutlikkust oma tegevust ellu viia ning tegema seda komisjoni poolt kindlaks määratud varajase hoiatuse indikaatorite abil. Samal eesmärgil peaksid kriisi korral oluliste toodete peamised tarnijad teavitama ka liikmesriiki, kelle territooriumil nad on asutatud, kui nad tuvastavad tarnehäired, mis võivad märkimisväärselt mõjutada nende tegevust, mis on seotud kriisi korral oluliste toodete tootmisega.

(87) Kriisiks valmisoleku raamistiku osana peaks komisjon tegema ja koordineerima stressiteste ja simulatsioone, tuginedes eelkõige kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu nõuannetele kaitsevaldkonna tarneahelate seisukohalt kriitilise tähtsusega teemadel. Sellega seoses võiks komisjon välja töötada stsenaariumid ja parameetrid, mis käsitlevad kriisi korral oluliste toodete tarnimisel tekkiva kriisiga seotud konkreetseid riske. Selleks et tagada kõigi asjaomaste osalejate valmisolek kriisiks, on vaja, et stressitestides kutsutakse vabatahtlikkuse alusel osalema kõik liikmesriigid, ning kui see on asjakohane, kõrge esindaja, Euroopa Kaitseagentuur ja muud asjaomased osalejad. Sellega seoses võiks komisjon vahendada ja edendada hädaolukorraks valmisoleku strateegiate, sealhulgas kriisikommunikatsiooni ja keerulistes olukordades kohaldatavate piirangute alase teabevahetuse strateegiate väljatöötamist. Võttes arvesse tarneahela kitsaskohtadega seotud teabe tundlikkust liidu ja selle liikmesriikide kaitse- ja julgeolekuhuvide seisukohast, tuleks nende stressitestide tulemusi käsitada salastatud teabena.

(88) Läbipaistvuse puudumine liidus seoses kaitseotstarbeliste toodete sertifitseerimisasutustega ja sertifitseerimismenetlustega võimaldab kaitseotstarbeliste toodete ristsertifitseerimist ainult piiratud määral, mis toob kaasa kaitseotstarbeliste toodete siseturu täiendava killustumise, eelkõige tarnekriisi ajal, nagu näitas 2023. aastal laskemoona tarnimisel tekkinud kriis. Kriisiks valmisoleku raamistiku osana on seetõttu vaja suurendada riiklike sertifitseerimisprotsesside läbipaistvust ja hõlbustada teabe jagamist sertifitseerimisasutuste vahel, et lihtsustada kaitseotstarbeliste toodete ristsertifitseerimist ja soodustada selliste toodete liikumist siseturul. Selleks peaks komisjon koostama riiklike sertifitseerimisasutuste nimekirja ja seda ajakohastama.

(89) Selleks et vähendada kriisi korral oluliste toodete tarnenappuse tekkimise riski, on vaja järsult suurendada nende toodete tootmisega seotud tootmisrajatiste arvu, eelkõige tagades kõigi selliste rajatiste planeerimise, ehitamise ja käitamisega seotud taotluste tõhusa ja õigeaegse halduslik menetlemise. Selleks peaksid liikmesriigi ametiasutused tagama, et neid taotlusi menetletakse nii kiiresti, kui see on õiguslikult võimalik.

(90) Selleks et liidul oleks võimalik leevendada tarnekriisi tekkimise riski, peaksid liikmesriikide pädevad asutused teavitama kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu, kui nad saavad teadlikuks kriisi korral oluliste toodete tõsise tarnehäire riskist või kui neil on konkreetset ja usaldusväärset teavet mõne muu asjakohase riskiteguri või sündmuse realiseerumise kohta. Selleks et tagada kooskõlastatud käsitus sellise riski maandamiseks, peaks komisjon, kui ta saab sellisest riskist teadlikuks, võtma ennetusmeetmeid, näiteks kutsuma kokku kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu erakorralise koosoleku, et arutada võimalike häirete tõsidust ja võimalikku reageerimist, ning asjakohastel juhtudel konsulteerima asjaomaste kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et leida kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega koostööpõhiseid lahendusi tarneahelate häirete vältimiseks või nende käsitlemiseks.

(91) Käesoleva määrusega tuleks ette näha ka vahendid, mille abil tõhusalt ja koordineeritult lahendada peatset või tekkinud tarnekriisi. Kuna on vaja ette näha sihipärased meetmed sõltuvalt sellest, kas tõsine negatiivne mõju siseturu toimimisele või selle otsene oht puudutab kriisi korral olulisi muid kui kaitseotstarbelisi tooteid või kriisi korral olulisi kaitseotstarbelisi tooteid, tuleks käesoleva määrusega seega ette näha kaks erinevat tarnekriisi seisukorda.

(92) Tarnekriisi seisukord tuleks kuulutada välja konkreetsete ja usaldusväärsete tõendite alusel, kui kriisi korral oluliste toodete tarnimisel esineb tõsiseid häireid või on olemas selliste häirete vahetu oht ning kui sellised tõsised häired või nende vahetu oht põhjustavad või võivad tõenäoliselt põhjustada lahknevate riiklike meetmete võtmise seoses kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodetega, mis tooks kaasa tõsise negatiivse mõju siseturu tõrgeteta toimimisele, eelkõige piiriülese kaubanduse takistused.

(93) Julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord tuleks välja kuulutada, kui kriisi korral oluliste toodete tarnimisel esineb tõsiseid häireid või on olemas selliste häirete vahetu oht ning kui sellised tõsised häired või nende vahetu oht põhjustavad või võivad tõenäoliselt põhjustada lahknevate riiklike meetmete võtmise seoses kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodetega, mis tooks kaasa tõsise negatiivse mõju siseturu tõrgeteta toimimisele, eelkõige piiriülese kaubanduse takistused. Kui komisjon hindab, kas sellise julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise kriteeriumid on täidetud, peaks ta arvesse võtma seda, kas ÜVJP valdkonnas on kindlaks tehtud mõni liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuve mõjutav kriis, näiteks kas mõni liikmesriik on aktiveerinud vastastikuse abi klausli vastavalt ELi lepingu artikli 42 lõikele 7. Sellega seoses võiks komisjon arvesse võtta, kas selline kriis on kindlaks tehtud ka NATOs.

(94) Kuna tarnekriisi seisukorra või julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra välja kuulutamise otsus on tundlikku laadi, eeskätt sellele reageerimiseks võetavate võimalike meetmete potentsiaalsete tagajärgede tõttu, muu hulgas märkimisväärse mõju tõttu, mida sellised meetmed võivad avaldada liidu eraettevõtjatele, tuleks tarnekriisi seisukordade väljakuulutamise, pikendamise ja lõpetamisega seotud rakendusakti vastuvõtmise õigus anda nõukogule. Et liidu tasandi meetmeid kohandataks vastavalt tarnekriisi olemusele, peaks nõukogu samuti kindlaks määrama, millised käesolevas määruses sätestatud meetmed tuleks käimasoleva tarnekriisi lahendamiseks kasutusele võtta, ning nõukogul peaks olema võimalik kindlaks määrata, milliste kriisi korral oluliste toodete puhul tuleks need meetmed kasutusele võtta.

(95) Selleks et oleks võimalik täpselt ja peaaegu reaalajas hinnata tarnekriisi olemust ja tõsidust ning seda, kas prioriseerimismeetmete võtmine oleks vajalik, peaks komisjonil juhul, kui nõukogu rakendusaktiga see meede tarnekriisi seisukorras või julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorras kasutusele võetakse, olema võimalik esitada asjaomaste kriisi korral oluliste toodete tootmises osalevatele ettevõtjatele teabenõudeid. Sellised teabenõuded tuleks esitada üksnes juhul, kui olemasolev teave ei ole piisav, ning need peaksid sisaldama üksnes teavet tootmisvõimekuse, tootmisvõimsuse või võimalike esmaste häirete kohta. Arvestades nõutava teabe tundlikkust, peaks komisjon saama eelneva nõusoleku sellelt liikmesriigilt, kus asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus, ning nõutud teave tuleks edastada selle liikmesriigi kaudu. Kui asjaomane liikmesriik nõustub sellise teabenõude esitamisega, peaks tal olema võimalik otsustada, et teabenõue adresseeritakse otse asjaomasele ettevõtjale, ja teavitada sellest komisjoni. Samuti on tähtis, et komisjon oleks teadlik kolmandate riikide poolt seoses liidus asutatud ettevõtjate tegevusega esitatavatest teabenõuetest kriisi korral oluliste toodete tarnimise kohta, kuna selliste teabenõuete alusel võivad kolmandad riigid võtta prioriseerimismeetmeid, millel võib olla märkimisväärne mõju selliste toodete tarnimisele liidus ja siseturu tõrgeteta toimimisele. Seega peaks asjaomane ettevõtja aegsasti teavitama liikmesriiki, kelle territooriumil tema tootmisüksus asub, kes peaks omakorda teavitama komisjoni, et võimaldada asjaomasel liikmesriigil ja komisjonil nõuda asjaomaselt ettevõtjalt kolmanda riigi nõutud teabega sarnast teavet.

(96) Kriisi korral oluliste toodete tõsise ja püsiva nappuse või erakordselt suure nõudluse korral, millega kaasneb otsene risk, et see avaldab tõsist negatiivset mõju siseturu tõrgeteta toimimisele, võivad liidu tasandi prioriteetsed meetmed, mille eesmärk on tagada kriisi korral oluliste toodete kättesaadavus, osutuda kaitseotstarbeliste toodete siseturu ja selle tarneahelate tõrgeteta toimimise tagamiseks hädavajalikuks. Komisjonil peaks liikmesriigi algatusel olema võimalik kasutada prioriteetseid taotlusi, et hõlbustada nii kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete kui ka selliste kriisi korral oluliste toodete tarnimist, mis ei ole kaitseotstarbelised tooted, ning prioriteetseid tellimusi, et tagada kriisi korral selliste oluliste toodete tarnimine, mis ei ole kaitseotstarbelised tooted. Need prioriteetsed meetmed peaks kasutusele võtma nõukogu.

(97) Prioriteetne taotlus peaks olema taotlus, mille komisjon liikmesriigi algatusel esitab asjaomastele liidus asutatud ettevõtjatele, et need võtaksid vastu kriisi korral oluliste toodete tellimusi või prioriseeriksid neid. Selliseid prioriteetseid taotlusi kasutatakse viimase abinõuna, et tagada, et kaitsevaldkonna tarneahelad saavad tarnekriisi ajal tegevust jätkata, ning ainult siis, kui see on selleks otstarbeks vajalik ja proportsionaalne, ning nende eesmärk peaks olema toetada liikmesriiki, kellel on tõsiseid raskusi kas kriisi korral oluliste toodete tellimuse esitamisel või nende toodete tarnelepingu täitmisel. Ettevõtjal peaks olema prioriteetsest taotlusest keeldumise võimalus. Prioriteetse taotluse esitamisel peaks komisjon võtma arvesse võimalikku negatiivset mõju konkurentsile siseturul ja turumoonutuste süvenemise riski. Lisaks ei tohiks prioriteetse taotluste saajate ja neist kasu saajate valik olla diskrimineeriv.

(98) Võttes arvesse, et liidu julgeolekuolukord on üha halvenenud, mis on seotud Venemaa püsiva ja suurenenud ohuga Ukraina-vastase agressioonisõja kontekstis, on äärmiselt oluline tegeleda raskustega, millega liikmesriigid võivad kokku puutuda kaitseotstarbeliste toodete tellimuse esitamisel või tarnelepingu täitmisel, eelkõige juhul, kui sellised raskused tulenevad häiretest selliste kriisi korral oluliste toodete tarnimisel, mis ei ole kaitseotstarbelised tooted. On tõsi, et kui kriisi korral olulised tooted on kahesuguse kasutusega või tsiviilotstarbelised tooted, võivad kaitsevaldkonna tarneahelad nende kriisi korral oluliste toodete kättesaamisel seista silmitsi konkurentsiga, mida pakuvad muud kui kaitsevaldkonna tarneahelad, millel on märkimisväärselt suurem ostujõud. Seepärast on vaja ette näha täiendav viimase abinõuna kasutatav vahend, juhuks kui kriisi korral oluliste toodete, mis ei ole kaitseotstarbelised tooted, tootmist või tarnimist ei ole võimalik saavutada muude meetmetega, sealhulgas prioriteetse taotlusega. Seega peaks prioriteetne tellimus võimaldama komisjonil kohustada liidus asutatud ettevõtjaid, pärast seda kui on saadud eelnev nõusolek liikmesriigilt, kelle territooriumil on asjaomase ettevõtja tootmisüksuse asukoht, ja liikmesriigilt, kelle territooriumil asub ettevõtja juhtimisstruktuur, teatavaid kriisi korral olulisi kaitseotstarbelisi tooteid tootma või tarnima. Komisjon ei tohiks esitada prioriteetset tellimust, kui ettevõtja ei suuda tellimust täita isegi siis, kui see seatakse prioriteediks, kas ebapiisava tootmisvõimekuse või tootmisvõimsuse tõttu või tehnilistel põhjustel või seetõttu, et see tooks ettevõtjale kaasa ebamõistliku majandusliku koormuse ja erilised raskused, sealhulgas talitluspidevusega seotud märkimisväärse riski. Kui sellised põhjused tekivad pärast seda, kui komisjon on vastu võtnud rakendusakti, millega esitatakse ettevõtjale prioriteetne tellimus või taotlus, peaks ettevõtjal olema võimalik taotleda komisjonilt asjaomase rakendusakti muutmist.

(99) Prioriteetse tellimuse või prioriteetse taotluse esitamisel tuleks lähtuda objektiivsetest, faktilistest, mõõdetavatest ja põhjendatud andmetest. Seejuures tuleks arvesse võtta ettevõtjate õigustatud huve ning tootmisjärjekorra muutmiseks vajalikke kulusid ja jõupingutusi. Kui prioriteetne taotlus vastu võetakse või prioriteetne tellimus esitatakse, peaks selle täitmise kohustus olema era- või avalik-õiguslike kohustuste suhtes ülimuslik. Kui prioriteetne taotlus puudutab kaitseotstarbelist toodet, tuleks taotluses täpsustada nende lepinguliste kohustuste ulatus, mille suhtes see peaks olema ülimuslik. Kõik prioriteetsed taotlused ja tellimused tuleks esitada õiglase ja mõistliku hinnaga. Sellise hinna arvutamisel peaks olema võimalik lähtuda viimaste aastate kehtivatest hindadest ning hinna tõstmist või langetamist tuleks põhjendada, näiteks inflatsiooni või sisendkulude suurenemise arvestamisega. Võttes arvesse, kui oluline on tagada selliste kriisi korral oluliste toodete tarnimine, mis on hädavajalikud siseturu ja selle tarneahelate tõrgeteta toimimiseks, ei tohiks prioriteetse taotluse või tellimuse kohustuse täitmine kaasa tuua vastutust kolmandate isikute ees kahju eest, mis võib tekkida liikmesriigi õigusega reguleeritud lepinguliste kohustuste rikkumise tõttu, niivõrd kui lepinguliste kohustuste rikkumine oli vajalik selleks, et järgida kohustuslikku prioriseerimist. Ettevõtjatel, kellele võidakse esitada prioriteetseid taotlusi, peaks olema lubatud oma ärilepingute tingimustes kindlaks määrata prioriteetse taotluse võimalikud tagajärjed.

(100) Kui ettevõtja on prioriteetse taotluse sõnaselgelt vastu võtnud ja komisjon on pärast sellist vastuvõtmist võtnud vastu rakendusakti või kui ettevõtjale on komisjoni rakendusaktiga tehtud kohustuseks prioriteetne tellimus, peaks ettevõtja täitma kõiki kõnealuse rakendusakti tingimusi. Kui ettevõtja ei täida rakendusaktis sätestatud tingimusi, ei tohiks tal selle tagajärjel olla võimalik kasutada lepingulisest vastutusest vabastust. Kui rikkumine on tahtlik või tuleneb raskest hooletusest, peaks komisjonil olema võimalik määrata ettevõtjale trahv või sunniraha, võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet. Komisjon peaks arvesse võtma kõiki ettevõtja esitatud igakülgselt põhjendatud selgitusi, et teha kindlaks, kas trahvi ja sunniraha määramine on vajalik ja proportsionaalne.

(101) Erandjuhul, kui liidus asutatud ettevõtja suhtes kohaldatakse meedet, mis hõlmab kriisi korral olulise toote prioriteetset tellimust või prioriteetset taotlust kolmandast riigist, peaks ta teavitama sellest komisjoni, et oleks võimalik anda hinnang selle kohta, kas selline meede mõjutab oluliselt kriisi korral oluliste toodete tarnekindlust ja siseturu tõrgeteta toimimist, ning kõigi asjakohaste meetmete kohta, mida võib olla vaja võtta vastuseks kõnealusele meetmele.

(102) Teatavate toodete tootmise või tarnimise prioriseerimise taotlus või kohustus ei tohiks ebaproportsionaalselt mõjutada ettevõtlusvabadust ja lepinguvabadust, mis on kaitstud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 16 ega harta artiklis 17 sätestatud õigust omandile. Neid õigusi ja vabadusi tohib harta artikli 52 lõike 1 kohaselt piirata ainult õigusaktiga, võttes arvesse nende õiguste ja vabaduste olemust, ning järgida tuleb proportsionaalsuse põhimõtet.

(103) Kui kuulutatakse välja julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord, tuleks kättesaadavaks teha ka tarnekriisi seisukorra kohased meetmed, kui nõukogu peab seda asjakohaseks, ja need tuleks täpsustada julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamist käsitlevas rakendusaktis.

(104) Kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisest üleandmist reguleeritakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/43/EÜ ([30]), mille eesmärk on seda üleandmist lihtsustada, et tagada kaitseotstarbeliste toodete siseturu tõrgeteta toimimine. Nagu on dokumenteeritud kõnealuse direktiivi varasemates hindamistes, on *a priori* koond- ja individuaalsete üleandmislubade andmine kaitseotstarbeliste toodete siseturul liikumise korral endiselt enamjaolt normiks ning taotluste menetlemise keskmine aeg võib liikmesriigiti mõnikord märkimisväärselt erineda. Julgeolekuga seotud tarnekriisi ajal ja juhul kui nõukogu peab seda vajalikuks, peaks nõukogu rakendusaktis, millega kuulutatakse välja julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord, olema võimalik määrata kindlaks ajavahemik, mis ei tohiks olla pikem kui kaks nädalat ja mille jooksul asjaomased riiklikud asutused peaksid menetlema taotlusi, kui need on täielikult laekunud, et veelgi lihtsustada nende toodete liikumist siseturul. Lisaks on käesoleva määruse eesmärk hõlbustada kriisi korral oluliste toodete ELi-sisest üleandmist tarnekriisi kontekstis. Seepärast tuleks selgitada, et liikmesriik, kes kehtestab ekspordipiirangud komponentidele, mis on kriisi korral olulised tooted ja mida ta peab direktiivi 2009/43/EÜ tähenduses sensitiivseks, ei tohiks nõuda täiendavaid lubasid asjaomaste komponentide ELi-siseseks üleandmiseks, kui vastuvõtja esitab kasutusviisi deklaratsiooni, milles ta kinnitab, et kõnealuse üleandmisloaga hõlmatud komponendid on integreeritud või integreeritakse kaitseotstarbelisse tootesse ning seetõttu ei saa neid hiljem sellisena üle anda või eksportida. Selline meede ei tohiks mõjutada kaitseotstarbeliste toodete üleandmist ega eksporti reguleerivaid kehtivaid liidu ja riigisiseseid õigusnorme.

(105) Kuna kaitseotstarbeliste toodete sertifitseerimine on oluline, et tagada kaitseotstarbeliste toodete siseturu tõrgeteta toimimine, eelkõige julgeolekuga seotud tarnekriisi ajal, peaks käesolev määrus lisaks olemasolevate riigisiseste menetluste kiirendamisele võimaldama liikmesriigis õiguspäraselt sertifitseeritud, kriisi korral olulise kaitseotstarbelise toote kohustuslikku vastastikust tunnustamist.

([30]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELT L 146, 10.6.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj).

(106) Lisaks käesolevas määruses julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra puhuks sätestatud meetmetele peaksid liikmesriigid, kui nõukogu need meetmed kasutusele võtab, kaaluma iga juhtumi puhul eraldi riigisisese ja kohaldatava liidu õiguse kohaste kaitsealaste vabastuste ja erandite kasutamist kaitseotstarbeliste ja kriisi korral oluliste toodete tootmisrajatiste planeerimise, ehitamise ja käitamisega seotud loamenetlustes või selleks, et tagada selliste toodete tootmise järjepidevus, kui nad leiavad, et selliste vabastuste või erandite tegemine hõlbustaks kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete tarnekindlust. See võib eelkõige puudutada keskkonna-, tervise- ja ohutusküsimusi käsitlevat liidu õigust, mis on hädavajalik inimeste tervise ja keskkonna kaitse parandamiseks ning kestliku ja ohutu arengu saavutamiseks. Kuna julgeolekuga seotud tarnekriisi puhul on kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete liikumine siseturul takistatud, on asjakohane lubada sellises olukorras anda rahalist toetust innovatsioonimeetmete programmist, võimaldades seega kaitseotstarbeliste toodete eriti kiiret kättesaadavust turul. Selliste meetmete toetamine aitaks tõepoolest kõrvaldada asjaomaseid takistusi, eelkõige võimaldades oluliselt lühendada kaitseotstarbeliste toodete tarneaega või võimaldades selliste toodete masstootmist. Seetõttu peaks nõukogul olema võimalik muuta sellised innovatsioonimeetmed programmi raames toetuskõlblikuks, kui ta kuulutab välja julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra.

(107) Käesoleva määruse alusel kehtestatud kohustuste täitmine tuleks tagada trahvide ja sunniraha kohaldamise abil. Selleks tuleks kehtestada asjakohased trahvisummad teabenõuete täitmata jätmise eest, prioriteetsest taotlusest tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest ning sellise teatamiskohustuse täitmata jätmise eest, mis kehtib juhul, kui liidus asutatud ettevõtja suhtes kohaldatakse kolmanda riigi prioriseerimismeedet, mille puhul tuleks võtta arvesse kohustuste täitmata jätmise erinevat raskusastet ja näha ette erinevad ülemmäärad VKEde jaoks. Lisaks tuleks ette näha sunniraha prioriteetsete tellimuste vastuvõtmise ja täitmise kohustuse täitmata jätmise eest, mis peaks olema proportsionaalne ja mille puhul tuleks näha ette erinevad ülemmäärad VKEde jaoks. Lisaks karistuste täitmise aegumistähtaegadele tuleks kohaldada ka trahvide ja sunniraha määramise aegumise tähtaegu. Lisaks peaks komisjon andma asjaomastele ettevõtjatele õiguse olla ära kuulatud.

(108) Üks COVID-19 kriisi ajal kindlaks tehtud probleem oli valmisoleku tagamise võrgustiku puudumine, samuti ebapiisav teabevahetus ja reageerimismeetmete koordineerimine ühelt poolt liikmesriikide vahel ning teiselt poolt liikmesriikide ja komisjoni vahel. Seepärast tuleks käesoleva määrusega taotletava eesmärgi – valmistumine tulevasteks tarnekriisideks ja reageerimine mõjule, mida need avaldavad kaitseotstarbeliste toodete siseturule – saavutamist toetada juhtimismehhanismiga. Käesoleva määrusega tuleks luua kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu, et hõlbustada koostööd, teabevahetust ning käesolevas määruses sätestatud kaitseotstarbeliste toodete tarnekindluse tagamise meetmete sujuvat, tulemuslikku ja ühtlustatud rakendamist. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukokku peaksid kuuluma liikmesriikide ja komisjoni esindajad. Kuna kaitseotstarbeliste toodete siseturu tõrgeteta toimimise tagamiseks tarnekriisi ajal või sellisteks tarnekriisideks valmistumiseks on vaja võtta arvesse liikmesriikide suutlikkust arendada, omandada ja hallata oma kaitsevõimet ning suurendada oma kaitsevalmidust, on asjakohane, et komisjon ja rotatsiooni korras vahetuva nõukogu eesistujariigina tegutsev liikmesriik juhataksid kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu kaaseesistujatena. Võttes arvesse tarnekindluse süsteemi panust liidu võimesse kaitsta oma julgeoleku- ja kaitsehuve, peaksid kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu liikmed olema ka kõrge esindaja ja Euroopa Kaitseagentuur. Eelkõige võiksid käesoleva määruse rakendamise jaoks osutuda kasulikuks Euroopa Kaitseagentuuri käimasolevad kaitseotstarbeliste toodete tarnekindluse valdkonda käsitlevad töösuunad. Euroopa Kaitseagentuur hõlbustab parimate tavade jagamist ja tugevdab liikmesriikide koostööd kaitsealase tarnekindluse valdkonnas. Samuti annab see teavet kaitseotstarbeliste toodete tarneahelaid mõjutavate kitsaskohtade kohta. Seega peaks Euroopa Kaitseagentuuril olema võimalik jagada muu hulgas kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogus oma seisukohti ja eksperditeadmisi, mis aitab valmistuda tarnekriisideks ja reageerida mõjule, mida tarnekriisid avaldavad kaitseotstarbeliste toodete siseturule. Assotsieerunud riikidel peaks Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustel olema õigus saada kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu hääleõiguseta liikmeteks. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu koosolekutele tuleks vaatlejatena osalema kutsuda Euroopa Parlamendi esindajad. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu peaks hõlbustama liikmesriikidevahelist koordineerimist ning andma komisjonile soovitusi ja abistama teda käesoleva määrusega loodud mehhanismide rakendamisel, mille eesmärk on tagada tarnekindlus, eelkõige kriisi korral oluliste toodete tarnekriiside ennetamise, nendeks valmistumise, nende ärahoidmise ja lahendamise kaudu.

(109) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, mis puudutab rahastamisprioriteetide ja kohaldatavate rahastamistingimuste kehtestamiseks tööprogrammide vastuvõtmist, rahaliste vahendite eraldamist konkreetsete meetmete jaoks, Euroopa relvastusprogrammi koostöösstruktuuride loomist, kriisi korral oluliste toodete kindlakstegemist ja ajakohastamist, riiklike sertifitseerimisasutuste nimekirja koostamist ja pidamist, prioriseerimismeetmeid ning karistuste määramist. Arvesse tuleks võtta kaitsesektori eripära, eelkõige liikmesriikide, assotsieerunud riikide ning Ukraina vastutust planeerimis- ja hankeprotsessi eest. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ([31]).

(110) Komitee koosolekutele peaks olema võimalik kutsuda Ukraina esindajaid, kui nende panus on vajalik seoses Ukrainat puudutavate rakendusmeetmetega, näiteks Ukraina toetusvahendit käsitlevate rakendusaktidega. See võimaldaks esindajatel jagada oma seisukohti ja vastata liikmesriikide küsimustele. Neil ei tohiks siiski lubada viibida komitee aruteludel ega osaleda komitee hääletamisel.

(111) Käesolevat määrust tuleks kohaldada, ilma et see mõjutaks liidu konkurentsinorme, eelkõige ELi toimimise lepingu artikleid 101–109 ja neid artikleid jõustavaid õigusakte.

(112) Käesoleva määruse kohastest liidu rahalistest vahenditest tuleks katta üksnes kulud, mis on vajalikud programmi ja Ukraina toetusvahendi eesmärkide saavutamiseks, ning neist ei saa katta ühisest välis- ja julgeolekupoliitikast tulenevaid kulusid. Selle tulemusel ei peaks programmist ja Ukraina toetusvahendist antavatest liidu rahalistest vahenditest katma kaitseotstarbeliste toodete sõjalisel või kaitse eesmärgil ostmise ja alalhoidmise kulusid, sealhulgas seoses kaitsetööstusreservi loomise, haldamise ja alalhoidmisega. Programmist ja Ukraina toetusvahendist antavatest liidu rahalistest vahenditest peaks siiski olema võimalik katta selliste toodete ostmisel või alalhoidmisel tekkinud kulusid, mida on vaja EKTTB konkurentsivõime tugevdamiseks või Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamiseks, ülesehitamiseks ja ajakohastamiseks, eelkõige ühekordseid kulusid.

(113) ELi toimimise lepingu artikli 241 kohaselt saab nõukogu komisjonilt taotleda uuringute korraldamist, mida nõukogu peab soovitavaks ühiste eesmärkide saavutamiseks, ning teha talle asjakohaseid ettepanekuid. Komisjon kaalub selliseid taotlusi viivitamata ja üksikasjalikult.

(114) Käesoleva määruse kohaldamine ei tohiks mõjutada teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära.

(115) Käesolev määrus ei piira liidu ja riiklike kaitseotstarbeliste toodete eksporti käsitlevate kehtivate normide ega direktiivis 2009/43/EÜ sätestatud kohustuste kohaldamist.

(116) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt tugevdada EKTTB tehnoloogilist juhtpositsiooni, innovatsiooni, valmidust, pikaajalist konkurentsivõimet, kerksust, integratsiooni ja valmisolekut, tagades kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise ning aidates kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse või toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(117) Et käesoleva määruse rakendamine saaks selle eesmärkide saavutamist silmas pidades alata niipea kui võimalik, peaks see jõustuma võimalikult kiiresti,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

([31]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Üldeesmärgid ja reguleerimisese

1. Käesoleva määruse eesmärk on tugevdada Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EKTTB) tehnoloogilist juhtpositsiooni, innovatsiooni, valmidust, pikaajalist konkurentsivõimet, kerksust, integratsiooni ja valmisolekut, tagades kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise ning aidates kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele.

2. Käesoleva määrusega kehtestatakse eelarve ajavahemikuks 2025–2027 ja järgnev:

1) II peatükis sätestatud, EKTTB konkurentsivõime, reageerimisvõime ja suutlikkuse tugevdamise meetmeid hõlmav Euroopa kaitsetööstuse programm (edaspidi „programm“);

2) III peatükis sätestatud Ukraina toetusvahend – Ukrainaga tehtava koostöö programm Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamiseks, ülesehitamiseks ja ajakohastamiseks (edaspidi „Ukraina toetusvahend“), võttes arvesse Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi võimalikku tulevast integreerimist EKTTBsse;

3) IV peatükis sätestatud Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide õigusraamistik;

4) V peatükis sätestatud Euroopa kaitseotstarbeliste toodete müügi mehhanism;

5) VI peatükis sätestatud Euroopa relvastusprogrammide koostööstruktuuride õigusraamistik;

6) VII peatükis sätestatud õigusraamistik, mille toel valmistuda tarnekriiside mõjuks siseturule ja reageerida sellisele mõjule ning mille eesmärk on tagada:

   a) kriisi korral oluliste toodete tarnekindlus ning

   b) kaitseotstarbeliste toodete siseturu tõrgeteta toimimine, sealhulgas ennetades seda takistavate asjaolude tekkimist.

3. Käesolev määrus ei piira ühegi liikmesriigi ainuvastutust oma riigi julgeoleku eest, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 4 lõikes 2, ega iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 346.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „eelostuleping“ – ühe või mitme ettevõtjaga sõlmitav avaliku hanke leping, mille eesmärk on toetada toote kiiret arendamist või tootmist ning mille kohaselt sõltub õigus osta kindlaksmääratud arv tooteid teatava aja jooksul ja teatava hinnaga asjaomaste ettevõtjate esialgsete kulude mingi osa eelrahastamisest; kuigi eelostuleping on osalevatele avaliku sektori hankijatele ja töövõtjale õiguslikult siduv, tuleb seda täiendavalt rakendada asjaomaste töövõtjatega lepingute sõlmimise teel;

2) „muu kolmanda riigi üksus“ – õigussubjekt, mis on asutatud mitteassotsieerunud kolmandas riigis, välja arvatud Ukrainas, või õigussubjekt, mis on asutatud liidus, Ukrainas või assotsieerunud riigis, kuid mille juhtimisstruktuurid asuvad mitteassotsieerunud kolmandas riigis, välja arvatud Ukrainas;

3) „assotsieerunud riigid“ – Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on Euroopa Majanduspiirkonna liikmed, kes kohaldavad käesolevat määrust kooskõlas Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga;

4) „kitsaskoht“ – tootmissüsteemi ülekoormatud punkt, mis peatab tootmise või aeglustab seda tunduvalt;

5) „segarahastamistoiming“ – liidu eelarvest toetatav meede, sealhulgas finantsmääruse artikli 2 punktis 6 määratletud segarahastamisvahendi või -platvormi raames, milles kombineeritakse liidu eelarvest tagastamatus vormis antav toetus või rahastamisvahendid ning arengut rahastavate või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste ja erasektori finantseerimisasutuste või investorite tagastatavas vormis antav toetus;

6) „salastatud teave“ – mis tahes vormis teave või materjal, mille loata avaldamine võib ühel või teisel määral kahjustada liidu või ühe või mitme liikmesriigi huve ning millel on ELi salastusmärge või sellele vastav salastusmärge vastavalt nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide kokkuleppele, mis käsitleb Euroopa Liidu huvides vahetatava salastatud teabe kaitset ([32]);

7) „avaliku sektori hankijad“ –Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/24/EL ([33]) artikli 2 lõike 1 punktis 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL ([34]) artikli 3 lõikes 1 määratletud avaliku sektori hankijad;

8) „kontroll“ – võime otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu;

9) „kriisi korral olulised tooted“ – kaitseotstarbelised tooted või nende komponendid või toore või nende tootmiseks kriitilise tähtsusega tooted või teenused, mille kättesaadavus on hädavajalik siseturu ja selle tarneahelate tõrgeteta toimimise tagamiseks ning mida peetakse tarnekriisile reageerimiseks ilmtingimata vajalikuks;

10) „kaitseinnovatsioonimeede“ – meede, mis koosneb peamiselt tegevusest, mille otsene eesmärk on toota uute, muudetud või täiustatud kaitseotstarbeliste toodete, protsesside või teenuste kavasid, seadeid või projekte, ning mis võib hõlmata prototüübi loomist, testimist, esitlemist, katseprojekte, toote suuremahulist valideerimist ja turuleviimist;

11) „kaitseotstarbelised tooted“ – direktiivi 2009/43/EÜ lisas osutatud kaitseotstarbelised tooted ning nende toodetega otseselt seotud ehitustööd, tarned ja teenused nende olelusringi mõne või kõigi elementide jaoks direktiivi 2009/81/EÜ artikli 2 punkti c tähenduses;

12) „kättesaadavuse dünaamiline haldamine“ – kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne, kokkulepitud asukohas ja kokkulepitud kättesaadavuse tasemetel tarnimine ning kättesaadavusega seotud selliste riskide haldamine, mis võivad ilmneda asjaomase kaitseotstarbelise toote nappuse kujul; selles kontekstis on „kättesaadavus“ kaitseotstarbelise toote võime toimida kindlaksmääratud tingimustel veatult ja olla vajaduse korral kasutusvalmis;

13) „juhtimisstruktuur“ – õigussubjekti organ, mis on moodustatud vastavalt riigisisesele õigusele ja annab asjakohasel juhul aru tegevjuhile ning millel on õigus määrata kindlaks õigussubjekti strateegia, eesmärgid ja üldine suund ning mis teeb järelevalvet ja seiret õigussubjekti juhtimisotsuste tegemise üle;

14) „tulemteave“ – käesoleva määruse kohase meetme rakendamise käigus saadud andmed, oskusteave või teave, olenemata selle vormist ja laadist;

15) „tellimuse täitmise aeg“ – ajavahemik alates tellimuse esitamisest kuni selle tootja poolt täitmiseni;

([32]) ELT C 202, 8.7.2011, lk 13.

([33]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

([34]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj).

16) „õigussubjekt“ – juriidiline isik, mis on asutatud ja juriidilise isikuna tunnustatud liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel, millel on juriidilise isiku staatus ning õigus tegutseda enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi, või finantsmääruse artikli 200 lõike 2 punktis c osutatud juriidilise isiku staatuseta üksus;

17) „olelusring“ – toote kõik võimalikud järjestikused etapid alates teadus- ja arendustegevusest kuni kasutuselt kõrvaldamise ja hävitamiseni;

18) „alalhoidmine“ – kõik meetmed, mis võetakse, et tagada kaitseotstarbelise toote valmidus ja toimivus, eelkõige et hoida varustust kindlaksmääratud tingimustele vastavana või taastada see nendele tingimustele vastavaks kuni toote kasutamise lõpuni, sealhulgas missiooni jaoks valmiduse ja kestvusega seotud meetmed ning ajakohastamine, kohandamine ja spetsialiseerimine, kontrollimine, kapitaalremont, katsetamine, hooldamine, muutmine, kasutuskõlblikkuse alane liigitamine, parandamine, taaskasutusse võtmine, taastamine, taasväärtustamine, varapääste ja osandamine;

19) „keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, mis ei ole VKE ning millel on maksimaalselt 3 000 töötajat, kusjuures töötajate arv arvutatakse vastavalt komisjoni soovituse 2003/361/EÜ ([35]) lisa artiklitele 3–6;

20) „mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus“ – õigussubjekt, mis on asutatud mitteassotsieerunud kolmandas riigis, või õigussubjekt, mis on asutatud liidus või assotsieerunud riigis, aga mille juhtimisstruktuur asub mitteassotsieerunud kolmandas riigis;

21) „ühekordsed kulud“ – kulud, mis tekivad üks kord või ebakorrapäraste ajavahemike tagant, eelkõige projekteerimis-, arendus- ja investeerimiskulud, mida on vaja kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks või alalhoidmiseks või tootmisvõimsuse reserveerimiseks;

22) „väljaostuleping“ – ühelt poolt vähemalt kolme liikmesriigi ja asjakohasel juhul assotsieerunud riigi või Ukraina ning teiselt poolt vähemalt ühe kaitseotstarbeliste toodete tootja vaheline leping, mis sisaldab kas liikmesriikide ja asjakohasel juhul assotsieerunud riikide või Ukraina kohustust hankida teatava ajavahemiku jooksul teatav kogus kaitseotstarbelisi tooteid või kaitseotstarbeliste toodete tootja kohustust võimaldada liikmesriikidel ja asjakohasel juhul assotsieerunud riikidel või Ukrainal seda teha;

23) „teabe koostaja“ – liidu institutsioon, asutus või organ, liikmesriik või käesoleva määruse alusel asutatud üksus, kelle volitusel on salastatud teave koostatud;

24) „hankija“ – avaliku sektori hankija, kes on asutatud liikmesriigis või assotsieerunud riigis, Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur, Euroopa Kaitseagentuur või rahvusvaheline organisatsioon, mille liikmesriigid, assotsieerunud riigid, Ukraina või mõni Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur on määranud oma nimel ühishanget korraldama;

25) „toore“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1252 ([36]) artikli 2 punktis 1 määratletud toore;

26) „tulemused“ – asjaomase meetmega saavutatud materiaalne või immateriaalne tagajärg, näiteks andmed, oskusteave või teave, olenemata selle vormist ja laadist ning sellest, kas seda saab kaitsta või mitte, ning sellega seotud õigused, sealhulgas intellektuaalomandi õigused;

27) „kvaliteedimärgis“ – märgis, mis näitab, et programmi või Ukraina toetusvahendi taotlusvoorule vastuseks esitatud taotlus on ületanud kõik tööprogrammis kindlaks määratud hindamiskünnised, kuid mida komisjon kõnealuse konkursi ebapiisava eelarve tõttu ei saa rahastada ning mis võib saada toetust muudest liidu või liikmesriikide rahastamisallikatest;

([35]) Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).

([36]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

28) „tundlik teave“ – salastamata teave ja andmed, mida peab kaitsma loata juurdepääsu või avaldamise eest liidu või asjakohasel juhul liikmesriigi õiguses sätestatud kohustuste tõttu või selleks, et kaitsta füüsilise või juriidilise isiku privaatsust või turvalisust;

29) „väike või keskmise suurusega ettevõtja“ (VKE) – soovituse 2003/361/EÜ lisa artiklis 2 määratletud väike või keskmise suurusega ettevõtja;

30) „väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja komisjoni soovituse (EL) 2025/1099 ([37]) lisa tähenduses;

31) „alltöövõtja“ – taotleja välja pakutud ettevõtja, pakkuja või töövõtja, kes peatöövõtja järelevalve all täidab konkreetseid ülesandeid või osutab konkreetseid teenuseid, aidates kaasa kaitseotstarbeliste toodete projekteerimisele või tootmisele (välja arvatud see, mida tarnijad pakuvad lepingu täitmiseks), mille jaoks on eraldatud vähemalt 15 % lepingu maksumusest, ning kes vajab kõnealuse lepingu täitmiseks juurdepääsu salastatud teabele; käesolevas määratluses tähendab „tarnija“ ettevõtjat, kes tarnib töövõtjale enda projekteeritud või toodetud komponente.

Artikkel 3

Eelarve

1. Programmi rakendamise rahastamispaketid ajavahemikul 30. detsembrist 2025 kuni 31. detsembrini 2027 on järgmised:

a) 1 200 000 000 eurot jooksevhindades ning

b) täiendavad rahalised toetused vastavalt artiklile 5.

2. Ukraina toetusvahendi rakendamise rahastamispaketid ajavahemikul 30. detsembrist 2025 kuni 31. detsembrini 2027 on järgmised:

a) 300 000 000 eurot jooksevhindades ning

b) artikli 23 kohane täiendav rahaline toetus sihtotstarbeliselt kindlaks määratud ulatuses.

3. Käesoleva määruse kohastest liidu rahalistest vahenditest kaetakse üksnes kulud, mida on vaja programmi ja Ukraina toetusvahendi eesmärkide saavutamiseks. Seetõttu ei kaeta programmist ja Ukraina toetusvahendist antavatest liidu rahalistest vahenditest kaitseotstarbeliste toodete sõjalisel või kaitse eesmärgil ostmise ja alalhoidmise kulusid, sealhulgas seoses artiklis 38 osutatud kaitsetööstusreservi loomise, haldamise ja alalhoidmisega. Käesoleva määruse kohastest liidu rahalistest vahenditest võib katta selliste toodete ostmisel või alalhoidmisel tekkinud kulusid, mis on vajalikud EKTTB konkurentsivõime tugevdamiseks või Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamiseks, ülesehitamiseks ja ajakohastamiseks, eelkõige ühekordseid kulusid.

4. Vähemalt 15 % käesoleva artikli lõike 1 punktis a osutatud rahastamispaketist eraldatakse artiklis 11 osutatud meetmetele ja vähemalt 30 % nimetatud rahastamispaketist eraldatakse artiklis 12 osutatud meetmetele. Kuni 25 % nimetatud rahastamispaketist võib eraldada artiklis 35 osutatud meetmetele.

5. Ettenägematutele olukordadele või uutele suundumustele ja vajadustele reageerimiseks võib komisjon käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud summasid programmi ja Ukraina toetusvahendi vahel kooskõlas finantsmäärusega ümber paigutada.

6. Kuni 3,5 % ulatuses võib käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud summasid kasutada programmi ja Ukraina toetusvahendi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, sealhulgas hinnauuringuteks ning ettevõtete infotehnoloogiasüsteemide ja -platvormide jaoks, samuti muude tehnilise ja haldusabi või personaliga seotud väljaminekute katmiseks, mida komisjon kannab programmi ja Ukraina toetusvahendi haldamisel.

([37]) Komisjoni 21. mai 2025. aasta soovitus (EL) 2025/1099, mis käsitleb väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate määratlust (ELT L, 2025/1099, 28.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2025/1099/oj).

7. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jaotada mitme aasta peale.

8. Kui see on vajalik selliste meetmete haldamiseks, mis ei ole 31. detsembriks 2027 lõpule viidud, võib assigneeringuid kanda liidu eelarvesse kuni 2033. aastani, et katta väljaminekuid, mida on vaja artiklis 4 sätestatud programmi või asjakohasel juhul artiklis 22 sätestatud Ukraina toetusvahendi eesmärkide saavutamiseks, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole programmi või Ukraina toetusvahendi lõpuks veel lõpule viidud, ning katta kriitiliste põhitegevuste ja teenustega seotud väljaminekuid.

II PEATÜKK

PROGRAMM

1. JAGU

PROGRAMMI SUHTES KOHALDATAVAD ÜLDSÄTTED

Artikkel 4

Eesmärgid

1. Programmi eesmärk on suurendada EKTTB konkurentsivõimet, kerksust ja valmidust, algatades tööstuse kohanemise julgeolekukeskkonna arengust tingitud struktuurimuutustega ja kiirendades seda kohanemist. Programmi eesmärk on eelkõige

a) tõhustada koostööd kaitsealaste hangete valdkonnas, luues liikmesriikidele stiimuleid kaitseotstarbeliste toodete nõudluse koondamiseks, kaitsevõimenõuete ühtlustamiseks ja liikmesriikidevahelise solidaarsuse tugevdamiseks, mis lõppkokkuvõttes toob kaasa suurema koostalitlusvõime ja asendatavuse, ning parandades EKTTB jaoks nõudluse prognoositavust vastavalt sellele, millised on liikmesriikide vajadused kaitseotstarbeliste toodete järele;

b) parandada ja kiirendada kaitsetööstuse tarneahelate kohanemisvõimet, avada tarneahelad piiriüleseks koostööks, eelkõige VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate jaoks, suurendada tootmisvõimsust, lühendada kaitseotstarbeliste toodete tellimuse täitmise aega ning aidata kaasa selliste kaitseotstarbeliste toodete tööstuslikku tootmisse viimisele ja turustamisele, mida toetatakse liidu rahastatavate meetmetega või muude liidu koostöömeetmetega, mida viiakse läbi liikmesriikide toetusel, et tagada kaitseotstarbeliste toodete kättesaadavus ja tarnimine kogu liidus, võttes arvesse ka liikmesriikide erivajadusi tavapäraste sõjaliste ohtude realiseerumise korral;

c) parandada EKTTB varustuskindlust ja kerksust, toetades EKTTB arendamist ja kohalolekut kogu liidus.

2. Programmi rakendamisel võetakse arvesse julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi eesmärke ning programmi puhul tagatakse kooskõla liikmesriikide poolt ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP), eelkõige võimearendusplaani raames ühiselt kokku lepitud kaitsevõime prioriteetidega ning kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise käigus kindlaks määratud koostöövõimalustega.

3. Programmi puhul tagatakse kooskõla liikmesriikide koostööga alalise struktureeritud koostöö raames, Euroopa Kaitseagentuuri algatuste ja projektidega ning liidu poolt Ukrainale suunatud tsiviil- ja sõjalise abiga. Programmi puhul võetakse igakülgselt arvesse Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) ja muude asjaomaste partnerite tegevust, kui see teenib liidu julgeoleku- ja kaitsehuve.

Artikkel 5

Täiendavad rahalised vahendid

1. Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantseerimisasutused või muud kolmandad isikud võivad kooskõlas finantsmääruse artikli 211 lõikega 2 osaleda programmis, sealhulgas käesoleva määruse artiklis 14 osutatud kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fondis (FAST) täiendavate rahaliste vahenditega. Sellist rahalist osalust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.

2. Tingimusel, et need aitavad kaasa ühe või mitme määruse (EL) 2021/241 artiklis 4 sätestatud eesmärgi saavutamisele, kasutatakse taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavat liikmesriigi rahalist osalust asjaomase liikmesriigi huvides ning erandina käesoleva määruse artikli 20 lõikest 6 ja finantsmääruse artikli 193 lõikest 1 võib seda kasutada käesoleva määruse artikli 12 kohaste toetuskõlblike meetmete rahastamiseks kuni 100 % ulatuses rahastamiskõlblikest kuludest.

Erandina määruse (EL) 2021/241 artikli 5 lõikest 2, artikli 18 lõike 4 punktist d, artikli 19 lõike 3 punktist d ja V lisa kriteeriumist 2.4 ei kohaldata olulise kahju ärahoidmise põhimõtet taaste- ja vastupidavusrahastust toetatava liikmesriikide rahalise osaluse suhtes, tingimusel et asjaomane liikmesriik põhjendab komisjoniga sõlmitud asjaomases rahalist toetust käsitlevas lepingus, et ei ole võimalik ega asjakohane tagada, et tegevus, mida kavatsetakse toetada käesoleva määruse alusel, vastab olulise kahju ärahoidmise põhimõttele.

3. Nõukogu määruse (EL) 2025/1106 ([38]) artikli 17 kohaselt sõlmitud kahe- või mitmepoolsete lepingute alusel saadud täiendavaid summasid käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna finantsmääruse artikli 21 lõike 5 tähenduses ja neid kasutatakse programmi jaoks vastavalt käesolevale määrusele.

4. Eelarve jagatud täitmise raames liikmesriikidele eraldatud vahendeid võib asjaomase liikmesriigi taotluse korral programmi ümber paigutada vastavalt määruses (EL) 2021/1060 sätestatud tingimustele. Komisjon haldab neid vahendeid otse kooskõlas finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punktiga a või kaudselt kooskõlas kõnealuse lõigu punktiga c. Neid vahendeid kasutatakse asjaomase liikmesriigi huvides.

5. Seoses käesoleva artikli lõike 1 kohaselt antud summadega võivad asjaomased liikmesriigid teha otsuseid selle kohta, kui suur osa nendest summadest tehakse kättesaadavaks kõigile käesoleva määruse alusel toetuskõlblikele üksustele, kui suur osa tehakse kättesaadavaks üksnes asjaomaste liikmesriikidele kasu toomiseks või kui suur osa tehakse kättesaadavaks teistele liikmesriikidele täiendava kasu toomiseks. Kui summad tehakse kättesaadavaks asjaomaste liikmesriikide kasuks või teiste liikmesriikide täiendavaks kasuks, võib selliseid summasid erandina käesoleva määruse artikli 20 lõikest 6 ja finantsmääruse artikli 193 lõikest 1 kasutada käesoleva määruse artikli 12 kohaste toetuskõlblike meetmete rahastamiseks kuni 100 % ulatuses rahastamiskõlblikest kuludest.

6. Kui komisjon ei ole eelarvet otse või kaudselt täites võtnud käesoleva artikli lõike 4 kohaselt ümber paigutatud vahendite suhtes hiljemalt 31. detsembril 2028 juriidilist kohustust, võib vastavad kulukohustustega sidumata vahendid asjaomase liikmesriigi taotlusel määruses (EL) 2021/1060 sätestatud tingimustel ühte või mitmesse vastavasse lähteprogrammi tagasi paigutada.

Artikkel 6

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Programmi rakendatakse koostoimes teiste liidu programmidega. Meede, mis on saanud rahalist toetust mõnest muust liidu programmist, võib saada toetust ka käesolevast programmist, tingimusel et sellest toetusest ei kaeta samu kulusid. Iga vastava rahalise toetuse suhtes kohaldatakse asjaomase liidu programmi reegleid või kõigi toetuste suhtes võidakse kohaldada ühe toetust andva liidu programmi reeglistikku ning võidakse võtta üks juriidiline kohustus. Liidu eelarvest saadud kumulatiivne toetus ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblikke kogukulusid ja selle võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas dokumentidega, milles on kindlaks määratud toetuse tingimused.

2. Programmi raames kvaliteedimärgise saamiseks peavad meetmed vastama kõigile järgmistele tingimustele:

a) neid on hinnatud programmi taotlusvooru raames;

b) need vastavad asjaomase taotlusvooruga ette nähtud minimaalsetele kvaliteedinõuetele;

([38]) Nõukogu 27. mai 2025. aasta määrus (EL) 2025/1106, millega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“ (ELT L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj).

c) neid ei saa eelarvepiirangute tõttu asjaomases taotlusvoorus rahastada.

3. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 asjaomaste sätetega võivad programmi taotlusvooru raames esitatud taotlused, mis on saanud kvaliteedimärgise, saada toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) või Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF +).

Artikkel 7

Rakendamine ja liidupoolse rahastamise vormid

1. Programmi rakendatakse eelarve otsese täitmise korras kooskõlas finantsmäärusega või eelarve kaudse täitmise korras koos finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega.

2. Ilma et see piiraks käesoleva määruse artikli 20 lõike 3 kohaldamist, võib liidu rahalisi vahendeid anda ükskõik millises finantsmääruses sätestatud vormis, eelkõige sihttoetuste, auhindade, hangete ja programmi „InvestEU“ segarahastamistoimingute raames kasutatavate rahastamisvahenditena kooskõlas finantsmääruse X jaotisega.

3. Kasumi tekkimise korral seoses käesoleva määruse artikli 12 lõikes 1 osutatud meetmetega, mille jaoks antakse liidu rahalisi vahendeid sihttoetuse vormis, on komisjonil õigus nõuda kasumi arvelt tagasi selline protsent, mis vastab sellele, kui suure osa moodustas liidu rahaline toetus toetusesaaja poolt meetme elluviimisel tegelikult kantud rahastamiskõlblikest kuludest, maksimaalselt liidu rahalise toetuse lõpliku summa ulatuses. Erandina finantsmääruse artikli 195 lõikest 2 käsitatakse kasumina summat, mille võrra on toetusesaaja saadud summad suuremad meetme rahastamiskõlblikest kuludest ning kus saadud summad pärinevad üksnes liidu rahalistest vahenditest, liikmesriikide rahalistest vahenditest, sealhulgas hangetest, muudest meetme rakendamisel ja rakendamise tulemusel saadud tuludest. Käesoleva määruse artiklis 21 osutatud tööprogrammis võib esitada täiendavaid üksikasju.

4. Kui see on meetme rakendamiseks asjakohane ja vajalik, võib erandina finantsmääruse artikli 196 lõikest 2 anda rahalist toetust enne meetme kohta taotluse esitamise kuupäeva alustatud meetmetele ja tekkinud kuludele, tingimusel et meedet ei alustatud enne 5. märtsi 2024 ja seda ei viidud lõpule enne sihttoetuslepingu allkirjastamist.

Artikkel 8

Programmiga assotsieerunud kolmandad riigid

Programmis võivad osaleda assotsieerunud riigid vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele.

Artikkel 9

Toetuskõlblikud õigussubjektid

1. Käesoleva määruse alusel võivad liidu rahalisi vahendeid saada üksnes õigussubjektid, kes on asutatud liidus või assotsieerunud riigis ja kelle juhtimisstruktuurid asuvad liidus või assotsieerunud riigis.

2. Lisaks finantsmääruses sätestatud kriteeriumidele kohaldatakse käesoleva artikli lõigetes 3–9 sätestatud toetuskõlblikkuse kriteeriume.

3. Meetmes osalevate liidu rahaliste vahendite saajate taristu, rajatised, vara ja ressursid, mida kasutatakse asjaomase meetme jaoks, peavad kogu meetme kestuse ajal asuma liikmesriigi või assotsieerunud riigi territooriumil.

4. Erandina käesoleva artikli lõikest 3, kui meetmes osaleval liidu rahaliste vahendite saajal puuduvad kergesti kättesaadavad alternatiivid või asjakohane taristu, rajatised, varad ja ressursid liidus või assotsieerunud riigis, võib ta kasutada oma taristut, rajatisi, vara või ressursse, mis asuvad või mida hoitakse väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide territooriumi, kui see ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõttega, ning on kooskõlas artiklis 4 sätestatud eesmärkidega. Sellise taristu või selliste rajatiste, varade või ressursside kasutamist hõlmavate tegevustega seotud kulud ei ole kõlblikud programmist toetuse saamiseks.

5. Programmist liidu rahaliste vahendite saajad ei tohi olla mitteassotsieerunud kolmanda riigi ega mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all.

6. Erandina käesoleva artikli lõikest 5 on liidus või assotsieerunud riigis asutatud ja mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all olev õigussubjekt kõlblik liidu rahaliste vahendite saaja, kui komisjonile tehakse kättesaadavaks tagatised, mis on heaks kiidetud vastavalt selle liikmesriigi või assotsieerunud riigi riiklikele menetlustele, kus õigussubjekt on asutatud, näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/452 ([39]) artikli 2 punktis 3 määratletud taustauuringute kohastele piisavatele meetmetele.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud tagatised annavad kindluse, et kõnealuses lõigus osutatud õigussubjekti osalemine meetmes ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on kindlaks määratud ÜVJP raames kooskõlas ELi lepingu V jaotisega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõttega, ega käesoleva määruse artiklis 4 sätestatud eesmärkidega. Nendest tagatistest peab eeskätt nähtuma, et meetme rakendamiseks on võetud abinõusid, millega tagatakse, et

a) õigussubjekti üle ei tehta kontrolli viisil, mis takistaks või piiraks tema suutlikkust meedet ellu viia või saavutada tulemusi, mis seaks piiranguid seoses tema meetme eesmärgil vajamineva taristu, rajatiste, vara, ressursside, intellektuaalomandi või oskusteabega või mis kahjustaks tema suutlikkust ja standardeid, mida on vaja meetme elluviimiseks;

b) mitteassotsieerunud kolmandal riigil või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksusel puudub juurdepääs meetmega seotud salastatud või tundlikule teabele ning meetmes osalevad töötajad ja muud isikud on asjakohasel juhul läbinud liikmesriigi või assotsieerunud riigi julgeolekukontrolli kooskõlas riiklike õigusnormidega;

c) mitteassotsieerunud kolmas riik või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus ei piira omandiõigust artikli 12 lõike 1 punktis d osutatud meetmest tulenevale intellektuaalomandile ega anna seda üle väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide territooriumi asutatud üksustele ilma selle liikmesriigi või assotsieerunud riigi heakskiiduta, kus õigussubjekt on asutatud. Selline heakskiit ei tohi olla vastuolus artiklis 4 sätestatud eesmärkidega.

Kui liikmesriik või assotsieerunud riik, kus õigussubjekt on asutatud, peab seda asjakohaseks, võib anda lisatagatisi.

Komisjon teavitab artiklis 77 osutatud komiteed kõigist õigussubjektidest, keda peetakse käesoleva lõike kohaselt kõlblikeks liidu rahaliste vahendite saajateks.

7. Kogu liidus ühtlustatud käsituse tagamiseks võivad käesoleva artikli lõikes 6 osutatud tagatised põhineda standardvormil, mille on kehtestanud komisjon, keda abistab artiklis 77 osutatud komitee.

8. Toetuskõlbliku meetme elluviimisel võib vahendite saaja teha koostööd õigussubjektidega, kes on asutatud väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide territooriumi või kes on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitte-assotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all, sealhulgas kasutada nende õigussubjektide vara, taristut, rajatisi ja ressursse, tingimusel et see ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõttega, ega artiklis 4 sätestatud eesmärkidega.

Mitteassotsieerunud kolmas riik ega mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus ei tohi ilma loata pääseda juurde meetme elluviimist puudutavale salastatud teabele ning vältida tuleb võimalikku negatiivset mõju meetme jaoks otsustava tähtsusega sisendi varustuskindlusele.

Kulusid, mis on seotud koostööga õigussubjektidega, kes on asutatud väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide territooriumi või on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all, ei või programmist rahastada.

([39]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/452, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik (ELT L 79 I, 21.3.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj).

9. Lõikeid 5 ja 6 ei kohaldata alljärgnevate suhtes:

a) liikmesriikide ja assotsieerunud riikide avaliku sektori hankijad,

b) rahvusvahelised organisatsioonid,

c) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid,

d) Euroopa Kaitseagentuur.

2. JAGU

TOETUSKÕLBLIKUD MEETMED

Artikkel 10

Toetuskõlblikud meetmed

1. Meetmetega, mida võib programmist toetada, viiakse ellu artiklis 4 sätestatud eesmärke ja need meetmed võivad esineda ühes järgmises vormis või nende kombinatsioonina:

a) artiklis 11 osutatud ühishanked, sealhulgas kaitsetööstusreservide loomiseks, haldamiseks või alalhoidmiseks;

b) artiklis 12 osutatud kaitsetööstuse tugevdamise meetmed;

c) artiklis 13 osutatud toetavad meetmed;

d) artiklis 35 osutatud Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide kasutuselevõtmine.

2. Programmist ei toetata järgmisi meetmeid:

a) meetmed, mis on seotud kohaldatava rahvusvahelise õigusega keelatud kaitseotstarbeliste toodetega;

b) meetmed, mis on seotud autonoomsete surmavate relvasüsteemidega, mis toimivad väljaspool vastutustundlikku inimeste juhtimisahelat või mida ei saa kasutada kooskõlas rahvusvahelise humanitaarõigusega;

c) meetmed, mis on seotud kobarlahingumoonaga;

d) meetmed või nende osad, mida juba rahastatakse täielikult muudest avaliku või erasektori allikatest.

3. Artiklite 11, 13 ja 35 kohaste hangete puhul, mida toetatakse liidu rahalistest vahenditest, ei tohi väljastpoolt liitu ja assotsieerunud riike pärit komponentide maksumus olla suurem kui 35 % lõpptoote komponentide hinnangulisest maksumusest. Ühtegi komponenti ei tohi hankida kolmandast riigist, kelle tegevus on vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega.

4. Artikli 12 kohaste meetmete ja artikli 35 kohaste tegevuste puhul, mis ei ole hanked, ei tohi väljastpoolt liitu ja assotsieerunud riike pärit komponentide maksumus olla suurem kui 35 % sellise toote komponentide hinnangulisest maksumusest, mille tootmisvõimsuse suurendamist toetatakse liidu rahalistest vahenditest. Ühtegi sellise toote komponenti, mille tootmisvõimsuse suurendamist toetatakse liidu rahalistest vahenditest, ei tohi hankida kolmandast riigist, kelle tegevus on vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega.

5. Liidu rahaliste vahendite saajal või asjakohasel juhul töövõtjal peab olema võimalik ilma mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste piiranguteta otsustada asjaomase kaitseotstarbelise toote disaini kindlaksmääramise, kohandamise ja edasiarendamise üle, sealhulgas peab tal olema õiguspärane volitus asendada või eemaldada komponente, mille suhtes mitteassotsieerunud kolmandad riigid või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksused kohaldavad piiranguid.

6. Ilma et see piiraks direktiivi 2009/43/EÜ artikli 5 kohaldamist, võivad liikmesriigid anda välja üldised üleandmisload programmist toetatavate meetmetega seotud toodete üleandmiseks teistesse liikmesriikidesse.

Artikkel 11

Ühishanked

1. Ühishanked koosnevad tegevutest, mis on seotud õigussubjektide koostööga kaitseotstarbeliste toodete hankimisel kaitseotstarbeliste toodete olelusringi mis tahes etapis, sealhulgas kaitsetööstusreservi loomise, haldamise ja alalhoidmise eesmärgil.

2. Ühishangete puhul on toetuskõlblikud üksnes järgmised õigussubjektid:

a) liikmesriikide või assotsieerunud riikide avaliku sektori hankijad,

b) rahvusvahelised organisatsioonid,

c) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid,

d) Euroopa Kaitseagentuur.

3. Ühishankeid korraldab

a) lõikes 2 osutatud õigussubjektide konsortsium, kuhu kuulub vähemalt kolm lõike 2 punktis a osutatud õigussubjekti vähemalt kolmest liikmesriigist või assotsieerunud riigist, millest vähemalt kaks on kahe liikmesriigi avaliku sektori hankijad, või

b) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur.

4. Ühishanget korraldavad liikmesriigid ja assotsieerunud riigid määravad ühehäälselt ühe hankija, kes tegutseb kõnealuses ühishankes nende nimel. Hankija korraldab hankemenetlused ja sõlmib nende tulemusel töövõtjatega osalevate riikide nimel lepingud. Hankija võib osaleda meetmes toetusesaajana ja tegutseda õigussubjektide konsortsiumi koordinaatorina ning seetõttu võib tal olla võimalik hallata ja kombineerida programmi ning osalevate liikmesriikide ja assotsieerunud riikide vahendeid.

5. Lõikes 4 osutatud hankemenetlused põhinevad kokkuleppel, millele kirjutavad tööprogrammis kindlaks määratud tingimustel alla osalevad liikmesriigid ja assotsieerunud riigid koos hankijaga. Kõnealuses kokkuleppes määratakse eelkõige kindlaks praktiline kord, mis reguleerib ühishanke korraldamist ja otsustusprotsessi seoses menetluse valiku, pakkumiste hindamise ja lepingu sõlmimisega.

6. Hankija kohaldab kriteeriume, mis on samaväärsed artiklis 9 sätestatud kriteeriumidega, ning nõuab, et neid kriteeriume kohaldataks alltöövõtjate suhtes.

7. Erandina lõikest 6 ja selleks et võtta arvesse tööstuskoostööd mitteassotsieerunud kolmandate riikidega, toetatakse programmist ka ühishanget, millega on seotud alltöövõtja, kellele eraldatakse 15–35 % lepingu maksumusest ja kes ei ole asutatud või kelle juhtimisstruktuurid ei asu liidus ega assotsieerunud riigis, tingimusel et töövõtja ja asjaomase alltöövõtja vahel on kaitseotstarbelise tootega seotud otsene lepinguline suhe sisse seatud enne käesoleva määruse jõustumise kuupäeva.

8. Hankijad teavitavad komisjoni artikli 9 lõikes 6 osutatud tagatistest. Lisateave nimetatud tagatiste kohta tehakse komisjonile kättesaadavaks taotluse korral. Komisjon teavitab artiklis 77 osutatud komiteed kõigist käesoleva lõike kohaselt esitatud teadetest.

9. Enne hankemenetluse algatamist käesoleva määruse kohase ühishanke jaoks teavitab hankija neid liikmesriike, kes kavandatavas menetluses ei osale, ning annab neile võimaluse esitada mõistliku aja jooksul põhjendatud taotluse, et hankija ostaks nende jaoks lisakogused kaitseotstarbelisi tooteid. Sellise taotluse esitamise korral jätab ühishankeleping osalevatele avaliku sektori hankijatele õiguse osta kõnealustele liikmesriikidele lisakogused kaitseotstarbelisi tooteid, ilma et see piiraks kaitseotstarbeliste toodete ekspordiga seotud kohaldatavate liidu ja riiklike õigusnormide kohaldamist.

10. Enne hankemenetluse algatamist käesoleva määruse kohase ühishanke jaoks teavitab hankija võimaluse korral kavandatavast menetlusest ka assotsieerunud riike ja Ukrainat ning annab neile võimaluse esitada hankijale põhjendatud taotlus osta nende jaoks lisakogused kaitseotstarbelisi tooteid. Sellise taotluse esitamise korral jätab ühishankeleping osalevatele avaliku sektori hankijatele õiguse osta assotsieerunud riikidele ja Ukrainale lisakogused kaitseotstarbelisi tooteid.

Artikkel 12

Kaitsetööstuse tugevdamise meetmed

1. Kaitsetööstuse tugevdamise meetmed hõlmavad tegevusi, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodete tootmisvõimsuse struktuurimuutustega kohanemise kiirendamisega, sealhulgas kaitseotstarbeliste toodete komponentide ja vastava toorme puhul, kui need on ette nähtud või neid kasutatakse täielikult kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks, eelkõige järgmist:

a) kaitseotstarbeliste toodete, komponentide ja vastava toorme olemasoleva tootmisvõimsuse optimeerimine, laiendamine, ajakohastamine, sealhulgas automatiseerimine, täiustamine või kasutusotstarbe muutmine, või uue tootmisvõimsuse loomine, sealhulgas vajalike tööpinkide ja muu vajaliku sisendi hankimise või soetamise kaudu;

b) piiriüleste tööstuspartnerluste loomine, muu hulgas avaliku ja erasektori partnerluse või muu tööstuskoostöö vormis, sealhulgas VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate osalusel, tööstuse ühistegevuses, mille hulka kuuluvad tegevused, mille eesmärk on koordineerida kaitseotstarbeliste toodete, komponentide ja vastava toorme hankimist või reserveerimist ja varumist ning tootmisvõimsust ja tootmiskavasid;

c) kaitseotstarbeliste toodete, nende komponentide ja vastava toormega seotud reserveeritud täiendava tootmisvõimsuse loomine ja kasutuselevõtmine vastavalt tellitud või kavandatud tootmismahtudele;

d) selliste kaitseotstarbeliste toodete tööstuslikku tootmisse viimise ja turustamise edendamine, mis on arendatud liidu rahastatavate meetmete või muu koostöö raames vähemalt kahe liikmesriigi toetusel, sealhulgas piiriüleste tööstuspartnerluste, avaliku ja erasektori partnerluste või muu tööstuskoostöö vormis ning esialgse tootmise suurendamise ja tootmise litsentsimise kaudu, kui see on asjakohane;

e) kaitseotstarbeliste toodete, sealhulgas vajaliku taristu testimine ja asjakohasel juhul taastamise sertifitseerimine, et vältida nende vananenuks muutumist ja teha need lõppkasutajate jaoks kasutatavaks.

2. Lõike 1 punktis d osutatud tegevuste puhul viivad meedet ellu õigussubjektid, kes teevad koostööd konsortsiumis, mis koosneb vähemalt kolmest toetuskõlblikust õigussubjektist, kellest vähemalt kaks on asutatud eri liikmesriikides. Vähemalt kolm neist toetuskõlblikest õigussubjektidest, kes on asutatud vähemalt kahes eri liikmesriigis, ei tohi kogu meetme elluviimise aja jooksul olla otse või kaudselt sama õigussubjekti kontrolli all ega üksteise kontrolli all.

3. Olenemata lõikest 2 võib lõikes 1 osutatud tegevusi ellu viia Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur.

4. Laskemoona ja rakettide tootmiseks on liidu rahaliste vahendite saajatel või asjaomaste liikmesriikide asjaomastel valitsusasutustel võimalik ilma mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste piiranguteta otsustada kaitseotstarbelise toote disaini kindlaksmääramise, kohandamise ja edasiarendamise üle, sealhulgas on tal õiguspärane volitus asendada või eemaldada komponente, mille suhtes mitteassotsieerunud kolmandad riigid või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksused kohaldavad piiranguid, või teise võimalusena, erandina artikli 10 lõikest 5, on ta saanud asjaomaselt mitteassotsieerunud kolmandalt riigilt või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuselt õiguslikult siduva kohustuse, et neile antakse selline otsustamisõigus mõistliku aja jooksul, mis vastab asjaomase meetme keerukusele, ja igal juhul hiljemalt 31. detsembril 2033.

Artikkel 13

Toetavad meetmed

1. Toetavad meetmed hõlmavad järgmist:

a) tegevused koostalitlusvõime ja asendatavuse suurendamiseks, sealhulgas kaitseotstarbeliste toodete ristsertifitseerimine ja sertifitseerimise vastastikuse tunnustamiseni viiv tegevus, või sõjaliste standardite, eelkõige NATO ja muude asjakohaste standardite rakendamise hõlbustamiseks, vähendades seeläbi kaitseotstarbeliste toodete ülemäärast erinemist liidus;

b) tegevused VKEde, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja iduettevõtjate kaitsetööstuse turule pääsu hõlbustamiseks ning vajalike kvaliteedi- ja tootmissertifikaatide saamise toetamiseks;

c) suutlikkuse suurendamine, töötajate koolitamine, ümberõpe ja täiendusõpe seoses artikli 10 lõikes 1 osutatud tegevustega;

d) füüsiliste ja küberkaitsesüsteemide hankimine seoses artiklis 12 osutatud tegevustega;

e) koordineerimis- ja tehnilise toe meetmed, mille abil eelkõige lahendada tootmisvõimsuse ja tarneahelate osas kindlaks tehtud kitsaskohti, et kindlustada kriisi korral oluliste toodete tootmine ja seda kiirendada ning tagada nende toodete tegelik tarnimine ja õigeaegne kättesaadavus;

f) V peatükis osutatud Euroopa kaitseotstarbeliste toodete kataloogi loomine;

g) toetus Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuride loomiseks ja toimimiseks, sealhulgas kaitsetööstusreservi loomiseks, haldamiseks ja alalhoidmiseks;

h) tegevused, mille eesmärk on tsiviilotstarbelisi tooteid kaitserakenduste jaoks kiiresti kohandada ja sobivaks muuta;

i) kaitseinnovatsioonimeetmed, sealhulgas kiireloomulised kaitseinnovatsioonimeetmed, kui artiklis 68 osutatud meede on kasutusele võetud.

2. Lõike 1 punktis a osutatud tegevuste puhul viivad meedet ellu õigussubjektid, kes teevad koostööd konsortsiumis, mis koosneb vähemalt kolmest toetuskõlblikust õigussubjektist, kellest vähemalt kaks on asutatud eri liikmesriikides. Vähemalt kolm neist toetuskõlblikest õigussubjektidest ei tohi kogu meetme elluviimise aja jooksul olla otse või kaudselt sama õigussubjekti kontrolli all ega üksteise kontrolli all.

3. Olenemata lõikest 2 võib lõikes 1 osutatud tegevusi ellu viia Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur.

3. JAGU

KAITSEVALDKONNA TARNEAHELATE ÜMBERKUJUNDAMISE KIIRENDAMISE FOND (FAST)

Artikkel 14

Kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fond (FAST)

1. Artikli 9 lõikes 1 ja asjakohasel juhul artikli 9 lõigetes 3 ja 4 sätestatuga samaväärsetele kriteeriumidele vastavate VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaitsealase tootmisvõimsuse suurendamiseks vajalike investeeringute võimendamiseks, riskide vähendamiseks ja investeeringute kiirendamiseks võib luua segarahastamistoimingu nimega kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fond (FAST), mille kaudu pakutakse laenutoetust, omakapitalitoetust või mõlemat. Seda rakendatakse kooskõlas finantsmääruse X jaotisega ja määrusega (EL) 2021/523.

2. FASTiga taotletavad erieesmärgid on järgmised:

a) saavutada rahuldaval tasemel mitmekordistav mõju, mis on kooskõlas laenu- ja omakapitali kombinatsiooniga, ning soodustab nii avaliku kui ka erasektori rahastuse ligimeelitamist;

b) toetada kõikjal liidus VKEsid, sealhulgas idu- ja kasvuettevõtjaid, ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid, kellel on raskusi rahastamisele juurdepääsuga ja kes

i) viivad kaitseotstarbelisi tooteid tööstuslikku tootmisse või valmistavad neid või kavatsevad seda peatselt teha, või

ii) on osa liidu kaitsevaldkonna tarneahelast või kavatsevad peatselt selle osaks saada;

c) kiirendada investeeringuid kaitseotstarbeliste toodete tootmisse ja kaitseotstarbelise tehnoloogia arendamisse ning tugevdada seeläbi liidu kaitsetööstuse väärtusahelate tarnekindlust.

4. JAGU

HANKED

Artikkel 15

Hangete korraldamine komisjoni toel

1. Finantsmääruse artikli 168 kohaselt võivad liikmesriigid taotleda, et komisjon

a) osaleks nendega ühishankes, mille puhul liikmesriigid võivad ühiselt hangitud kaitseotstarbelisi tooteid täielikult omandada, rentida või liisida, nagu on osutatud finantsmääruse artikli 168 lõikes 2;

b) tegutseks keskse hankijana, nagu on osutatud finantsmääruse artikli 168 lõikes 3, et hankida huvitatud liikmesriikide huvides või nimel kaitseotstarbelisi tooteid.

2. Taotledes komisjoni tegutsemist vastavalt käesoleva artikli lõikele 1, loetakse liikmesriikide avaliku sektori hankijad direktiivis 2009/81/EÜ sätestatud nõuetele vastavaks.

3. Erandina finantsmääruse artikli 168 lõike 2 teisest lõigust võib komisjoni osalemist ühishankes, nagu on osutatud käesoleva artikli lõike 1 punktis a, taotleda ka assotsieerunud riik. Selliste ühishangete suhtes kohaldatakse finantsmääruse artikli 168 lõikes 2 sätestatud muid tingimusi.

4. Erandina finantsmääruse artikli 168 lõikest 3 võib assotsieerunud riik koos vähemalt ühe liikmesriigiga taotleda, et komisjon tegutseks keskse hankijana, nagu on osutatud käesoleva artikli lõike 1 punktis b. Kui komisjon tegutseb keskse hankijana, kohaldatakse tingimusi, mis on samaväärsed finantsmääruse artikli 168 lõikes 3 sätestatud tingimustega.

5. Lisaks finantsmääruses sätestatud tingimustele peavad käesoleva artikli lõigetes 1, 3 ja 4 osutatud hankemenetlused vastama ka järgmistele tingimustele:

a) hankemenetluses võivad osaleda kõik liikmesriigid ja erandina finantsmääruse artikli 168 lõigetest 2 ja 3 võidakse lubada osaleda ka assotsieerunud riikidel;

b) komisjon kutsub igast osalevast riigist vähemalt ühe eksperdi, kellel on läbirääkimisteks asjakohased kogemused, et moodustada ühine läbirääkimisrühm;

c) osalevad riigid teatavad sõnaselgelt, kas nad on otsustanud pidada asjaomase toote üle paralleelseid läbirääkimisi, kusjuures osalevad riigid peavad selle otsuse ühehäälselt heaks kiitma.

6. Kui komisjon tegutseb lõike 1 punkti b ja lõike 4 kohaselt keskse hankijana, võib ta liikmesriikide või assotsieerunud riikide huvides või nimel hankida komponente ja tooret, mida on vaja kaitseotstarbeliste toodete tarnimiseks, et luua strateegilisi reserve osalevates riikides, sealhulgas koguda varusid.

7. Kui see on igakülgselt põhjendatud olukorra äärmise kiireloomulisusega, võib komisjon erandina finantsmääruse artikli 175 lõikest 1 taotleda kaitseotstarbeliste toodete tarnimist alates kuupäevast, mil saadetakse välja käesoleva määruse kohaldamisel tehtud hanke tulemusel sõlmitava lepingu projekt.

8. Et sõlmida ettevõtjatega ostulepinguid, võivad komisjoni esindajad ja komisjoni määratud eksperdid teha koostöös asjakohaste riiklike ametiasutustega asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmisrajatistesse kohapealseid kontrollkäike.

9. Käesolev artikkel ei piira selliste kehtivate liidu ja riigisiseste õigusnormide kohaldamist, mis reguleerivad kaitseotstarbeliste toodete omandiõigust, eksporti ja üleandmist.

10. Komisjon tagab, et osalevaid riike koheldakse hankemenetluste läbiviimisel ja nendest tulenevate lepingute täitmisel võrdselt.

11. Lisaks finantsmääruses sätestatud tingimustele kohaldatakse käesoleva artikli kohaselt korraldatud hanke tulemusel lepingulistesse suhetesse astunud pakkujate, töövõtjate ja alltöövõtjate suhtes käesoleva määruse artikli 9 lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatuga samaväärseid kriteeriume.

12. Käesoleva artikli lõike 1 punkti a ja lõike 3 kohaselt korraldatava hanke suhtes kohaldatakse artikli 10 lõigetes 3 ja 5 sätestatud norme.

Artikkel 16

Kaitseotstarbeliste toodete eelost

1. Artikli 15 lõike 1 punktis a osutatud ühishanked võivad toimuda kaitseotstarbeliste toodete eelostulepingute kaudu, mille üle peetakse läbirääkimisi ja mis sõlmitakse osalevate riikide huvides või nimel. Sellised lepingud võivad sisaldada mehhanismi toodete valmistamise eest ette maksmiseks, mille vastu saadakse õigus toodangule mahus, mis ei ületa lepingu neid osi, mis käsitlevad ühekordseid kulusid, sealhulgas tootmisvõimsuse reserveerimist.

2. Kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud lepingud sisaldavad ettemaksemehhanismi, võidakse töövõtjale tehtav ettemakse katta artikli 3 lõikes 1 osutatud rahastamispaketist. Artiklis 5 osutatud osalevate riikide osalust võetakse arvesse võrdselt iga osalevate riikide tellitud toote suhtes.

3. Kui kokku lepitud kogused ületavad nõudlust, kehtestab komisjon asjaomaste osalevate riikide taotlusel mehhanismi riiklike varude ümberjaotamiseks või kaitsetööstusreservide loomiseks.

Artikkel 17

Väljaostulepingute sõlmimise vahendamine

1. Komisjon loob süsteemi, millega vahendatakse EKTTB tootmisvõimsuse tööstusliku suurendamisega seotud väljaostulepingute sõlmimist ühelt poolt liikmesriikide ja asjakohasel juhul assotsieerunud riikide ja teiselt poolt EKTTB ettevõtjate vahel kooskõlas liidu konkurentsi- ja hankenormidega. Komisjon tagab, et mitteassotsieerunud kolmandatel riikidel ja mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksustel puudub juurdepääs meetmega seotud salastatud või tundlikule teabele ning et meetmes osalevad töötajad ja muud isikud on läbinud liikmesriigi või assotsieerunud riigi julgeolekukontrolli.

2. Lõikes 1 osutatud süsteem võimaldab huvitatud liikmesriikidel ja assotsieerunud riikidel teha kaitseotstarbeliste toodete ostupakkumisi, milles on märgitud järgmine:

a) maht ja kvaliteet,

b) kavandatav hind või hinnavahemik,

c) väljaostulepingu kavandatav kestus.

3. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud süsteem võimaldab kaitseotstarbeliste toodete tootjatel, kes vastavad artikli 9 lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatuga samaväärsetele kriteeriumidele, teha müügipakkumisi, milles on märgitud järgmine:

a) nende kaitseotstarbeliste toodete maht ja kvaliteet, mille kohta nad soovivad väljaostulepinguid sõlmida;

b) kavandatav hind või hinnavahemik, millega nad on valmis müüma;

c) kaitseotstarbeliste toodete eeldatav tarneaeg väljaostulepingu raames;

d) väljaostulepingu kavandatav kestus.

4. Lõigete 2 ja 3 kohaselt saadud ostu- ja müügipakkumiste põhjal viib komisjon asjaomased kaitseotstarbeliste toodete tootjad kokku huvitatud liikmesriikide ja assotsieerunud riikidega.

5. Huvitatud riigid võivad pärast käesoleva artikli lõikes 4 osutatud kokkuviimist taotleda, et komisjon osaleks ühises hankemenetluses või hankemenetluses nende huvides või nimel vastavalt artiklile 15.

6. Artikli 3 lõikes 1 osutatud rahastamispaketist võib katta lepingu osi, mis käsitlevad ühekordseid kulusid, sealhulgas tootmisvõimsuse reserveerimist.

5. JAGU

HINDAMISKRITEERIUMID JA TÖÖPROGRAMMID

Artikkel 18

Hindamiskriteeriumid

1. Meetmete taotluste hindamisel võetakse arvesse asjaomase meetme jaoks seatud eesmärke, asjaomase meetme oodatavaid tulemusi ning selle rakendamise kvaliteeti ja tõhusust. Eelkõige hõlmab hindamine üht või mitut järgmist kriteeriumi:

a) panus konkurentsivõimesse,

b) panus kerksusesse ja tootmisvõimsuse geograafilisse jaotusse,

c) tootmisvõimsuse suurenemine,

d) koostalitlusvõime suurenemine,

e) asendatavuse suurenemine ning

f) panus strateegilise sõltuvuse vähendamisse.

2. Artiklis 11 osutatud ühishangete taotlusi hinnatakse lisaks käesoleva artikli lõikes 1 esitatud kriteeriumidele ka järgmiste kriteeriumide alusel:

a) osalevate liikmesriikide või assotsieerunud riikide arv;

b) meetme panus EKTTB kohandamisse, ajakohastamisse ja arendamisse kogu liidus ning

c) VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate osalemine.

3. Artiklis 12 osutatud kaitsetööstuse tugevdamise meetmete taotlusi hinnatakse lisaks käesoleva artikli lõikes 1 esitatud kriteeriumidele ka järgmiste kriteeriumide alusel:

a) tellimuse täitmise aja lühendamine ning tootmisvõimsuse suurendamine liidus, reserveeritud tootmisvõimsuse suurendamine ja kvalifitseeritud tööjõu hulga suurendamine;

b) panus õigeaegse kättesaadavuse ja tarnekindluse tagamisse kogu liidus, et reageerida kindlakstehtud riskidele, sealhulgas eelkõige suurele ohule, et realiseeruvad tavapärased sõjalised ohud, ning

c) panus piiriülesesse kaitsetööstuse koostöösse kogu liidus, parandades VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaasamist, või seos vähemalt kolme liikmesriigi või assotsieerunud riigi kaitseotstarbeliste toodete ühishankest tulenevate tellimustega.

4. Täiendavad üksikasjad käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud kriteeriumide kohaldamise kohta, sealhulgas mis tahes kohaldatavad osakaalud, määratakse kindlaks artiklis 21 osutatud tööprogrammides. Tööprogrammis ei määrata individuaalseid künniseid.

5. Hindamiskomisjoni võivad finantsmääruse artikli 153 lõike 3 kohaselt abistada sõltumatud väliseksperdid. Tööprogrammides võib kindlaks määrata, et kõnealustelt ekspertidelt nõutakse kehtivat salastatud teabele juurdepääsu luba.

Artikkel 19

Valiku- ja rahalise toetuse andmise menetlus

Komisjon annab käesoleva peatüki alusel rahalist toetust rakendusaktidega, välja arvatud artiklis 11, artikli 13 lõike 1 punktis g ja artikli 10 lõike 1 punktis d osutatud meetmete puhul. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 20

Liidu rahaline toetus

1. Käesoleva määruse artiklites 13 ja 35 osutatud meetmete puhul ning erandina finantsmääruse artikli 193 lõikest 1, kui liidu rahalist toetust antakse sihttoetuse vormis, võib programmist rahastada kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest.

2. Kui liidu sihttoetust antakse kuludega sidumata rahastamise vormis vastavalt finantsmääruse artikli 183 lõikele 3, võib igale meetmele antava liidu rahalise toetuse taseme kindlaks määrata näiteks järgmiste tegurite alusel:

a) ühishanke keerukuse tase, mille arvestamisel võib esialgu lähtuda teatavast osast ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest ja sarnaste meetmete rakendamisel saadud kogemustest;

b) meetme panus koostalitlusvõime alaste tulemuste parandamisse;

c) meetme omadused, mis tõenäoliselt annavad tööstusele tugevamaid signaale pikaajaliste investeeringute tegemiseks, eelkõige juhul, kui ühishange hõlmab tegevusi, mis on kõlblikud liidu eelarvest rahastamiseks, näiteks teadus- ja arendustegevus, katsetamine ja sertifitseerimine, esialgne tootmine või kasutusaegse toega seotud tegevused;

d) osalevate liikmesriikide või assotsieerunud riikide arv või täiendavate liikmesriikide või assotsieerunud riikide kaasamine olemasolevasse koostöösse;

e) meetme panus vajaliku tootmisvõimsuse suurendamisse;

f) meetme panus mitteassotsieerunud riikidest sõltuvuse vähendamisse;

g) meetme panus liikmesriikide või assotsieerunud riikide vahelise koostöö tõhustamisse kaitsetööstusreservi loomise, haldamise või alalhoidmise eesmärgil;

h) meetme panus liikmesriikide või assotsieerunud riikide vahelise koostöö tõhustamisse, mille tulemuseks on kaitseotstarbeliste toodete lisakoguste ühishanked Ukraina või Moldova jaoks;

i) hangitud kaitseotstarbeliste toodete osaleva liikmesriigi relvajõududesse integreerimiseks vajalike tehnoloogiliste lahenduste keerukus.

3. Käesoleva määruse artiklis 11 osutatud meetmeid rahastatakse sihttoetuste kaudu kuludega sidumata rahastamise vormis vastavalt finantsmääruse artikli 183 lõikele 3.

4. Liidu rahaline toetus igale artiklis 11 osutatud meetmele ei tohi ületada 15 % asjaomase ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest.

5. Erandina käesoleva artikli lõikest 4 võib liidu rahaline toetus igale artiklis 11 osutatud meetmele moodustada kuni 25 % asjaomase ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest, eeldusel et täidetud on vähemalt üks järgmine tingimus:

a) meedet viib ellu Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur;

b) meetmega toetatakse piiranguvabade lõpptoodete ühishankeid;

c) meetme tulemuseks on kaitseotstarbeliste toodete lisakoguste ühishanked Ukraina või Moldova jaoks;

d) meetmega tagatakse tarnijate laialdane jaotus liikmesriikide vahel, kusjuures rohkem kui 20 % lõpptoote koguväärtusest toodavad tarnijad, kes on asutatud vähemalt ühes liikmesriigis, mis ei ole see liikmesriik, kus on asutatud peatöövõtja;

e) enamiku asjaomases hankes osalevate liikmesriikide kaitseinvesteeringute kulud ületasid 30 % nende vastavatest kaitsekulutustest taotluse esitamisele eelnenud eelarveaastal.

6. Artiklis 12 osutatud meetmete puhul ei tohi liidu rahaline toetus ületada 35 % rahastamiskõlblikest kuludest.

7. Erandina käesoleva artikli lõikest 6 võib liidu rahaline toetus igale artiklis 12 osutatud meetmele moodustada kuni 50 % rahastamiskõlblikest kuludest, kui enamik konsortsiumis osalevatest toetusesaajatest on liikmesriikides või assotsieerunud riikides asutatud VKEd või keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad või kui meedet viib ellu Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur ning kui täidetud on vähemalt üks järgmine tingimus:

a) toetusesaaja tõendab panust liikmesriikides või assotsieerunud riikides asutatud üksuste vahelise uue piiriülese koostöö sisseseadmisse;

b) meede hõlmab uue taristu, uute rajatiste või uute tootmisliinide nullist valmis ehitamist või nende rajamist kohtadele, mida varem selliseks tegevuseks ei ole kasutatud, aidates seeläbi kaasa tarneahelate arendamisele ja tehnosiirdele kogu liidus;

c) meede aitab luua uusi või suurendada olemasolevaid kriisi korral oluliste toodete tootmisvõimsusi.

8. Täiendavad üksikasjad määratakse kindlaks artiklis 21 osutatud tööprogrammis.

Artikkel 21

Tööprogrammid

1. Programmi rakendatakse finantsmääruse artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu. Tööprogrammid võivad asjakohasel juhul olla mitmeaastased. Tööprogrammides määratakse kindlaks programmi eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed ja nendega seotud eelarve ning asjakohasel juhul segarahastamistoiminguteks ette nähtud kogusumma.

2. Komisjon võtab tööprogrammid vastu rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Tööprogrammid sisaldavad eelkõige järgmist:

a) liidu rahalise toetuse kogusumma iga artikli 10 lõikes 1 osutatud meetmeliigi jaoks ja iga meetmeliigi üksikasjalik kirjeldus;

b) artiklites 11 ja 12 osutatud meetmete puhul meetmete minimaalne rahaline maht;

c) artiklis 12 osutatud meetmete puhul konsortsiumi kuuluvate õigussubjektide maksimaalne arv, mis ei tohi olla suurem kui 15 õigussubjekti;

d) taotluste hindamise ja valimise kord, sealhulgas asjakohasel juhul vahe-eesmärkide – mis peavad olema kavandatud selliselt, et nad tähistaksid meetmete rakendamisel tehtud olulisi edusamme –, saavutatavate tulemuste ja asjaomaste väljamakstavate summade kirjeldus, samuti vahe-eesmärkide täitmise, tingimuste täitmise ja tulemuste saavutamise kontrollimise kord;

e) liidu rahalise toetuse kogusumma, mis on ette nähtud komisjoni toel korraldatavatele ühishangetele, nagu on osutatud artikli 15 lõike 1 punktis a, artikli 15 lõikes 3, artiklites 16 ja 17, ning

f) summade kindlaksmääramise ja asjakohasel juhul kohandamise meetodid.

4. Tööprogrammide vastuvõtmisel võtab komisjon arvesse vajadust sidususe järele muude asjakohaste liidu programmide ja vahenditega.

5. Artikli 3 lõikes 1 osutatud rahastamispakett võib hõlmata artikli 15 lõike 1 punktis a osutatud ühishankeid, mis ei ületa lepingu osi, mis käsitlevad ühekordseid kulusid, sealhulgas tootmisvõimsuse reserveerimist.

III PEATÜKK

UKRAINA TOETUSVAHEND

1. JAGU

UKRAINA TOETUSVAHENDI SUHTES KOHALDATAVAD ÜLDSÄTTED

Artikkel 22

Eesmärgid

1. Ukraina toetusvahend aitab liidu ja Ukraina koostöö kaudu kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele, et suurendada riigi kaitsetööstuse valmidust, võttes arvesse selle võimalikku tulevast integreerimist EKTTBsse, suurendades seeläbi vastastikust stabiilsust, julgeolekut, rahu, jõukust, kerksust ja kestlikkust.

2. Lõikes 1 sätestatud eesmärgi poole püüdlemisel pööratakse tähelepanu EKTTB ning Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi vahelise piiriülese koostöö tõhustamisele, võttes arvesse Ukraina vajadusi seoses kaitsetööstuse tugevdamisega ja kaitsealaste hangete korraldamisega, luues tootmisvõimsusi või suurendades neid kooskõlas NATO standardite ja muude asjakohaste standarditega, kaitstes varasid, andes tehnilist abi ja vahetades personali, tihendades koostööd Ukrainat ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi hõlmavate kaitseotstarbeliste toodete ühishangete, sealhulgas nende toodete alalhoidmise valdkonnas ning litsentsides tootmiskoostööd avaliku ja erasektori partnerluste või muude koostöövormide, näiteks ühisettevõtete kaudu. Erilist tähelepanu pööratakse eesmärgile toetada Ukrainat normide, standardite, poliitika ja tavade järkjärgulisel liidu omadega vastavusse viimisel, pidades silmas tulevast liidu liikmesust.

Artikkel 23

Täiendavad rahalised vahendid

1. Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantseerimisasutused või muud kolmandad isikud võivad kooskõlas finantsmääruse artikli 208 lõikega 2 osaleda Ukraina toetusvahendis täiendavate rahaliste vahenditega. Sellist rahalist osalust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.

2. Määruse (EL) 2025/1106 artikli 17 kohaselt sõlmitud kahe- või mitmepoolsete lepingute alusel saadud täiendavaid summasid käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna finantsmääruse artikli 21 lõike 5 tähenduses ja neid kasutatakse Ukraina toetusvahendi jaoks vastavalt käesolevale määrusele.

3. Kõik asjakohaste liidu piiravate meetmete alusel saadud lisasummad on sihtotstarbeline välistulu finantsmääruse artikli 21 lõike 5 tähenduses ja neid kasutatakse Ukraina kaitsesektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi tugevdavate meetmete jaoks.

4. Eelarve jagatud täitmise raames liikmesriikidele eraldatud vahendeid võib asjaomase liikmesriigi taotluse alusel Ukraina toetusvahendisse ümber kanda määruses (EL) 2021/1060 sätestatud tingimustel. Komisjon haldab neid vahendeid otse kooskõlas finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punktiga a või kaudselt kooskõlas kõnealuse lõigu punktiga c. Neid vahendeid kasutatakse asjaomase liikmesriigi huvides.

5. Seoses käesoleva artikli lõike 1 kohaselt antud summadega võivad asjaomased liikmesriigid teha otsuseid selle kohta, kui suur osa nendest summadest tehakse kättesaadavaks kõigile käesoleva määruse alusel toetuskõlblikele üksustele, kui suur osa tehakse kättesaadavaks üksnes asjaomastele liikmesriikidele kasu toomiseks või kui suur osa tehakse kättesaadavaks teistele liikmesriikidele või Ukrainale täiendava kasu toomiseks.

6. Kui komisjon ei ole eelarvet otse või kaudselt täites võtnud käesoleva artikli lõike 4 kohaselt ümber paigutatud vahendite suhtes hiljemalt 31. detsembril 2028 juriidilist kohustust, võib vastavad kulukohustustega sidumata vahendid asjaomase liikmesriigi taotlusel määruses (EL) 2021/1060 sätestatud tingimustel ühte või mitmesse vastavasse lähteprogrammi tagasi paigutada.

Artikkel 24

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Ukraina toetusvahendit rakendatakse koostoimes teiste liidu programmidega. Meede, mis on saanud rahalist toetust mõnest muust liidu programmist, võib saada toetust ka Ukraina toetusvahendist, tingimusel et sellest toetusest ei kaeta samu kulusid. Iga rahalise toetuse suhtes kohaldatakse vastava liidu programmi reegleid või kõigi toetuste suhtes võidakse kohaldada ühe toetust andva liidu programmi reegleid ning võidakse võtta üks juriidiline kohustus. Liidu eelarvest saadud kumulatiivne toetus ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblikke kogukulusid ja selle võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas dokumentidega, milles on kindlaks määratud toetuse tingimused.

2. Ukraina toetusvahendi raames kvaliteedimärgise saamiseks peavad meetmed vastama kõigile järgmistele tingimustele:

a) neid on hinnatud Ukraina toetusvahendi taotlusvooru raames;

b) need vastavad kõnealuses taotlusvoorus ette nähtud kvaliteedi miinimumnõuetele;

c) neid ei saa eelarvepiirangute tõttu asjaomases taotlusvoorus rahastada.

3. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 asjakohaste sätetega võivad Ukraina toetusvahendi taotlusvooru raames esitatud taotlused, mis on saanud kvaliteedimärgise, saada toetust ERFist või ESF+-ist.

Artikkel 25

Rakendamine ja liidupoolse rahastamise vormid

1. Ukraina toetusvahendit rakendatakse eelarve otsese täitmise korras kooskõlas finantsmäärusega või eelarve kaudse täitmise korras koos finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega.

2. Ilma et see piiraks käesoleva määruse artikli 33 lõike 3 kohaldamist, võib liidu rahalisi vahendeid anda ükskõik millises finantsmääruses sätestatud vormis kooskõlas selle X jaotisega, välja arvatud programmi „InvestEU“ segarahastamistoimingutena.

3. Kasumi tekkimise korral seoses käesoleva määruse artikli 12 lõike 1 punktis d osutatud meetmetega, mille jaoks antakse liidu rahalisi vahendeid Ukraina toetusvahendist antava sihttoetuse vormis, on komisjonil õigus nõuda kasumi arvelt tagasi selline protsent, mis vastab sellele, kui suure osa moodustas liidu rahaline toetus toetusesaaja poolt meetme elluviimisel tegelikult kantud rahastamiskõlblikest kuludest, maksimaalselt liidu rahalise toetuse lõpliku summa ulatuses. Erandina finantsmääruse artikli 195 lõikest 2 käsitatakse kasumina summat, mille võrra on toetusesaaja saadud summad suuremad meetme rahastamiskõlblikest kuludest ning kus saadud summad pärinevad üksnes liidu rahalistest vahenditest, liikmesriikide rahalistest vahenditest, sealhulgas hangetest, muudest meetme rakendamisel ja rakendamise tulemusel saadud tuludest. Käesoleva määruse artiklis 34 osutatud tööprogrammis võib esitada täiendavaid üksikasju.

4. Kui see on meetme rakendamiseks asjakohane ja vajalik, võib erandina finantsmääruseartikli 196 lõikest 2 anda rahalist toetust enne meetme kohta taotluse esitamise kuupäeva alustatud meetmetele ja tekkinud kuludele, tingimusel et meedet ei alustatud enne 5. märtsi 2024 ja seda ei viidud lõpule enne sihttoetuslepingu allkirjastamist.

Artikkel 26

Toetuskõlblikud õigussubjektid

1. Käesoleva määruse alusel võivad liidu rahalisi vahendeid saada üksnes õigussubjektid, kes on asutatud liidus või assotsieerunud riigis ja kelle juhtimisstruktuurid asuvad liidus või assotsieerunud riigis.

Valitsuse kontrolli alt väljas olevatel Ukraina aladel asutatud õigussubjektid ei saa käesoleva määruse alusel rahalisi vahendeid.

2. Lisaks finantsmääruses sätestatud kriteeriumidele kohaldatakse käesoleva artikli lõigetes 3–9 sätestatud toetuskõlblikkuse kriteeriume.

3. Meetmes osalevate liidu rahaliste vahendite saajate taristu, rajatised, vara ja ressursid, mida kasutatakse asjaomase meetme jaoks, peavad kogu meetme kestuse ajal asuma liikmesriigi või Ukraina territooriumil.

4. Erandina käesoleva artikli lõikest 3, kui meetmes osaleval liidu rahaliste vahendite saajal puuduvad kergesti kättesaadavad alternatiivid või asjakohane taristu, rajatised, varad ja ressursid liidus või Ukrainas, võib ta kasutada oma taristut, rajatisi, vara või ressursse, mis asuvad või mida hoitakse väljaspool liikmesriikide territooriumi või muus kolmandas riigis kui Ukrainas, kui see ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõttega, ning on kooskõlas artiklis 22 sätestatud eesmärkidega. Sellise taristu või selliste rajatiste, varade või ressursside kasutamist hõlmavate tegevustega seotud kulud ei ole kõlblikud Ukraina toetuvahendist toetuse saamiseks.

5. Ukraina toetusvahendist toetatava meetme puhul ei tohi liidu rahaliste vahendite saajad olla mitteassotsieerunud kolmanda riigi, välja arvatud Ukraina, ega muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all.

6. Erandina käesoleva artikli lõikest 5 on liidus asutatud ja mitteassotsieerunud kolmanda riigi, välja arvatud Ukraina, või muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all olev õigussubjekt kõlblik liidu rahaliste vahendite saaja, kui komisjonile tehakse kättesaadavaks tagatised, mis on heaks kiidetud vastavalt selle liikmesriigi riiklikele menetlustele, kus õigussubjekt on asutatud, näiteks määruse (EL) 2019/452 artikli 2 punktis 3 määratletud taustauuringute kohastele piisavatele meetmetele.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud tagatised annavad kindluse, et kõnealuses lõigus osutatud õigussubjekti osalemine meetmes ei ole vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on kindlaks määratud ÜVJP raames kooskõlas ELi lepingu V jaotisega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõttega, ega käesoleva määruse artiklis 22 sätestatud eesmärkidega. Nendest tagatistest peab eeskätt nähtuma, et meetme rakendamiseks on võetud abinõusid, millega tagatakse, et

a) õigussubjekti üle ei tehta kontrolli viisil, mis takistaks või piiraks tema suutlikkust meedet ellu viia või saavutada tulemusi, mis seaks piiranguid seoses tema meetme eesmärgil vajamineva taristu, rajatiste, vara, ressursside, intellektuaalomandi või oskusteabega või mis kahjustaks tema suutlikkust ja standardeid, mida on vaja meetme elluviimiseks;

b) mitteassotsieerunud kolmandal riigil, välja arvatud Ukrainal, või muu kolmanda riigi üksusel puudub juurdepääs meetmega seotud salastatud või tundlikule teabele ning meetmes osalevad töötajad ja muud isikud on asjakohasel juhul läbinud liikmesriigi, assotsieerunud riigi või Ukraina julgeolekukontrolli kooskõlas riiklike õigusnormidega;

c) mitteassotsieerunud kolmas riik, välja arvatud Ukraina, või muu kolmanda riigi üksus ei piira omandiõigust artikli 27 lõike 1 punktis b osutatud meetmest tulenevale intellektuaalomandile, mis on seotud selliste kaitseotstarbeliste toodete tööstuslikku tootmisse viimist ja turustamist edendavate tööstuse tugevdamise meetmetega, mis on arendatud liidu rahastatud meetmete või muu liikmesriikide toetusel toimunud koostöö raames, ega anna seda üle väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide või Ukraina territooriumi asutatud üksustele ilma selle liikmesriigi või assotsieerunud riigi, kus õigussubjekt on asutatud, või Ukraina heakskiiduta. Selline heakskiit ei tohi olla vastuolus artiklis 22 sätestatud eesmärkidega.

Kui liikmesriik, kus õigussubjekt on asutatud, peab seda asjakohaseks, võib anda lisatagatisi.

Komisjon teavitab artiklis 77 osutatud komiteed kõigist õigussubjektidest, keda peetakse käesoleva lõike kohaselt kõlblikeks liidu rahaliste vahendite saajateks.

7. Kogu liidus ühtlustatud käsituse tagamiseks võivad käesoleva artikli lõikes 6 osutatud tagatised põhineda standardvormil, mille on kehtestanud komisjon, keda abistab artiklis 77 osutatud komitee.

8. Toetuskõlbliku meetme elluviimisel võib vahendite saaja teha samuti koostööd õigussubjektidega, kes on asutatud väljaspool liikmesriikide või Ukraina territooriumi, või kes on mitteassotsieerunud kolmanda riigi, välja arvatud Ukraina, või muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all, sealhulgas kasutada nende õigussubjektide vara, taristut, rajatisi ja ressursse, tingimusel et see ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõttega, ega artiklis 22 sätestatud eesmärkidega.

Mitteassotsieerunud kolmas riik, välja arvatud Ukraina, ega muu kolmanda riigi üksus ei tohi ilma loata pääseda juurde meetme elluviimist puudutavale salastatud teabele ning vältida tuleb võimalikku negatiivset mõju meetme jaoks otsustava tähtsusega sisendi varustuskindlusele.

Kulusid, mis on seotud koostööga õigussubjektidega, kes on asutatud väljaspool liikmesriikide või Ukraina territooriumi, või kes on mitteassotsieerunud kolmanda riigi, välja arvatud Ukraina, või muu kolmanda riigi üksuse kontrolli all, ei või Ukraina toetusvahendist rahastada.

9. Lõikeid 5 ja 6 ei kohaldata alljärgnevate suhtes:

a) liikmesriikide ja Ukraina avaliku sektori hankijad,

b) rahvusvahelised organisatsioonid,

c) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid,

d) Euroopa Kaitseagentuur.

2. JAGU

TOETUSKÕLBLIKUD MEETMED

Artikkel 27

Toetuskõlblikud meetmed

1. Meetmetega, mida võib Ukraina toetusvahendist toetada, viiakse ellu artiklis 22 sätestatud eesmärke ja need meetmed võivad esineda ühes järgmises vormis või nende kombinatsioonina:

a) artiklis 11 osutatud ühishanked, sealhulgas kaitsetööstusreservide loomiseks, haldamiseks või alalhoidmiseks;

b) artiklis 12 osutatud kaitsetööstuse tugevdamise meetmed;

c) artiklis 13 osutatud toetavad meetmed;

2. Ukraina toetusvahendist ei toetata järgmisi meetmeid:

a) meetmed, mis on seotud kohaldatava rahvusvahelise õigusega keelatud kaitseotstarbeliste toodetega;

b) meetmed, mis on seotud autonoomsete surmavate relvasüsteemidega, mis toimivad väljaspool vastustundlikku inimeste juhtimisahelat või mida ei saa kasutada kooskõlas rahvusvahelise humanitaarõigusega;

c) meetmed, mis on seotud kobarlahingumoonaga;

d) meetmed või nende osad, mida juba rahastatakse täielikult muudest avaliku või erasektori allikatest.

3. Lõike 1 punktide a ja c kohaste hangete puhul, mida toetatakse liidu rahalistest vahenditest, ei tohi väljastpoolt liitu ja Ukrainat pärit komponentide maksumus olla suurem kui 35 % lõpptoote komponentide hinnangulisest maksumusest. Ühtegi komponenti ei tohi hankida kolmandast riigist, kelle tegevus on vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega.

4. Lõike 1 punkti b kohaste meetmete puhul ei tohi väljastpoolt liitu ja Ukrainat pärit komponentide maksumus olla suurem kui 35 % sellise toote komponentide hinnangulisest maksumusest, mille tootmisvõimsuse suurendamist toetatakse liidu rahalistest vahenditest. Ühtegi sellise toote komponenti, mille tootmisvõimsuse suurendamist toetatakse liidu rahalistest vahenditest, ei tohi hankida kolmandast riigist, kelle tegevus on vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega.

5. Liidu rahaliste vahendite saajal või asjakohasel juhul töövõtjal peab olema võimalik ilma mitteassotsieerunud kolmandate riikide, välja arvatud Ukraina, või muude kolmandate riikide üksuste piiranguteta otsustada asjaomase kaitseotstarbelise toote disaini kindlaksmääramise, kohandamise ja edasiarendamise üle, sealhulgas peab tal olema õiguspärane volitus asendada või eemaldada komponente, mille suhtes mitteassotsieerunud kolmandad riigid, välja arvatud Ukraina, või muude kolmandate riikide üksused kohaldavad piiranguid.

6. Ilma et see piiraks direktiivi 2009/43/EÜ artikli 5 kohaldamist, võivad liikmesriigid anda välja üldised üleandmisload Ukraina toetusvahendist toetatavate meetmetega seotud toodete üleandmiseks teistesse liikmesriikidesse.

7. Ukraina toetusvahendi raames toetuskõlblikud meetmed viiakse ellu vähemalt Ukraina või ühe õigussubjekti poolt, kes on asutatud Ukrainas ja kelle juhtimisstruktuur asub Ukrainas, või Ukraina või nimetatud õigussubjekti osalusel.

8. Käesoleva peatüki kohaldamisel hõlmavad artiklites 11, 12, 13 ja 38 sisalduvad viited liikmesriikidele ka viidet Ukrainale. Käesoleva peatüki suhtes ei kohaldata artiklites 11, 12, 13 ja 38 sisalduvaid viiteid assotsieerunud riikidele. Käesoleva peatüki kohaldamisel käsitatakse artiklis 11 sisalduvaid viiteid artiklile 9 viidetena artiklile 26 ja artiklis 12 sisalduvaid viiteid artikli 10 lõikele 5 viidetena käesoleva artikli lõikele 5.

3. JAGU

HANKED

Artikkel 28

Hangete korraldamine komisjoni toel

1. Erandina finantsmääruse artikli 168 lõike 2 teisest lõigust võib Ukraina koos vähemalt ühe liikmesriigiga taotleda, et komisjon osaleks ühishankes, nagu on osutatud finantsmääruse artikli 168 lõikes 2, mille puhul liikmesriigid ja Ukraina võivad täielikult omandada, rentida või liisida ühiselt hangitud kaitseotstarbelisi tooteid. Selliste ühishangete suhtes kohaldatakse finantsmääruse artikli 168 lõikes 2 sätestatud muid tingimusi.

2. Erandina finantsmääruse artikli 168 lõikest 3 võib Ukraina koos vähemalt ühe liikmesriigiga taotleda, et komisjon tegutseks keskse hankijana, nagu on osutatud finantsmääruse artikli 168 lõikes 3, et hankida nende huvides või nimel kaitseotstarbelisi tooteid. Kui komisjon tegutseb keskse hankijana, kohaldatakse tingimusi, mis on samaväärsed finantsmääruse artikli 168 lõikes 3 sätestatud tingimustega.

3. Taotledes komisjoni tegutsemist vastavalt käesoleva artikli lõikele 1, loetakse liikmesriikide avaliku sektori hankijad direktiivis 2009/81/EÜ sätestatud nõuetele vastavaks.

4. Lisaks finantsmääruses sätestatud tingimustele peavad käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud hankemenetlused vastama ka järgmistele tingimustele:

a) hankemenetluses võivad osaleda kõik liikmesriigid;

b) komisjon kutsub igast osalevast riigist vähemalt ühe eksperdi, kellel on läbirääkimisteks asjakohased kogemused, et moodustada ühine läbirääkimisrühm;

c) osalevad riigid teatavad sõnaselgelt, kas nad on otsustanud pidada asjaomase toote üle paralleelseid läbirääkimisi, kusjuures osalevad riigid peavad selle otsuse ühehäälselt heaks kiitma.

5. Kui komisjon tegutseb lõike 2 kohaselt keskse hankijana, võib ta hanke osana hankida komponente ja tooret, mida on vaja kaitseotstarbeliste toodete tarnimiseks, et luua strateegilisi reserve osalevates riikides, sealhulgas koguda varusid.

6. Kui see on igakülgselt põhjendatud olukorra äärmise kiireloomulisusega, võib komisjon erandina finantsmääruse artikli 175 lõikest 1 taotleda toodete tarnimist alates kuupäevast, mil saadetakse välja käesoleva määruse kohaldamisel tehtud hanke tulemusel sõlmitava lepingu projekt.

7. Et sõlmida ettevõtjatega ostulepinguid, võivad komisjoni esindajad ja komisjoni määratud eksperdid teha koostöös asjakohaste riiklike ametiasutustega asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmisrajatistesse kohapealseid kontrollkäike.

8. Käesolev artikkel ei piira selliste kehtivate liidu ja riigisiseste õigusnormide kohaldamist, mis reguleerivad kaitseotstarbeliste toodete omandiõigust, eksporti ja üleandmist.

9. Komisjon tagab, et osalevaid riike koheldakse hankemenetluste läbiviimisel ja nendest tulenevate lepingute täitmisel võrdselt.

10. Lisaks finantsmääruses sätestatud tingimustele kohaldatakse käesoleva artikli kohaselt korraldatud hanke tulemusel lepingulistesse suhetesse astunud pakkujate, töövõtjate ja alltöövõtjate suhtes käesoleva määruse artikli 26 lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatuga samaväärseid kriteeriume.

11. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt korraldatava hanke suhtes kohaldatakse artikli 27 lõigetes 3 ja 5 sätestatud norme.

Artikkel 29

Kaitseotstarbeliste toodete eelost

1. Artiklis 28 osutatud ühishanked võivad toimuda kaitseotstarbeliste toodete eelostulepingute kaudu, mille üle peetakse läbirääkimisi ja mis sõlmitakse osalevate riikide huvides või nimel. Sellised lepingud võivad sisaldada mehhanismi toodete valmistamise eest ette maksmiseks, mille vastu saadakse õigus toodangule mahus, mis ei ületa lepingu neid osi, mis käsitlevad ühekordseid kulusid, sealhulgas tootmisvõimsuse reserveerimist.

2. Kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud lepingud sisaldavad ettemaksemehhanismi, võidakse töövõtjale tehtav ettemakse katta artikli 3 lõikes 2 osutatud rahastamispaketist. Artiklis 23 osutatud osalevate riikide osalusi võetakse arvesse võrdselt iga osalevate riikide tellitud toote suhtes.

3. Kui kokku lepitud kogused ületavad nõudlust, kehtestab komisjon asjaomaste osalevate riikide taotlusel mehhanismi riiklike varude ümberjaotamiseks või kaitsetööstusreservide loomiseks.

Artikkel 30

Väljaostulepingute sõlmimise vahendamine

1. Komisjon loob süsteemi, millega vahendatakse Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tootmisvõimsuse tööstusliku suurendamisega seotud väljaostulepingute sõlmimist ühelt poolt liikmesriikide ja Ukraina riigi ning teiselt poolt Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi ettevõtjate vahel kooskõlas liidu konkurentsi- ja hankenormidega. Komisjon tagab, et mitteassotsieerunud kolmandatel riikidel, välja arvatud Ukrainal, või muu kolmanda riigi üksustel puudub juurdepääs meetmega seotud salastatud või tundlikule teabele ning et meetmes osalevad töötajad ja muud isikud on läbinud liikmesriigi, assotsieerunud riigi või Ukraina julgeolekukontrolli.

2. Lõikes 1 osutatud süsteem võimaldab huvitatud liikmesriikidel ja Ukrainal teha kaitseotstarbeliste toodete ostupakkumisi, milles on märgitud järgmine:

a) maht ja kvaliteet,

b) kavandatav hind või hinnavahemik,

c) väljaostulepingu kavandatav kestus.

3. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud süsteem võimaldab kaitseotstarbeliste toodete tootjatel, kes vastavad artikli 26 lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatuga samaväärsetele kriteeriumidele, teha müügipakkumisi, milles on märgitud järgmine:

a) nende kaitseotstarbeliste toodete maht ja kvaliteet, mille kohta nad soovivad väljaostulepinguid sõlmida;

b) kavandatav hind või hinnavahemik, millega nad on valmis müüma;

c) kaitseotstarbeliste toodete eeldatav tarneaeg väljaostulepingu raames;

d) väljaostulepingu kavandatav kestus.

4. Lõigete 2 ja 3 kohaselt saadud ostu- ja müügipakkumiste põhjal viib komisjon asjaomased kaitseotstarbeliste toodete tootjad kokku huvitatud liikmesriikide ja Ukrainaga.

5. Ukraina ja huvitatud riigid võivad pärast käesoleva artikli lõikes 4 osutatud kokkuviimist taotleda, et komisjon osaleks ühises hankemenetluses või hankemenetluses nende huvides või nimel vastavalt artiklile 28.

6. Artikli 3 lõikes 2 osutatud rahastamispaketist võib katta lepingu osi, mis käsitlevad ühekordseid kulusid, sealhulgas tootmisvõimsuse reserveerimist.

4. JAGU

HINDAMISKRITEERIUMID JA TÖÖPROGRAMMID

Artikkel 31

Hindamiskriteeriumid

1. Meetmete taotluste hindamisel võetakse arvesse asjaomaste meetmete jaoks seatud eesmärke, nagu on osutatud artiklis 22, asjaomase meetme oodatavaid tulemusi ning selle rakendamise kvaliteeti ja tõhusust.

2. Artiklis 11 osutatud ühishangete taotlusi võib hinnata lisaks käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele ka ühe või mitme järgmise kriteeriumi alusel:

a) ühishanke hinnanguline maksumus;

b) meetme panus Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisse, ülesehitusse ja ajakohastamisse;

c) meetme panus hanke kiirendamisse ning kaitseotstarbeliste toodete tellimuse täitmise aja ja tarneaegade lühendamisse.

3. Artiklis 12 osutatud kaitsetööstuse tugevdamise meetmete taotlusi võib hinnata lisaks käesoleva artikli lõikes 1 esitatud kriteeriumidele ka ühe või mitme järgmise kriteeriumi alusel:

a) tellimuse täitmise aja lühendamine ja tootmisvõimsuse suurendamine Ukrainas;

b) panus kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamisse kogu Ukrainas;

c) panus Ukraina ja liidu piiriülesesse kaitsetööstuse koostöösse.

4. Täiendavad üksikasjad hindamiskriteeriumide kohaldamise kohta, sealhulgas mis tahes kohaldatavad osakaalud, määratakse kindlaks artiklis 34 osutatud tööprogrammides. Tööprogrammides ei määrata kindlaks individuaalseid künniseid.

5. Hindamiskomisjoni võivad finantsmääruse artikli 153 lõike 3 kohaselt abistada sõltumatud väliseksperdid. Tööprogrammides võib kindlaks määrata, et kõnealustelt ekspertidelt nõutakse kehtivat salastatud teabele juurdepääsu luba.

Artikkel 32

Valiku- ja rahalise toetuse andmise menetlus

Komisjon annab käesoleva peatüki alusel rahalist toetust rakendusaktidega, välja arvatud artiklis 11 ja artikli 13 lõike 1 punktis g osutatud meetmete puhul. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 33

Liidu rahaline toetus

1. Kui liidu rahalist toetust antakse finantsmääruse artikli 193 lõike 3 kohaselt sihttoetuse vormis, võib Ukraina toetusvahendist rahastada kuni 100 % käesoleva määruse artikli 27 lõike 1 punktides b ja c osutatud meetmete rahastamiskõlblikest kuludest.

2. Kui liidu sihttoetust antakse kuludega sidumata rahastamise vormis, võib igale meetmele antava liidu rahalise toetuse taseme kindlaks määrata näiteks järgmiste tegurite alusel:

a) ühishanke keerukuse tase, mille arvestamisel võib esialgu lähtuda teatavast osast ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest ja sarnaste meetmete rakendamisel saadud kogemustest;

b) meetme panus koostalitlusvõime alaste tulemuste parandamisse;

c) meetme omadused, mis tõenäoliselt annavad tööstusele tugevamaid signaale pikaajaliste investeeringute tegemiseks;

d) meetme panus vajaliku tootmisvõimsuse suurendamisse Ukrainas;

e) see, kui keeruline on Ukrainal liikuda edasi liiduga ühinemise protsessiga, sealhulgas struktuurireformide ja meetmetega, millega edendatakse lähenemist liidu normidele, standarditele, poliitikale ja tavadele;

f) see, kui keeruline on Ukrainal kohandada oma kaitsevaldkonna hankeprotsesse ja Ukraina kaitsetööstuse keskkonda, muu hulgas selleks, et järgida NATO standardeid ja muid asjakohaseid standardeid;

g) Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõjaga seotud raskused ja riskid, võttes arvesse vajadust taastada ja ajakohastada selles sõjas kahjustada saanud taristu nii, et see oleks vastupidav, ning vältida, ennetada või vähendada ja võimaluse korral kompenseerida selliseid kahjustusi.

3. Käesoleva määruse artikli 27 lõike 1 punktis a osutatud meetmeid rahastatakse sihttoetuste kaudu kuludega sidumata rahastamise vormis vastavalt finantsmääruse artikli 183 lõikele 3.

4. Artikli 27 lõike 1 punktis a osutatud meetmete puhul ei tohi Ukraina toetusvahendist antav toetus ületada 25 % asjaomase ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest.

5. Täiendavad üksikasjad määratakse kindlaks artiklis 34 osutatud tööprogrammides.

Artikkel 34

Tööprogrammid

1. Ukraina toetusvahendit rakendatakse finantsmääruse artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu. Tööprogrammid võivad asjakohasel juhul olla mitmeaastased. Tööprogrammides määratakse kindlaks Ukraina toetusvahendi eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed ja nendega seotud eelarve.

2. Komisjon võtab tööprogrammid vastu rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Tööprogrammid sisaldavad eelkõige järgmist:

a) liidu rahalise toetuse kogusumma iga artikli 27 lõikes 1 osutatud meetmeliigi jaoks ja iga meetmeliigi üksikasjalik kirjeldus;

b) artikli 27 lõike 1 punktides a ja b osutatud meetmete puhul meetmete minimaalne rahaline maht;

c) artikli 27 lõike 1 punktis b osutatud meetmete puhul konsortsiumi kuuluvate õigussubjektide maksimaalne arv, mis ei tohi olla suurem kui 15 õigussubjekti;

d) taotluste hindamise ja valimise kord, sealhulgas asjakohasel juhul vahe-eesmärkide – mis peavad olema kavandatud selliselt, et nad tähistaksid meetmete rakendamisel tehtud olulisi edusamme –, saavutatavate tulemuste ja asjaomaste väljamakstavate summade kirjeldus, samuti vahe-eesmärkide täitmise, tingimuste täitmise ja tulemuste saavutamise kontrollimise kord;

e) liidu rahalise toetuse kogusumma, mis on ette nähtud komisjoni toel korraldatavatele ühishangetele, nagu on osutatud artikli 28 lõikes 1, artiklites 29 ja 30, ning

f) summade kindlaksmääramise ja asjakohasel juhul kohandamise meetodid.

4. Tööprogrammide vastuvõtmisel võtab komisjon arvesse vajadust sidususe järele muude asjakohaste liidu programmide ja vahenditega.

IV PEATÜKK

EUROOPA ÜHISHUVI PAKKUVAD KAITSEPROJEKTID

Artikkel 35

Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid

1. Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid on koostööl põhinevad tööstusprojektid, mille eesmärk on tugevdada EKTTB konkurentsivõimet kogu liidus, aidates samal ajal arendada liikmesriikide sõjalisi võimeid, mis on liidu julgeoleku- ja kaitsehuvide seisukohast kriitilise tähtsusega, sealhulgas neid, mis tagavad juurdepääsu kõigile operatsioonide valdkondadele, nimelt maa-, mere-, õhu-, kosmose- ja kübervaldkonnale.

2. Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid peavad vastama kõigile järgmistele kriteeriumidele:

a) nendega tugevdatakse märkimisväärselt EKTTB konkurentsivõimet, tõhusust ja innovatsioonisuutlikkust, eelkõige:

   i) aidates sisse seada uut või laiendades olemasolevat piiriülest koostööd, sealhulgas VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatega;

   ii) avaldades positiivset ülekanduvat mõju siseturule;

   iii) aidates märkimisväärselt kaasa turgude integreerimisele ja turu killustatuse vähendamisele;

   iv) parandades kaitseotstarbeliste toodete koostalitlusvõimet ja asendatavust ning

   v) seades eesmärgiks vähendada strateegilist sõltuvust, sealhulgas tarnete mitmekesistamise kaudu, ning suurendades sõjalist võimsust;

b) nendega aidatakse arendada liikmesriikide sõjalisi võimeid, mis on liidu julgeoleku- ja kaitsehuvide seisukohast kriitilise tähtsusega, ning need on kooskõlas julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassiga, liikmesriikide poolt ÜVJP raames, eelkõige võimearendusplaani kontekstis ühiselt kokku lepitud kaitsevõime prioriteetidega, ning koostöövõimalustega, mis on kindlaks tehtud kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise raames;

c) nendes võetakse arvesse liikmesriikide koostööd alalise struktureeritud koostöö ning Euroopa Kaitseagentuuri algatuste ja projektide raames;

d) nendes võetakse arvesse asjakohast NATO tegevust, näiteks NATO kaitseplaneerimist, kui see tegevus teenib liidu julgeoleku- ja kaitsehuve;

e) need hõlmavad vähemalt nelja liikmesriiki ning kõigile liikmesriikidele ja assotsieerunud riikidele ja Ukrainale antakse tõeline võimalus Euroopa ühishuvi pakkuvas projektis osaleda;

f) nendest saadav kasu avaldub liidus laiemalt;

g) need on eriti olulised oma suuruse või ulatuse poolest või nende eesmärk on leevendada märkimisväärset tehnoloogilist või finantsriski või mõlemat;

h) nende võimalik üldine kasu kaalub üles nende kulud, sealhulgas pikemas perspektiivis.

3. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal võtta vastu rakendusakte, millega määratakse kindlaks Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid.

4. Liikmesriigid koordineerivad võimalike Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide ettepanekute ettevalmistamist kaasaval viisil, vajaduse korral Euroopa Kaitseagentuuri toetusel.

5. Enne lõikes 3 osutatud rakendusakti ettepaneku tegemist kontrollib komisjon, kas lõikes 4 osutatud projekti ettepanek vastab kõigile lõikes 2 loetletud kriteeriumidele ja

a) konsulteerib liikmesriikidega kaasaval viisil ning võtab arvesse nende seisukohti ja projektiettepanekuid võimalike Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide kohta;

b) kutsub liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat (edaspidi „kõrge esindaja“) ja Euroopa Kaitseagentuuri üles jagama oma eksperditeadmisi, et tagada kooskõla lõike 2 punktides b, c ja d osutatud prioriteetide ja eesmärkidega, eelkõige liikmesriikide poolt ÜVJP raames ühiselt kokku lepitud, eelkõige võimearendusplaani kontekstis ühiselt väljendatud kaitsevõime prioriteetidega, et täiendada liikmesriikide esitatud teavet projektiettepanekute kohta;

c) kontrollib, et kõiki liikmesriike ja assotsieerunud riike ning asjakohasel juhul Ukrainat teavitati projekti algatamisest ja neile anti võimalus osaleda.

6. Lõikes 3 osutatud rakendusaktides nõukogu

a) määrab kindlaks Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide eesmärgid ja omadused seoses lõikes 2 sätestatud kriteeriumidega;

b) koostab Euroopa ühishuvi pakkuvates kaitseprojektides osalevate riikide loetelu rakendusakti vastuvõtmise kuupäeva seisuga ja

c) hindab Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide üldist rahalist mahtu.

7. Nõukogu võtab lõikes 3 osutatud rakendusaktid vastu kvalifitseeritud häälteenamusega. Nõukogu võib lõikes 4 osutatud projektiettepanekuid kvalifitseeritud häälteenamusega muuta.

8. Artikli 10 lõike 1 punktis d osutatud liidu rahaliste vahendite saamise tingimustele vastavate Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide kasutuselevõtt hõlmab ainult üht või mitut tegevust, mis on seotud alljärgnevaga:

a) kaitseotstarbeliste toodete ühishanked;

b) kaitseotstarbeliste toodete tootmisvõimsuse struktuurimuutustega kohanemise kiirendamine ja sellega seotud toetavad tegevused;

c) uute kaitseotstarbeliste toodete tööstuslik arendamine või olemasolevate täiustamine;

d) vajaliku taristu arendamine ja hankimine.

9. Osalevad liikmesriigid tagavad, et liidu rahalistest vahenditest toetatavate Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide tegevustega seotud lepingute puhul kohaldatakse artiklis 9 sätestatud kriteeriumidega samaväärseid kriteeriume. Kaitseotstarbeliste toodete ühishangete suhtes, mida toetatakse liidu rahalistest vahenditest Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide raames, kohaldatakse ka artikli 11 lõiget 6.

10. Euroopa ühishuvi pakkuvates kaitseprojektides osalevad liikmesriigid tagavad, et Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide tegevused, sealhulgas need, mida ei toetata liidu rahalistest vahenditest, on kooskõlas artiklis 4 ja käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud eesmärkidega ega mõjuta Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide vastavust käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud kriteeriumidele.

11. Euroopa ühishuvi pakkuv kaitseprojekt võib käsitleda kahesuguse kasutusega võimete arendamist liidu jaoks.

12. Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojekti ja selle konkreetsed tegevused võib määrata kindlaks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri raames.

13. Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide tegevuste raames on toetuskõlblikud ainult liikmesriigid, assotsieerunud riigid ning liikmesriikidest või liikmesriikidest ja assotsieerunud riikidest koosnevad Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid.

14. Komisjon võib asjakohasel juhul projektis osaleda. Osalevad liikmesriigid võivad otsustada kaasata Euroopa ühishuvi pakkuvatesse kaitseprojektidesse vaatlejatena kõrge esindaja ja Euroopa Kaitseagentuuri.

15. Ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist, võivad liikmesriigid kohaldada Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide suhtes toetuskavasid ja näha ette neile haldusabi andmise.

16. Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektidega seotud tootmisrajatiste planeerimist, ehitamist ja käitamist võib kaitse huvides Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 ([40]) artikli 2 lõike 3 tähenduses ning rahvatervise ja ohutuse huvides Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ([41]) artikli 9 lõike 1 punkti a tähenduses pidada ülekaaluka avaliku huviga seotud eriti mõjuvaks põhjuseks nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ([42]) artikli 6 lõike 4 ja artikli 16 lõike 1 punkti c ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ ([43]) artikli 4 lõike 7 tähenduses, kui on täidetud muud nimetatud sätete tingimused.

17. Euroopa ühishuvi pakkuvates kaitseprojektides osalevad liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal ühisaruande Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide tegevuste rakendamise kohta, sealhulgas lõikes 10 sätestatud nõuete täitmise kohta.

18. Komisjoni ettepaneku põhjal võib nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega muuta lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusakte, sealhulgas jättes välja Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojektina käsitatava projekti või kajastades muudatusi lõikes 6 sätestatud elementides.

19. Kõigil liikmesriikidel ja assotsieerunud riikidel ning Ukrainal on võimalus ühineda Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojektiga pärast selle loomist, tingimusel et kõik Euroopa ühishuvi pakkuvas kaitseprojektis osalevad liikmesriigid kiidavad selle heaks.

V PEATÜKK

EUROOPA KAITSEOTSTARBELISTE TOODETE MÜÜGI MEHHANISM

Artikkel 36

Euroopa kaitseotstarbeliste toodete müügi mehhanism

1. EKTTB ja asjakohasel juhul Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõime tugevdamiseks, eelkõige suurendades EKTTB võimet tagada kaitseotstarbeliste toodete kättesaadavus õigel ajal ja mahus, luuakse Euroopa kaitseotstarbeliste toodete müügi mehhanism.

2. Euroopa kaitseotstarbeliste toodete müügi mehhanism koosneb järgnevast:

a) luuakse Euroopa kaitseotstarbeliste toodete kataloog;

b) võimalus luua kaitsetööstusreserv ning seda hallata ja alal hoida ja

c) meetmed, mis aitavad hõlbustada kaitseotstarbeliste toodete ühishangete menetlusi.

Artikkel 37

Euroopa kaitseotstarbeliste toodete kataloog

1. Komisjon loob pärast Euroopa Kaitseagentuuriga konsulteerimist EKTTB ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi arendatud kaitseotstarbeliste toodete ühtse tsentraliseeritud kataloogi (edaspidi „kataloog“) ja ajakohastab seda. Kataloogi loomiseks nõutava IT-platvormi tehniliste kirjelduste koostamisel konsulteerib komisjon Euroopa Kaitseagentuuriga ja võtab arvesse selle seisukohti ning asjakohasel juhul muretseb kõnealuse IT-platvormi hanke teel. Liikmesriike, Ukrainat ja ettevõtjaid kutsutakse üles sellist kataloogi vabatahtlikkuse alusel täiendama.

([40]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj).

([41]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj).

([42]) Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj).

([43]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj).

2. Kataloogis olevaid kaitseotstarbelisi tooteid valmistavad ettevõtjad, kes vastavad artikli 9 lõigetes 1, 3 ja 4 või artikli 26 lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatud toetuskõlblikkuse kriteeriumidele. Lisaks märgitakse kataloogis, kas ettevõtjal on võimalik ilma mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuste piiranguteta otsustada kaitseotstarbelise toote disaini kindlaksmääramise, kohandamise ja edasiarendamise üle, sealhulgas õiguspärane volitus asendada või eemaldada komponente, mille suhtes mitteassotsieerunud kolmandad riigid või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksused kohaldavad piiranguid. Kataloogi võib märkida ka programmi, Ukraina toetusvahendi või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1092 ([44]), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/697 ([45]) või määruse (EL) 2023/2418 või (EL) 2023/1525 alusel saadud toetuse.

Artikkel 38

Kaitsetööstusreservid

1. Konsortsium, mille liikmed on liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina, või Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur, võib luua kaitsetööstusreserve, neid hallata ja alal hoida ning kutsuda sel eesmärgil Euroopa Kaitseagentuuri üles jagama eksperditeadmisi.

Esimese lõigu kohaldamisel koosneb liikmesriikide, assotsieerunud riikide või Ukraina konsortsium vähemalt kolmest sellest riigist, millest vähemalt kaks on liikmesriigid.

2. Kaitsetööstusreservi loovad liikmesriigid tagavad, et selle reservi loomine, haldamine ja alalhoidmine on kooskõlas artikli 36 lõikes 1 sätestatud eesmärkidega ning artiklis 4 ja asjakohasel juhul artiklis 22 sätestatud eesmärkidega.

3. Liikmesriigid, assotsieerunud riigid, Ukraina ja Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid, kes loovad kaitsetööstusreservi, annavad kõigile liikmesriikidele, assotsieerunud riikidele ja Ukrainale kaitsetööstusreservi kuuluvate kaitseotstarbeliste toodetega seoses viivitamatu ja sooduskohtlemisel põhineva ostu-, kasutus-või rentimisvõimaluse.

4. Kui kaitsetööstusreserv luuakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri raames, võib programmist või Ukraina toetusvahendist rahaliselt toetada järgmist:

a) kaitseotstarbeliste toodete lisakoguste ühishanked, mida Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur viib läbi kooskõlas artikliga 11;

b) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomine ja toimimine kaitsetööstusreservi haldamiseks ja alalhoidmiseks kooskõlas artikli 13 lõike 1 punktiga g.

5. Kui liikmesriik või kohaldataval juhul assotsieerunud riik teeb ostu Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loodud, hallatavast või alal hoitud kaitsetööstusreservist, käsitatakse hanget direktiivi 2009/81/EÜ artikli 13 punktis f osutatud lepinguna, mille üks valitsus sõlmib teise valitsusega.

Artikkel 39

Kaitseotstarbeliste toodete ühishankemenetluste hõlbustamine

Kui liikmesriigid sõlmivad lepingu kaitseotstarbeliste toodete ühiseks hankimiseks, võivad nad kohaldada artikli 11 lõigetes 9 ja 10, artiklis 52 ja artiklis 53 sätestatud norme ja menetlusi nendes sätestatud tingimustel.

([44]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1092, millega kehtestatakse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programm eesmärgiga toetada liidu kaitsetööstuse konkurentsi- ja uuendusvõimet (ELT L 200, 7.8.2018, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1092/oj).

([45]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj).

VI PEATÜKK

EUROOPA RELVASTUSPROGRAMMI KOOSTÖÖSTRUKTUUR

Artikkel 40

Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri erieesmärk ja tegevus

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur edendab EKTTB konkurentsivõimet ning asjakohasel juhul Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet. Selleks koondatakse nõudlus kaitseotstarbeliste toodete järele ja tagatakse nende õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine kogu nende olelusringi jooksul ning ergutatakse piiriülest tööstuskoostööd.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgi saavutamiseks on Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril vähemalt üks järgmine põhiülesanne:

a) kaitseotstarbeliste toodete ja tehnoloogia ühine arendamine, sealhulgas kaitsealane teadus- ja arendustegevus, katsetamine ja sertifitseerimine; tööstussuutlikkuse suurendamine, sealhulgas toodete tööstuslikku tootmisse viimise ja turustamise kaudu; ning selliste ühekordsete investeeringute toetamine, mis on seotud esialgse tootmise või kasutusaegse toega, eelkõige juhul, kui kaitseotstarbelisi tooteid arendatakse või on arendatud meetmete raames, mida liit rahastab vastavast liidu programmist;

b) kaitseotstarbeliste toodete ja tehnoloogia ühishangete korraldamine, sealhulgas kaitsetööstusreservi loomise, haldamise ja alalhoidmise eesmärgil, või

c) kaitseotstarbeliste toodete olelusringi ühine haldamine, sealhulgas varuosade ja logistika- ja hooldusteenuste hankimine ning asjakohasel juhul avaliku ja erasektori partnerluste loomine, et tagada kaitseotstarbeliste toodete tõhusus ja hea kättesaadavus, või

d) lisakoguste dünaamiline haldamine, et tagada liikmesriikidele, assotsieerunud riikidele ja Ukrainale viivitamatu ja eelisõiguslik ostu-, kasutus- või rentimisvõimalus kaitsetööstusreservide raames.

3. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur võib delegeerimiskokkuleppega usaldada ühe või mitme käesoleva artikli lõikes 2 osutatud ülesande täitmise ühele või mitmele artikli 11 lõikes 2 osutatud toetuskõlblikule üksusele. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur tagab, et tema liidu õigusest ja eelkõige käesolevast määrusest tulenevad kohustused oleksid täidetud.

Artikkel 41

Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomisega seotud nõuded

1. EKTTB või Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõime tugevdamiseks vastab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur kõigile järgmistele nõuetele:

a) toetab koostööd kuni kaitseotstarbelise toote olelusringi lõpuni või kuni Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevuse lõpetamiseni;

b) toetab kaitseotstarbeliste toodete ühist arendamist, hankimist või kasutusaegse toe pakkumist kooskõlas liikmesriikide poolt ÜVJP, eelkõige võimearendusplaani raames ühiselt kokku lepitud kaitsevõime prioriteetidega;

c) võtab arvesse NATO asjaomast tegevust, näiteks NATO kaitseplaneerimist, kui see teenib liidu julgeoleku- ja kaitsehuve;

d) on vähemalt kolmeliikmeline, kellest vähemalt kaks on liikmesriigid.

2. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur kasutab relvastuskoostöö programmide algatamiseks ja haldamiseks standardmenetlusi. Komisjon võib liikmesriikide väljendatud seisukohti arvesse võttes koostada nimetatud menetluste jaoks suunised või vorme, sealhulgas suuniseid projektijuhtimise, hangete, finantsjuhtimise ja aruandluse kohta.

Artikkel 42

Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomise avaldus

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomise avaldused esitatakse komisjonile. Avaldus sisaldama järgmist:

a) sooviavaldus komisjonile Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomiseks;

b) artiklis 45 osutatud Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirja kavand, mille on korrektselt allkirjastanud ja vastu võtnud kõik kavandatava Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmed;

c) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri arendatavate, hangitavate või hallatavate kaitseotstarbeliste toodete üldine kirjeldus, mis puudutab eelkõige artikli 41 lõike 1 punktides a ja b sätestatud nõudeid;

d) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri kavandatava põhikirjajärgse asukoha liikmesriigi deklaratsioon, milles ta tunnustab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri rahvusvahelise organisatsioonina direktiivi 2006/112/EÜ artikli 143 lõike 1 punkti g ja artikli 151 lõike 1 punkti b tähenduses ning rahvusvahelise organisatsioonina direktiivi (EL) 2020/262 artikli 11 lõike 1 tähenduses alates selle loomisest;

e) kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete hulgas on assotsieerunud riik või Ukraina, siis deklaratsioon Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri kõige laialdasema õigus- ja teovõime tunnustamise kohta kooskõlas artikli 44 lõikega 2.

Käesoleva lõike esimese lõigu punkti d kohaldamisel kehtestatakse direktiivi 2006/112/EÜ artikli 143 lõike 1 punktis g ja artikli 151 lõike 1 punktis b ning direktiivi (EL) 2020/262 artikli 11 lõikes 2 sätestatud vabastuste tingimused ja piirangud Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete vahelises lepingus.

2. Pärast lõikes 1 osutatud täieliku avalduse saamist hindab komisjon põhjendamatu viivituseta avalduse vastavust käesolevas määruses sätestatud nõuetele ning võib kutsuda sel eesmärgil Euroopa Kaitseagentuuri üles jagama eksperditeadmisi. Hindamise tulemus edastatakse avalduse esitajatele, kellel palutakse vajaduse korral avaldust täiendada või muuta.

3. Võttes arvesse lõikes 2 osutatud hindamise tulemusi, teeb komisjon rakendusaktiga järgmist:

a) loob Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri, kui ta on jõudnud järeldusele, et käesolevas määruses sätestatud nõuded on täidetud või

b) lükkab avalduse tagasi, kui ta jõuab järeldusele, et käesolevas määruses sätestatud nõuded ei ole täidetud, sealhulgas lõike 1 punktis d osutatud deklaratsiooni puudumise korral, pärast seda, kui avalduse esitajatele on antud võimalus täiendada või muuta avaldust.

4. Avalduse esitajaid teavitatakse avalduse kohta tehtud otsusest. Avalduse tagasilükkamise korral selgitatakse otsust avalduse esitajatele selgelt ja täpselt.

5. Käesoleva artikli lõike 3 punktis a osutatud Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomist käsitlev rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega ja avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 43

Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri staatus ja asukoht

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril on juriidilise isiku staatus alates selle loomist käsitleva rakendusakti jõustumise kuupäevast.

2. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur omab igas liikmesriigis kõige laialdasemat õigus- ja teovõimet, mis õigussubjektidele vastavalt selle riigi õigusnormidele antakse, eelkõige õigust omandada, omada ja võõrandada vallasasju, kinnisasju ja intellektuaalomandit, sõlmida lepinguid ning olla kohtus menetlusosaliseks. Kõik liikmesriikide riiklikud rahastamisasutused peavad Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri kõlblikuks riikliku rahalise toetuse saajaks.

3. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirjajärgne asukoht peab olema mõne liikmesriigi territooriumil.

Artikkel 44

Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmesuse tingimused

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmeks võivad olla järgmised riigid:

a) liikmesriigid,

b) assotsieerunud riigid,

c) Ukraina.

2. Assotsieerunud riigid või Ukraina võivad olla Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmed tingimusel, et nad tunnustavad Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri puhul kõige laialdasemat õigus- ja teovõimet, mis õigussubjektidele vastavalt selle riigi õigusnormidele antakse, sealhulgas lepingute sõlmimise ja kohtus menetlusosaliseks olemise eesmärgil.

3. Liikmesriigid, assotsieerunud riigid ja Ukraina võivad igal ajal pärast Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomist astuda selle liikmeks artiklis 45 osutatud põhikirjas kindlaks määratud õiglastel ja mõistlikel tingimustel või ühineda sellega hääleõiguseta vaatlejatena nimetatud põhikirjas kindlaks määratud tingimustel.

4. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur võib teha koostööd ka muu mitteassotsieerunud kolmanda riigiga kui Ukraina või muu kolmanda riigi üksusega, sealhulgas kasutades selliste õigussubjektide vara, taristut, rajatisi ja ressursse, tingimusel et selline koostöö ei ole vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõtte austamisega.

Artikkel 45

Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikiri

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikiri peab sisaldama vähemalt järgmist:

a) selliste Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete, vaatlejate ja asjakohasel juhul õigussubjektide loetelu, kes liikmeid esindavad, ning liikmesuses ja esindatuses muudatuste tegemise tingimused ja menetlus kooskõlas artikliga 44;

b) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri erieesmärgid, ülesanded ja tegevus kooskõlas artiklitega 40 ja 41, sealhulgas Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri arendatavate, hangitavate või hallatavate kaitseotstarbeliste toodete üldine kirjeldus;

c) selliste kaitseotstarbeliste toodete loetelu, mille omanikuks Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur saab ning mille suhtes võib kohaldada käibemaksu- või aktsiisivabastust;

d) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirjajärgne asukoht kooskõlas artikli 43 lõikega 3;

e) selle liikmesriigi õiguse kindlaksmääramine, kes on pädev lahendama vaidlusi Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete vahel Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuriga seoses, Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete ja Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri vahel ning Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri ja kolmandate isikute vahel kooskõlas artikli 49 lõikega 2;

f) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri nimi;

g) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevuse kestus ja tegevuse lõpetamise menetlus kooskõlas artikliga 50;

h) nende peamiste kriteeriumide kirjeldus, mida Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur kohaldab kaitseotstarbeliste toodete hankimisel, et tagada vastavus artikli 40 lõikes 1 sätestatud eesmärgile;

i) vastutuskord, sealhulgas võimalus emiteerida vastava otsuse korral väärtpabereid, kooskõlas artikliga 48;

j) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete õigused ja kohustused, sealhulgas kohustus teha sissemakseid tasakaalustatud eelarvesse ja hääleõigus;

k) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri juhtorganid, nende ülesanded ja vastutusalad ning moodustamise kord ning otsuste tegemise kord Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuris, sealhulgas kohaldatav hääletuskord, eelkõige põhikirja muutmise puhul, kooskõlas artikliga 46;

l) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri töökeel või -keeled;

m) viited Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirja rakendusreeglitele;

n) salastatud teabe kaitset käsitlevad reeglid;

o) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri arendatavate, hangitavate või hallatavate kaitseotstarbeliste toodete käitlemise suhtes kohaldatavate liidu ja riiklike õigusnormide ning nimetatud õigusnormide järgimise tagamiseks ette nähtud haldussuutlikkuse kindlaksmääramine.

Käesoleva lõike esimese lõigu punktis k osutatud hääletuskord, mida kohaldatakse muudatuste suhtes, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodete ekspordi suhtes rakendatava käsitusega, kui see on põhikirjas ette nähtud, ja vastutuskord peavad olema kooskõlas vastavalt käesoleva artikli lõikega 4 ja artikli 48 lõikega 5.

2. Kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmed otsustavad luua kaitsetööstusreservi, peab põhikirjas kindlaks määrama selle kaitsetööstusreservi haldamise reeglid.

3. Põhikirjas, mille kõik Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmed on artikli 42 lõike 1 punkti b kohaselt ühehäälselt allkirjastanud ja vastu võtnud, võib kindlaks määrata kaitseotstarbeliste toodete ekspordi suhtes rakendatava käsituse.

4. Kõigi lõikes 3 osutatud kaitseotstarbeliste toodete ekspordi suhtes rakendatava käsituse muudatuste üle otsustavad Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmed ühehäälselt.

Artikkel 46

Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirja muutmine

1. Kõik Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirja muudatused, mis puudutavad artikli 45 lõike 1 punktides a–k käsitletut, võetakse vastu põhikirjas täpsustatud hääletuskorra kohaselt kooskõlas artikli 45 lõike 1 punktiga k ja Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur esitab need komisjonile heakskiitmiseks.

2. Kõik põhikirja muudatused, mis puudutavad artikli 45 lõikes 3 käsitletut, võetakse vastu põhikirjas täpsustatud hääletuskorra kohaselt kooskõlas artikli 45 lõike 1 punktiga k ning Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur teatab neist komisjonile kümne päeva jooksul alates nende vastuvõtmise kuupäevast.

3. Kõik käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatust erinevad põhikirja muudatused võetakse vastu põhikirjas täpsustatud hääletuskorra kohaselt kooskõlas artikli 45 lõike 1 punktiga k ning Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur esitab need komisjonile kümne päeva jooksul alates nende vastuvõtmise kuupäevast.

4. Lõikes 3 osutatud põhikirja muudatuse suhtes võib komisjon esitada 30 päeva jooksul alates selle esitamise kuupäeva vastuväiteid, põhjendades, miks muudatus ei vasta käesolevas määruses sätestatud nõuetele.

5. Lõikes 3 osutatud põhikirja muudatus ei jõustu enne, kui lõikes 4 osutatud vastuväidete esitamise tähtaeg on möödunud või kui komisjon on vastuväidete esitamisest loobunud või kui esitatud vastuväited on tagasi võetud.

6. Lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud põhikirja muutmise avaldus peab sisaldama järgmist teavet:

a) muudatusettepaneku tekst või kohaldataval juhul vastuvõetud muudatuse tekst ning

b) põhikirja muudetud ja konsolideeritud versioon.

Artikkel 47

Hanke eritingimused

1. Kooskõlas artikli 40 lõikega 3 võib Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur usaldada ühishanke korraldamise artikli 11 lõikes 2 osutatud toetuskõlblikule üksusele. Selline üksus tegutseb kõnealuse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri huvides või nimel.

2. Kaitseotstarbeliste toodete hankimisel käsitatakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuure rahvusvaheliste organisatsioonidena direktiivi 2009/81/EÜ artikli 12 punkti c tähenduses. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid määravad oma hankereeglid kindlaks ise kooskõlas riigihankeid reguleerivate põhimõtetega, eelkõige mittediskrimineerimise, võrdse kohtlemise, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtetega.

3. Kaitseotstarbeliste toodete hankimisel kohaldab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur oma hankemenetluste ja lepingute suhtes kriteeriume, millega tagatakse, et tema hankepõhimõtted vastavad artikli 40 lõikes 1 osutatud eesmärkidele. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur püüab aktiivselt kaasata kaitseotstarbeliste toodete tarneahelatesse mitu õigussubjekti eri liikmesriikidest.

4. Artikli 40 lõikes 3 osutatud delegeerimiskokkuleppe sõlmimise korral võivad kõnealuse kokkuleppe osalised otsustada, et kohaldatakse hanget korraldava üksuse hankereegleid, tingimusel et need reeglid on kooskõlas käesoleva artikli lõikes 2 osutatud põhimõtetega, eelkõige mittediskrimineerimise, võrdse kohtlemise, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtetega.

5. Kui liikmesriik või asjakohasel juhul assotsieerunud riik ostab kaitseotstarbelisi tooteid Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurilt, sealhulgas kaitsetööstusreservist, käsitatakse kõnealust hanget direktiivi 2009/81/EÜ artikli 13 punktis f osutatud valitsustevahelise lepinguna.

Artikkel 48

Vastutus ja kindlustus

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur vastutab oma võlgade eest.

2. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete rahaline vastutus Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri võlgade eest piirdub nende poolt Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tarbeks tehtud sissemaksetega. Liikmed võivad Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirjas täpsustada, et nad võtavad kindlaksmääratud vastutuse, mis on suurem nende vastavatest sissemaksetest, või piiramatu vastutuse.

3. Kui selle liikmete rahaline vastutus on piiratud, peab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur sõlmima asjakohase kindlustuslepingu, et katta Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri võimete loomise ja haldamisega seotud riskid.

4. Oma liikmete ühehäälse otsuse korral võib Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur emiteerida väärtpabereid kooskõlas selle liikmesriigi õigusega, kelle territooriumil on tema põhikirjajärgne asukoht. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur vastutab selliste väärtpaberite eest.

5. Kõigi vastutuskorra muudatuste või meetmete üle, mis mõjutavad Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete finantsvastutust, otsustavad need liikmed ühehäälselt.

6. Liit ei vastuta Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri võlgade eest.

Artikkel 49

Kohaldatav õigus ja kohtualluvus

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri loomise ja toimimise suhtes kohaldatakse

a) liidu õigust, eelkõige käesolevat määrust ja artikli 42 lõike 3 punktis a osutatud rakendusakti;

b) põhikirja ja selle rakendusreegleid;

c) küsimustes, mille suhtes punktides a ja b osutatud norme ei kohaldata või kohaldatakse ainult osaliselt, selle liikmesriigi õigust, kelle territooriumil on Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirjajärgne asukoht.

2. Ilma et see piiraks juhtumeid, mis on aluslepingute kohaselt Euroopa Liidu Kohtu alluvuses, määratakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete vahel Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuriga seoses, Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete ja Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri vahel ning Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri ja kolmandate isikute vahel tekkivate vaidluste lahendamise kohus kindlaks vastavalt selle liikmesriigi õigusele, kelle territooriumil on Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirjajärgne asukoht.

3. Artikli 40 lõikes 3 osutatud delegeerimiskokkuleppes määratakse kindlaks, millise liikmesriigi kohtu alluvusse kõnealuse delegeerimiskokkuleppega seotud vaidluste lahendamine kuulub. Delegeerimiskokkuleppega võib ette näha ka vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismid. See ei piira juhtumeid, mis on aluslepingute kohaselt Euroopa Liidu Kohtu alluvuses.

Artikkel 50

Tegevuse lõpetamine ja maksejõuetus

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri põhikirjas määratakse kindlaks menetlus, mida kohaldatakse juhul, kui liikmete kogu teeb otsuse lõpetada Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevus, või kui komisjon tunnistab kehtetuks artikli 51 lõikes 7 osutatud rakendusakti, millega Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur loodi. Tegevuse lõpetamine võib kaasa tuua tegevuse ja kaitseotstarbeliste toodete omandiõiguse ülemineku mõnele teisele õigussubjektile.

2. Pärast liikmete kogu otsust lõpetada Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevus peab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur sellest põhjendamatu viivituseta ja igal juhul kümne päeva jooksul kõnealuse otsuse vastuvõtmisest komisjonile teatama ning määrama tegevuse lõpetamise eest vastutava esindaja. Komisjon avaldab tegevuse lõpetamise otsuse kohta teate *Euroopa Liidu Teatajas*.

3. Tegevuse lõpetamise menetlust ei lõpetata enne Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurile kuuluvate kaitseotstarbeliste toodete omandiõiguse ülemineku lõpuleviimist.

4. Pärast tegevuse lõpetamise menetluse lõppu teatab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri esindaja sellest põhjendamatu viivituseta ja igal juhul kümne päeva jooksul komisjonile. Komisjon avaldab tegevuse lõpetamise menetluse lõpu kohta teate *Euroopa Liidu Teatajas*. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevus lõppeb kõnealuse teate avaldamise päeval.

5. Kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur ei suuda maksta oma võlgu, teatab ta sellest viivitamata komisjonile. Komisjon avaldab asjakohase teate *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 51

Aruandlus ja kontroll

1. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur koostab iga-aastase tegevusaruande, mis sisaldab artiklis 40 osutatud tegevuse tehnilist kirjeldust ja sellekohast finantsaruannet. See tuleb edastada komisjonile kuue kuu jooksul pärast eelarveaasta lõppu. Komisjon edastab aruande kõikidele liikmesriikidele.

2. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule kõigi toimivate Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuride tegevuse kohta igal aastal koondaruande.

3. Komisjon võib anda Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurile soovitusi lõikes 1 osutatud iga-aastases tegevusaruandes käsitletud teemade kohta.

4. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur ja asjaomased liikmesriigid teavitavad komisjoni kõikidest asjaoludest, mis võivad tõsiselt ohustada Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri ülesannete täitmist või takistada Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril täita käesolevas määruses sätestatud nõudeid.

5. Kui komisjonil on andmeid, et Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur on raskelt rikkunud käesolevat määrust, rakendusakti, millega ta on loodud, omaenda põhikirja või muid kohaldatavaid õigusakte, nõuab komisjon Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurilt või selle liikmetelt selgitusi.

6. Kui komisjon, olles võimaldanud Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuril või selle liikmetel esitada vähemalt kahe kuu jooksul oma märkused, jõuab järeldusele, et Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur rikub raskelt käesolevat määrust, rakendusakti, millega ta on loodud, omaenda põhikirja või muid kohaldatavaid õigusakte, võib komisjon teha Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurile ja selle liikmetele ettepaneku parandusmeetmete võtmiseks.

7. Kui käesoleva artikli lõikes 6 osutatud parandusmeetmeid ei võeta, võib komisjon tunnistada rakendusakti, millega Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur on loodud, kehtetuks. Kehtetuks tunnistav õigusakt avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*. Õigusakti avaldamine käivitab Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri tegevuse lõpetamise, nagu on osutatud artiklis 50.

VII PEATÜKK

TARNEKINDLUS

1. JAGU

KAITSEVALDKONNA ÜHISHANKED

Artikkel 52

Raamlepingute muutmine direktiivi 2009/81/EÜ kohase kriisi kontekstis

1. Kui vähemalt kaks liikmesriiki sõlmivad lepingu kaitseotstarbeliste toodete ühiseks hankimiseks enda või Ukraina jaoks ja kui see on põhjendatud direktiivi 2009/81/EÜ artikli 1 punkti 10 määratletud kriisist tingitud kiireloomulisusega, võib selliste raamlepingute suhtes, mis ei sisalda raamlepingu olulise muutmise võimalust käsitlevaid sätteid, kohaldada käesoleva artikli lõigetes 2–6 sätestatud norme. Käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 sätestatud normide kohaldamiseks peab raamlepingu sõlminud avaliku sektori hankija saama nõusoleku ettevõtjalt, kellega ta raamlepingu sõlmis.

2. Liikmesriigi avaliku sektori hankija võib olemasolevat kaitseotstarbeliste toodete raamlepingut muuta, kui see raamleping sõlmiti ettevõtjaga, kes vastab käesoleva määruse artikli 9 lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatud kriteeriumidega samaväärsetele kriteeriumidele, et lisada kõnealuse raamlepingu osaliste hulka uusi avaliku sektori hankijaid, mis võimaldab kohaldada raamlepingu sätteid selliste avaliku sektori hankijate suhtes, kes ei olnud raamlepingu algsed osalised. Avaliku sektori hankijate suhtes, kes ei ole raamlepingu algsed osalised, ei kohaldata direktiivi 2009/81/EÜ artikli 29 lõike 2 esimest lõiku.

3. Erandina direktiivi 2009/81/EÜ artikli 29 lõike 2 kolmandast lõigust võib liikmesriigi avaliku sektori hankija selliste raamlepingul põhinevate lepingute sõlmimisel, mille hinnanguline maksumus ületab nimetatud direktiivi artiklis 8 sätestatud piirmäära, teha asjaomases raamlepingus kindlaks määratud kogustes olulisi muudatusi kuni 100 % ulatuses raamlepingu maksumusest, kui raamleping sõlmiti ettevõtjaga, kes vastab käesoleva määruse artikli 9 lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatud kriteeriumidega samaväärsetele kriteeriumidele, ning kui muudatus on rangelt vajalik käesoleva artikli lõike 2 kohaldamiseks.

4. Kui lepingus on indekseerimisklausel, on lõikes 3 nimetatud maksumuse arvutamisel kontrollväärtuseks ajakohastatud maksumus.

5. Lõigetes 2 ja 3 osutatud juhtudel kohaldatakse raamlepingu osalisteks olevate avaliku sektori hankijate vahelistes suhetes võrdsete õiguste ja kohustuste põhimõtet, eelkõige seoses hangitavate lisakoguste maksumusega.

6. Avaliku sektori hankija, kes on käesoleva artikli lõikes 2 või 3 osutatud juhtudel raamlepingut muutnud, avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* sellekohase teate. Sellised teated avaldatakse direktiivi 2009/81/EÜ artikliga 32 ettenähtud korras.

Artikkel 53

Juhud, mille puhul on õigustatud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse kasutamine kaitsekoostöö algatuse raames

Kui liikmesriigi avaliku sektori hankija loob uue tõelise kaitsekoostöö algatuse või ühineb liikmesriikide ja asjakohasel juhul ühe või mitme assotsieerunud riigi või Ukraina vahelise rahvusvahelise lepingu või kokkuleppega loodud olemasoleva tõelise kaitsekoostöö algatusega, mille eesmärk on sõjaliste võimete lähendamine, võib ta sõlmida ettevõtjaga kaitseotstarbelise toote lepingu või raamlepingu kooskõlas direktiivi 2009/81/EÜ artikli 28 lõike 1 punktiga e, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

a) asjaomane ettevõtja vastab artikli 9 lõigetes 1, 3 ja 4 sätestatuga samaväärsetele kriteeriumidele;

b) asjaomase liikmesriigi avaliku sektori hankija algatas käesoleva artikli sissejuhatavas lauses osutatud kaitsekoostöö algatuse enne hankemenetluse algust;

c) mõni muu käesoleva artikli sissejuhatavas lauses osutatud kaitsekoostöö algatuses osalev liikmesriik on kõnealuse ettevõtjaga juba sõlminud kaitseotstarbelise toote lepingu või raamlepingu;

d) hangitav kaitseotstarbeline toode on identne käesoleva artikli punktis c osutatud tootega või erineb sellest vaid vähesel määral;

e) lepingu või raamlepingu sõlmimine on vajalik käesoleva artikli punktis b osutatud kaitsekoostöö algatuse elluviimiseks.

2. JAGU

VALMISOLEK

Artikkel 54

Loamenetluse kiirendamine, et tagada kriisi korral oluliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine

1. Liikmesriigid tagavad, et tootmisrajatiste planeerimise, ehitamise ja käitamisega, sisendite liidusisese üleandmise ning lõpptoodete kvalifitseerimise ja sertifitseerimisega seotud haldustaotlusi menetletakse tõhusalt ja aegsasti. Selleks tagavad kõik asjaomased riigi ametiasutused, et neid taotlusi menetletakse nii kiiresti, kui see on õiguslikult võimalik.

2. Liikmesriigid tagavad, et konkreetse juhtumi puhul õiguslike huvide kaalumisel eelistatakse planeerimis- ja loamenetluses kriisi korral oluliste toodete tootmiseks mõeldud tehaste ja rajatiste ehitamist ja käitamist.

Artikkel 55

Ristsertifitseerimise lihtsustamine

1. Iga liikmesriik võtab vastu kaitseotstarbeliste toodete riiklike sertifitseerimisasutuste nimekirja ja edastab selle komisjonile, kes teeb selle kättesaadavaks liikmesriikidele.

2. Komisjon koostab Euroopa Kaitseagentuuri seisukohti arvesse võttes rakendusaktidega liikmesriikide poolt kindlaks määratud kaitseotstarbeliste riiklike sertifitseerimisasutuste ametliku nimekirja ja ajakohastab seda. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Ühe liikmesriigi sertifitseerimisasutus võib küsida teise liikmesriigi sertifitseerimisasutuselt teavet kindla kaitseotstarbelise toote sertifitseerimise ulatuse kohta.

4. Lõikes 1 osutatud riiklikud sertifitseerimisasutused teevad käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmisel üksteisega koostööd ja annavad selleks teiste liikmesriikide asutustele kogu vajaliku toetuse. Komisjon, kutsudes asjakohasel juhul Euroopa Kaitseagentuuri üles jagama oma eksperditeadmisi, toetab sellist koostööd, et hõlbustada kaitseotstarbeliste toodete tõhusat ja tulemuslikku liikumist siseturul.

Artikkel 56

Kaitsevaldkonna tarneahelate kaardistamine

1. Liidu kaitsevaldkonna tarneahelate kaardistamise eesmärk on analüüsida nende tarneahelate tugevaid ja nõrku külgi, pöörates erilist tähelepanu kitsaskohtadele. Asjakohastel juhtudel saab sellele teabele tugineda artiklites 21 ja 34 osutatud programmi ja Ukraina toetusvahendi tööprogrammide väljatöötamisel.

2. Liidu kaitsevaldkonna tarneahelate kaardistamine koosneb järgmistest korrapärastest toimingutest:

a) kaitseotstarbeliste toodete asjakohase tootmisvõimsuse ja tarneahelate kindlaksmääramine vastavalt lõikele 5;

b) kriisi korral oluliste toodete ja nendega seotud tootmisvõimsuse kindlakstegemine vastavalt lõikele 9;

c) kogutud andmete koondamine, ristkontroll ja hindamine vastavalt lõigetele 6, 7 ja 8;

d) varajase hoiatuse indikaatorite kindlaksmääramine vastavalt lõikele 11 ning

e) kriisi korral oluliste toodete peamiste tarnijate ja nende tootmisvõimsuse kindlakstegemine vastavalt lõigetele 12 ja 13.

3. Lõike 2 punktides b, c ja d osutatud toimingud teeb komisjon koostöös kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga. Lõike 2 punktides a ja e osutatud toimingud teevad liikmesriigid. Iga liikmesriik võib taotleda, et lõike 2 punktides a ja e osutatud toimingud teeks tema nimel komisjon.

4. Komisjon töötab pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist välja raamistiku ja metoodika, mille abil teha kindlaks kriisi korral olulised tooted, pannes rõhku olemasolevatele kitsaskohtadele, ja kõnealuste toodete tootmisvõimsus liidus ning kaardistada nende toodete tarneahelad. Selle metoodika puhul tuginetakse liikmesriikide olemasolevatele raamistikele või metoodikale, kui neid on. Selleks võib kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu anda soovitusi kriisi korral oluliste toodete tarneahelate kaardistamiseks asjakohase teabe liigi, teabe edastamise tehniliste kirjelduste ja formaatide ning sellise teabevahetuse sageduse kohta.

5. Lõike 4 kohaselt välja töötatud raamistiku ja metoodika alusel teevad liikmesriigid oma territooriumil kindlaks kaitseotstarbeliste toodete asjakohase tootmisvõimsuse ja tarneahelad ning esitavad selle kindlakstegemise tulemused komisjonile.

6. Komisjon koondab liikmesriikide poolt lõike 5 kohaselt esitatud andmed ja teeb ristkontrolli, et teha kindlaks kriisi korral oluliste toodete loetelu ja nendega seotud tootmisvõimsuse ning hinnata selliste toodete liidu tarneahelate tugevaid ja nõrku külgi.

7. Liikmesriikide edastatud andmete täiendamiseks kasutab komisjon avalikult ja kommertsalustel kättesaadavaid andmeid ning ettevõtjatelt saadud asjakohast mittekonfidentsiaalset teavet, samuti sarnaste, sealhulgas tooret, pooljuhte ja taastuvenergiat käsitleva liidu õiguse kontekstis tehtud analüüside tulemusi, Euroopa Kaitseagentuuri asjakohase tegevuse tulemusi, artikli 58 kohaselt tehtud stressitestide tulemusi ja artikli 85 lõike 2 kohase hindamise tulemusi.

8. Kui lõigetes 6 ja 7 osutatud andmetest ei piisa, et komisjon saaks täita oma lõike 6 kohaseid ülesandeid, võib ta taotleda, et asjaomaste tarneahelate liidus asuvad osalised esitaksid vabatahtlikult teavet liikmesriigile, kelle territooriumil asub adressaadiks oleva ettevõtja tootmisüksus. Komisjoni taotluses märgitakse sõnaselgelt, et ettevõtjal on õigus sellise taotluse täitmisest keelduda. Teabetaotlus sisaldab selle liikmesriigi pädevate asutuste kontaktandmeid, kelle territooriumil asub adressaadiks oleva ettevõtja tootmisüksus, kellele vastus tuleb saata. Kui ettevõtja otsustab esitada taotletud teabe asjaomasele liikmesriigile, teeb see liikmesriik nimetatud teabe komisjonile kättesaadavaks.

9. Komisjon kehtestab rakendusaktiga kriisi korral oluliste toodete loetelu ja ajakohastab seda korrapäraselt. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

10. Komisjon teatab kaardistamise koondtulemused kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogule kord aastas või siis, kui mõni artikli 76 lõikes 5 osutatud kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu liige seda taotleb. Nimetatud tulemusi käsitatakse salastatud teabena.

11. Komisjon koostab lõigete 4, 6 ja 7 kohaste toimingute tulemuste põhjal ja pärast tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist varajase hoiatuse indikaatorite loetelu, eesmärgiga teha kindlaks tegurid, mis võivad häirida, kahjustada või negatiivselt mõjutada kriisi korral oluliste toodete tarnimist. Komisjon vaatab selle varajase hoiatuse indikaatorite loetelu pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist läbi korrapäraselt ning vähemalt iga kahe aasta järel.

12. Pärast käesoleva artikli lõikes 9 osutatud rakendusakti vastuvõtmist teevad liikmesriigid – koostöös komisjoniga ja Euroopa Kaitseagentuuriga, kui see on asjakohane – põhjendamatu viivituseta kindlaks oma territooriumil asutatud, kriisi korral oluliste toodete peamised tarnijad. Iga liikmesriik teatab oma territooriumil asutatud, kriisi korral oluliste toodete peamistele tarnijatele, et nad on käesoleva lõike kohaselt kindlaks tehtud, ja teavitab neid kohustusest teatada kriisi korral oluliste toodete tarne häiretest, nagu on sätestatud artikli 57 lõike 1 punktis c. Kõnealune teade sisaldab ka nende riiklike pädevate asutuste asjakohaseid kontaktandmeid, kellele see aruanne tuleb saata.

13. Lõikes 12 osutatud peamiste tarnijate kindlakstegemisel võib arvesse võtta järgmisi elemente:

a) tarnija turuosa asjaomase kriisi korral olulise toote turul;

b) tarnija tähtsus kriisi korral olulise toote pakkumise piisava taseme säilitamisel liidus, võttes arvesse alternatiivide olemasolu liidus kõnealuse toote pakkumisel;

c) mõju, mida tarnija pakutava, kriisi korral olulise toote tarne häire võib avaldada siseturu toimimisele.

14. Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 10 kohaldamist, täidetakse käesoleva artikli kohaselt saadud teabe käitlemisel artiklis 80 sätestatud konfidentsiaalsuskohustusi.

15. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti a kohast iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve.

Artikkel 57

Seire

1. Liikmesriigid ja komisjon seiravad koostöös kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga korrapäraselt artikli 56 lõike 9 kohaselt kindlaks määratud, kriisi korral oluliste toodete tarnimiseks vajalikku liidu tootmisvõimsust, et teha kindlaks võimalikud ohud nimetatud toodete tarnimisel. Seire tegemisel

a) komisjon jälgib koostöös kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga artikli 56 lõike 11 kohaselt kindlaks määratud varajase hoiatuse indikaatoreid, sealhulgas koondades kokku liikmesriikidelt saadud teabe, tuginedes riigi tasandil kogutud teabele;

b) liikmesriigid jälgivad varajase hoiatuse indikaatoreid arvesse võttes artikli 56 lõikes 12 osutatud, kriisi korral oluliste toodete peamiste tarnijate talitlusvõimet ning teatavad kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogule kõigist sündmustest, millega võivad kaasneda negatiivsed ja püsivad tagajärjed kõnealuste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise jaoks;

c) kui kriisi korral oluliste toodete peamised tarnijad tuvastavad tarnehäired, mis võivad oluliselt mõjutada nende tegevust seoses nimetatud toodete tootmisega, teatavad nad sellistest häiretest liikmesriigile, kelle territooriumil nad on asutatud ning asjaomane liikmesriik edastab selle teabe põhjendamatu viivituseta komisjonile;

d) komisjon teeb pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist kindlaks kriisi korral oluliste toodete tarnimiseks vajaliku liidu tootmisvõimsusega seotud parimad tavad ennetavaks riskimaandamiseks ja suurema läbipaistvuse saavutamiseks.

Komisjon määrab pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist kindlaks esimese lõigus osutatud seire sageduse.

2. Komisjon ja liikmesriigid pööravad erilist tähelepanu VKEdele, et minimeerida lõikes 1 osutatud seirest tulenevat halduskoormust, ning võivad vajaduse korral anda sihtotstarbelist abi.

3. Komisjon võib pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist kutsuda artikli 56 lõikes 12 osutatud, kriisi korral oluliste toodete peamisi tarnijaid, samuti liikmesriike, riiklikke kaitsetööstuse ühendusi ja muid asjaomaseid sidusrühmi üles esitama käesoleva artikli lõike 1 esimese lõigu punkti a kohase seire tarvis teavet vabatahtlikult.

4. Käesoleva artikli lõike 1 esimese lõigu punkti b kohaldamisel võivad liikmesriigid taotleda artikli 56 lõikes 12 osutatud, kriisi korral oluliste toodete peamistelt tarnijatelt vabatahtlikkuse alusel teavet, kui see on vajalik ja proportsionaalne.

5. Lõike 3 kohaldamiseks koostavad liikmesriikide pädevad asutused nende liikmesriigi territooriumil asutatud, kriisi korral oluliste toodete peamiste tarnijate kontaktandmete loetelu ja haldavad seda. Kõnealune loetelu edastatakse komisjonile. Komisjon kehtestab kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogus kasutamiseks kontaktandmete loetelu standardvormingu.

6. Ilma et see piiraks konfidentsiaalse äriteabe kaitset, esitavad liikmesriigid kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogule asjakohase lisateabe, eelkõige teabe kriisi korral oluliste toodete tarnimisega seotud probleemide kohta liidus ja asjakohaste kriisi korral oluliste toodete hankimiseks, ostmiseks või tootmiseks ette nähtud tulevaste riikliku tasandi meetmete kohta.

7. Käesoleva artikli kohase seire käigus kogutud teabe põhjal teavitab komisjon kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu koondtulemustest, esitades talle korrapäraselt ajakohaseid aruandeid. Sellist aruannet käsitatakse salastatud teabena. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu tuleb kokku, et hinnata nimetatud aruandes esitatud tulemusi ja teha asjakohasel juhul kindlaks võimalikud lahendused ühist huvi pakkuvatele küsimustele. Kui see on asjakohane, võib komisjon pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist kutsuda sellistele koosolekutele riiklikke kaitsetööstuse ühendusi, artikli 56 lõikes 12 osutatud, kriisi korral oluliste toodete peamisi tarnijaid ning akadeemiliste ringkondade ja kodanikuühiskonna eksperte.

8. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti a kohast iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve.

Artikkel 58

Stressitestid

1. Komisjon määrab pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist kindlaks asjaomased teemad stressitestide tegemiseks.

2. Komisjon, võttes arvesse käesoleva artikli lõike 1 kohaselt kindlaks määratud asjaomaseid teemasid, viib läbi ja koordineerib stressiteste, sealhulgas simulatsioone, mille eesmärk on ennetada artiklis 60 osutatud tarnekriise ja nendeks valmistuda ning eelkõige võib teha järgmist:

a) töötada välja tarnekriisiga seotud konkreetseid ohte kajastavad stsenaariumid ja parameetrid, et hinnata võimalikku mõju kriisi korral oluliste toodete pakkumisele ja siseturu tõrgeteta toimimisele;

b) hõlbustada ja soodustada hädaolukordadeks valmisoleku strateegiate väljatöötamist;

c) määrata koostöös kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga pärast stressitestide lõpuleviimist kindlaks riskivähendusmeetmed.

3. Komisjon võib teha lõikes 2 osutatud stressiteste korrapäraselt. Stressitestide läbiviimise sageduse kohta esitab soovitusi kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu.

4. Komisjon kutsub lõikes 2 osutatud stressitestides osalema kõigi liikmesriikide esindajaid. Pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist võib komisjon kutsuda nendes testides osalema ka kõrge esindaja ja Euroopa Kaitseagentuuri esindajaid või muid asjaomaseid osalejaid.

5. Kahe või enama liikmesriigi taotlusel võib komisjon teha stressiteste nende liikmesriikide kindlates geograafilistes piirkondades või piirialadel.

6. Pärast käesoleva artikli kohaste stressitestide lõpuleviimist edastab komisjon tulemused osalevatele liikmesriikidele. Komisjon jagab kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga põhjendamatu viivituseta aruannet, kus on esitatud stressitestide tulemustel põhinevad soovitused. Nimetatud tulemusi ja aruannet käsitatakse salastatud teabena.

Artikkel 59

Hoiatused ja ennetusmeetmed

1. Kui liikmesriigi pädev asutus saab teadlikuks kriisi korral olulise toote tõsise tarnehäire riskist või kui tal on konkreetset ja usaldusväärset teavet muu asjakohase riskiteguri või sündmuse kohta, mis avaldab olulist mõju kriisi korral olulise toote tarnimisele, hoiatab ta põhjendamatu viivituseta kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu.

2. Selleks et teha kindlaks, kas kriisi korral olulise toote tõsise tarnehäire riskist tingituna tuleks anda lõikes 1 osutatud hoiatus, võtavad liikmesriigid arvesse järgmist:

a) nende ettevõtjate turupositsioon, keda häire võib mõjutada;

b) võimaliku häire eeldatav kestus;

c) geograafiline piirkond ja siseturu selle osa suurus, mida võimalik häire mõjutaks, ning häire võimalik piiriülene mõju, samuti selle võimalik mõju eriti haavatavatele või ohustatud geograafilistele piirkondadele ning

d) võimaliku häire mõju kriisi korral oluliste toodete tarnimisele.

3. Kui kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu või komisjon saab teadlikuks kriisi korral olulise toote tõsise tarnehäire riskist või kui tal on konkreetset ja usaldusväärset teavet muu asjakohase riskiteguri või sündmuse kohta, mis avaldab olulist mõju kriisi korral olulise toote tarnimisele, tuginedes muu hulgas varajase hoiatuse indikaatoritele, lõike 1 kohasele hoiatusele või rahvusvahelistelt partneritelt saadud teabele, võtab komisjon põhjendamatu viivituseta järgmised ennetusmeetmed:

a) kutsub kokku kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu erakorralise koosoleku, et koordineeritult

   i) arutada asjaomaste kriisi korral oluliste toodete kättesaadavuse ja tarnimisega seotud võimalike häirete tõsidust;

   ii) soovitada komisjonil algatada II ja III peatüki kohased meetmed;

   iii) arutada liikmesriikide pädevate asutuste käsitusi ja vahetada parimaid tavasid, sealhulgas kriisi korral oluliste toodete tarnijate valmisoleku hindamiseks;

   iv) kutsuda liikmesriike üles, et nad alustaksid kriisi korral oluliste toodete tarnimiseks vajaliku liidu tootmisvõimsuse üle dialoogi sidusrühmadega, et teha kindlaks ja valmistada ette ennetusmeetmed ja vajaduse korral neid koordineerida;

   v) pidada arutelu selle üle, kas oleks vajalik ja proportsionaalne kuulutada välja artiklis 60 osutatud tarnekriisi seisukord;

b) pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist alustab asjaomaste kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega liidu nimel konsultatsioone või koostööd, mis võib asjakohastel juhtudel hõlmata koordineerimist vastavatel rahvusvahelistel foorumitel, et rahvusvahelisi kohustusi järgides leida tarneahela häirete vältimiseks või nende käsitlemiseks koostöövõimalusi;

c) tagab koostoime asjaomaste liidu programmide ja õigusaktidega.

4. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti a kohast iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve.

3. JAGU

TARNEKRIISI LEEVENDAMINE

Artikkel 60

Tarnekriisi seisukorra väljakuulutamine

1. Tarnekriis loetakse tekkinuks, kui:

a) kriisi korral oluliste toodete pakkumisel on tõsiseid häireid või on olemas selliste häirete vahetu risk ning

b) sellised tõsised häired või nende vahetu risk põhjustavad või võivad tõenäoliselt põhjustada lahknevate riiklike meetmete vastuvõtmise seoses kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodetega, tuues kaasa tõsise negatiivse mõju siseturu tõrgeteta toimimisele, eelkõige takistused selliste kriisi korral oluliste toodetega piiriülesele kauplemisele, ning liidu kaitsevaldkonna tarneahelate toimimisele.

2. Kui komisjon või kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu saab artikli 59 kohaselt teadlikuks kriisi korral oluliste toodete tõsiste tarnehäirete riskist või kui tal on konkreetset ja usaldusväärset teavet muu asjakohase riskiteguri või sündmuse kohta, mis avaldab olulist mõju selliste toodete tarnimisele, hindab komisjon pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist, kas käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud. Hindamisel võetakse arvesse tarnekriisi seisukorra võimalikku mõju ja tagajärgi asjaomaste kriisi korral oluliste toodete tarneahelatele liidus, artikli 58 kohaselt tehtud stressitestide tulemusi ja muudes asjakohastes liidu kriisiohjeraamistikes tehtud hindamisi. Kui hindamise käigus saadakse konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid, võib komisjon pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist teha nõukogule ettepaneku kuulutada välja tarnekriisi seisukord. Kui komisjon teeb nõukogule ettepaneku kuulutada välja tarnekriisi seisukord, teavitab ta sellest Euroopa Parlamenti.

3. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku alusel kvalifitseeritud häälteenamusega vastu võetud rakendusaktiga välja kuulutada tarnekriisi seisukorra. Rakendusaktis määratakse kindlaks tarnekriisi seisukorra kestus, mis ei ole esialgu pikem kui 12 kuud. Lisaks märgitakse nimetatud rakendusaktis, millised artiklites 62 ja 63 sätestatud meetmed kasutusele võetakse. Samuti võib rakendusaktis kindlaks määrata, milliste kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodete puhul need meetmed kasutusele võetakse.

4. Nõukogu võib lõikes 3 osutatud ettepanekut kvalifitseeritud häälteenamusega muuta.

5. Komisjon annab nõukogule ja Euroopa Parlamendile tarnekriisi seisukorra kohta aru korrapäraselt ja vähemalt iga kolme kuu tagant.

6. Enne tarnekriisi seisukorra kestuse lõppemist hindab komisjon kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu soovitust arvesse võttes, kas on põhjendatud kõnealuse seisukorra pikendamine. Kui hindamine annab konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid selle kohta, et tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise tingimused on endiselt täidetud, võib komisjon pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist teha nõukogule ettepaneku tarnekriisi seisukorda pikendada.

7. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku alusel kvalifitseeritud häälteenamusega vastu võetud rakendusaktiga pikendada tarnekriisi seisukorda pikendada. Pikenduse kestus võib olla maksimaalselt 12 kuud ja see määratakse kindlaks rakendusaktis.

8. Tarnekriisi seisukorra ajal hindab komisjon pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist tarnekriisi seisukorra ennetähtaegse lõpetamise asjakohasust. Kui hindamisest nii nähtub, võib komisjon teha nõukogule ettepaneku tarnekriisi seisukord lõpetada.

9. Nõukogu võib lõpetada tarnekriisi seisukorra enne lõikes 3 või 7 osutatud rakendusaktis kindlaks määratud lõpukuupäeva, võttes komisjoni ettepaneku alusel kvalifitseeritud häälteenamusega vastu sellekohase rakendusakti.

10. Tarnekriisi seisukorra ajal kutsub komisjon liikmesriigi taotlusel või omal algatusel vajaduse korral kokku kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu erakorralise koosoleku. Kooskõlas artikli 76 lõikega 10 kutsub kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu asjakohasel juhul kokku tööstusringkondade kõrgetasemelised esindajad, et erikoosseisus arutada kriisi korral oluliste toodetega seotud küsimusi. Liikmesriigid teevad kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogus komisjoniga tihedat koostööd, et tagada selliste asjaomaste kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodete tarneahelate suhtes võetavate liidu ja riiklike meetmete koordineerimine.

11. Kui tarnekriisi seisukorra kestus lõpeb või kui seda pikendatakse või kui see lõpetatakse enne tähtaega, lõpetatakse kohe artiklite 62 ja 63 kohaselt võetud meetmete kohaldamine. Erandina kohaldatakse artikli 63 lõigete 7 ja 9 kohaselt vastu võetud rakendusakte seni, kuni asjaomased prioriteetsed taotlused ja prioriteetsed tellimused on täidetud.

12. Hiljemalt kuue kuu jooksul pärast tarnekriisi seisukorra lõppu või ennetähtaegset lõpetamist ajakohastavad komisjon ja liikmesriigid artiklite 56 ja 57 kohase kaitsevaldkonna tarneahelate kaardistamise ja seire tulemusi, võttes arvesse tarnekriisist saadud kogemusi.

Artikkel 61

Tarnekriisi lahendamise meetmekogum

1. Kui artikli 60 kohaselt kuulutatakse välja tarnekriisi seisukord ja kui see on liidus tekkinud tarnekriisi lahendamiseks vajalik, võib komisjon kooskõlas artikli 60 lõike 3 kohaselt nõukogu vastu võetud rakendusaktiga võtta artiklites 62 ja 63 sätestatud meetmeid.

2. Komisjon kohaldab pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist lõikes 1 osutatud meetmeid üksnes nende kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodete suhtes, mille tarnimine on tarnekriisi tõttu tõsiselt häiritud või mille puhul esineb vahetu risk selliste häirete tekkeks. Lõikes 1 osutatud meetmete kohaldamine on proportsionaalne ja piirdub sellega, mida on vaja liidus asjaomaste kriisi korral oluliste toodete tarneahelaid mõjutavate tõsiste häirete kõrvaldamiseks või selliste häirete tekke vahetu riski maandamiseks, ning see on liidu huvides parim variant. Nende meetmete kohaldamisel välditakse ebaproportsionaalse halduskoormuse tekitamist, eelkõige VKEde jaoks.

3. Kui artikli 60 kohaselt kuulutatakse välja tarnekriisi seisukord ja kui see on liidus tekkinud tarnekriisi leevendamiseks asjakohane, siis asjakohaste ja tõhusate meetmete küsimuses annab hinnanguid ja nõuandeid kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu.

4. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt kõigist lõike 1 kohaselt võetud meetmetest ja põhjendab nende võtmist.

5. Komisjon annab kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu soovitust arvesse võttes suuniseid artiklites 62 ja 63 sätestatud meetmete rakendamise ja kasutamise kohta.

Artikkel 62

Teabenõuded

1. Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas artikli 60 lõikega 3 kasutusele, võib komisjon olemasoleva teabe ebapiisavuse korral ja pärast nõusoleku saamist liikmesriigilt, kelle territooriumil asjaomase ettevõtja tootmisüksus asub, nõuda, et ettevõtja, kes osaleb selliste kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodete tootmises, esitaks kõnealusele liikmesriigile kindlaksmääratud aja jooksul teabe oma tootmisvõimekuse, tootmisvõimsuse ja esinevate esmaste häirete kohta. Asjaomane liikmesriik teeb nõutud teabe kättesaadavaks komisjonile. Seejuures nõutakse vaid sellist teavet, mida on vaja tarnekriisi olemuse hindamiseks või võimalike leevendusmeetmete kindlaksmääramiseks ja hindamiseks.

2. Enne lõike 1 kohase teabenõude esitamist ja pärast nõusoleku saamist liikmesriigilt, kelle territooriumil asjaomase ettevõtja tootmisüksus asub, võib komisjon korraldada vabatahtliku konsulteerimise esindusliku arvu asjaomaste ettevõtjatega, et määrata kindlaks sellise nõude asjakohane ja proportsionaalne sisu. Komisjon koostab teabenõude koostöös kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga.

3. Komisjon edastab teabenõude koopia põhjendamatu viivituseta selle liikmesriigi pädevale asutusele, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus.

4. Teabenõudes tuleb

a) märkida nõude õiguslik alus;

b) piirduda minimaalselt vajalikuga ning olla nõutud andmete detailsuse ja mahu ning nõutud andmetele juurdepääsu sageduse mõttes proportsionaalne;

c) võtta arvesse ettevõtja õiguspäraseid huve ning andmete kättesaadavaks tegemiseks vajalikke kulusid ja jõupingutusi;

d) märkida selle liikmesriigi pädevate asutuste kontaktandmed, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus, kellele vastus saadetakse;

e) määrata kindlaks asjaomasele liikmesriigile teabe esitamise tähtaeg ning

f) märkida artiklis 72 sätestatud karistused.

5. Kui asjaomane liikmesriik nõustub lõike 1 kohase teabenõude esitamisega, võib ta otsustada, et kõnealune nõue, mille komisjon on lõigete 2 ja 4 kohaselt koostanud, adresseeritakse otse asjaomasele ettevõtjale.

6. Iga asjaomane ettevõtja või seda ettevõtjat nõuetekohaselt esindama volitatud isik esitab nõutud teabe individuaalselt asjaomasele liikmesriigile.

7. Asjaomane liikmesriik tagab, et nõutud teave tehakse komisjonile kättesaadavaks põhjendamatu viivituseta.

8. Kui liidus asutatud ettevõtja saab kolmandast riigist teabenõude seoses tema tegevusega, mida viiakse ellu kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodete tarnimiseks, teavitab ta sellest aegsasti liikmesriiki, kelle territooriumil tema tootmisüksus asub. Kõnealune liikmesriik teavitab omakorda komisjoni viisil, mis võimaldab asjaomasel liikmesriigil ja komisjonil nõuda ettevõtjalt samalaadset teavet. Komisjon teavitab sellise kolmanda riigi teabenõudest kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu.

9. Kui ettevõtja esitab vastuseks käesoleva artikli alusel esitatud nõudele ebaõiget, mittetäielikku või eksitavat teavet või jätab teabe ettenähtud tähtaja jooksul esitamata, määratakse talle kooskõlas artikliga 72 trahv, välja arvatud juhul, kui ettevõtjal on nõutud teabe esitamata jätmiseks või selle ettenähtud tähtaja jooksul esitamata jätmiseks piisavalt põhjust, eelkõige juhul, kui teabenõude menetlemine ettevõtja poolt võib oluliselt häirida tema tegevust, kui teave on salastatud ja mõeldud üksnes riigisiseseks kasutamiseks või kui selle teabe avaldamine võib oluliselt kahjustada ettevõtja äritegevust.

10. Komisjon ja asjaomane liikmesriik kasutavad teabenõude esitamiseks turvalisi vahendeid ja käitlevad igasugust saadud teavet kooskõlas artikliga 80.

11. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti a kohast iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve.

Artikkel 63

Muude kui kaitseotstarbeliste toodete prioriseerimine

1. Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas artikli 60 lõikega 3 kasutusele, võib liikmesriik, kes kogeb tõsiseid raskusi kas kriisi korral oluliste toodete tellimuse esitamisel või selliste toodete tarnega seotud lepingu täitmisel, esitada komisjonile taotluse, et viimane nõuaks ettevõtjalt kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodete teatava tellimuse vastuvõtmist või prioriseerimist.

2. Kui kriisi korral oluliste muude kui kaitseotstarbeliste toodete tootmist või tarnimist ei ole võimalik saavutada muude käesolevas peatükis sätestatud meetmetega, võib komisjon pärast lõikes 1 osutatud taotluse saamist esitada taotluse asjaomasele ettevõtjale, olles esmalt:

a) konsulteerinud ja eelnevalt kokku leppinud liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus, ning

b) konsulteerinud liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja juhtimisstruktuur.

3. Lõikes 2 osutatud taotlus sisaldab teavet selle õigusliku aluse kohta ning selles täpsustatakse tooted, nende kirjeldus ja kogused, tellimuse täitmise ajakava ja tähtaeg, ning tehakse teatavaks prioriteetse taotluse kasutamist õigustavad asjaolud.

4. Komisjon tõendab, et lõikes 2 osutatud taotluste adressaatide ja kasusaajate valikul ei ole toimunud diskrimineerimist ja järgitud on liidu konkurentsinorme.

5. Komisjon tugineb lõikes 2 osutatud taotluste puhul objektiivsetele, faktilistele, mõõdetavatele ja põhjendatud andmetele ning tõendab, et selline prioriseerimine on hädavajalik siseturu tõrgeteta toimimise tagamiseks, ja võtab arvesse asjaomase ettevõtja õigustatud huve ning tarneahela tootmisjärjekorra muutmiseks vajalikke kulusid ja pingutusi.

6. Asjaomane ettevõtja vastab komisjonile viie tööpäeva jooksul pärast lõikes 2 osutatud taotluse saamist ja teatab, kas ta võtab taotluse vastu või lükkab selle tagasi. Kui olukorra kiireloomulisus seda nõuab, võib komisjon sellisest kiireloomulisusest tulenevalt paluda ettevõtjal vastata lühema tähtaja jooksul.

7. Kui ettevõtja, kellele lõikes 2 osutatud taotlus on adresseeritud, on taotluse sõnaselgelt vastu võtnud, võtab komisjon rakendusaktiga vastu prioriteetseks hinnatud taotluse, milles määratakse kindlaks järgmine:

a) sellise prioriteetse taotluse õiguslik alus, mida ettevõtja peab järgima;

b) asjaomase prioriteetse taotlusega hõlmatud, kriisi korral oluliste toodete loetelu, tehniline kirjeldus, hind ja nõutav tarnitav kogus;

c) prioriteetse taotluse rahuldamise tähtajad;

d) prioriteetse taotluse kasusaajad;

e) lepingulisest vastutusest vabastamine käesoleva artikli lõikes 12 sätestatud tingimustel ning

f) artiklis 72 ette nähtud karistused sellest rakendusaktist tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest.

8. Kui ettevõtja lükkab lõikes 2 osutatud taotluse tagasi, esitab ta komisjonile keeldumise üksikasjaliku põhjenduse.

9. Võttes igakülgselt arvesse ettevõtja poolt käesoleva artikli lõike 8 kohaselt esitatud põhjendusi ning olles konsulteerinud ja saavutanud eelneva kokkuleppe liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus, ja liikmesriigiga, kelle territooriumil asub ettevõtja juhtimisstruktuur, võib komisjon võtta rakendusaktiga vastu prioriteetse tellimuse, millega pannakse asjaomasele ettevõtjale kohustus nimetatud tellimus täita. Komisjon esitab põhjused, miks oli kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartast tulenevate ettevõtja põhiõigustega rakendusakti vastuvõtmine lõikes 1 kirjeldatud asjaolusid silmas pidades vajalik. Igas sellises rakendusaktis esitatakse lõikes 7 osutatud teave.

10. Komisjon ei esita prioriteetset tellimust järgmistel juhtudel:

a) ettevõtja ei suuda täita prioriteetset tellimust ebapiisava tootmisvõimekuse või tootmisvõimsuse tõttu või tehnilistel põhjustel, isegi tellimuse eeliskohtlemise korral, või

b) tellimuse täitmine tooks ettevõtjale kaasa ebamõistliku majandusliku koormuse ja erilised raskused, sealhulgas talitluspidevusega seotud märkimisväärse riski.

11. Lõikes 7 osutatud prioriteetsed taotlused või lõikes 9 osutatud prioriteetsed tellimused

a) esitatakse õiglase ja mõistliku hinnaga, võttes adekvaatselt arvesse ettevõtja alternatiivkulusid prioriteetse taotluse rahuldamisel või prioriteetse tellimuse täitmisel võrreldes olemasolevate lepinguliste kohustustega;

b) on ülimuslikud prioriteetse taotluse või prioriteetse tellimusega hõlmatud kriisi korral oluliste toodetega seotud mis tahes era- või avalik-õigusliku kohustuse suhtes, välja arvatud kohustused, mis on otseselt seotud sõjalist eesmärki omavate tellimustega.

12. Ettevõtja, kes täidab lõike 7 kohast prioriteetset taotlust või lõike 9 kohast prioriteetset tellimust, ei vastuta liikmesriigi õigusega reguleeritud lepingulise kohustuse rikkumise eest, tingimusel et:

a) lepingulise kohustuse rikkumine on vajalik taotletava prioriseerimise jaoks;

b) lõikes 7 või 9 osutatud rakendusakti on järgitud ning

c) kui see on kohaldatav, prioriteetse taotluse vastuvõtmise ainus eesmärk ei olnud eelneva lepingulise kohustuse põhjendamatu vältimine.

13. Vastuolu prioriteetse taotluse või prioriteetse tellimuse ja liidu muu prioriseerimismehhanismi alla kuuluva meetme vahel arutatakse kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogus ja selle lahendab komisjon avaliku huvi kaalumise teel.

14. Ettevõtja, kellele on esitatud lõike 7 kohane prioriteetne taotlus või lõike 9 kohane prioriteetne tellimus, võib taotleda komisjonilt lõikes 7 või 9 osutatud rakendusakti muutmist, kui ta leiab, et see on igakülgselt põhjendatud ühel järgmisel alusel:

a) ettevõtja ei suuda prioriteetset taotlust rahuldada või prioriteetset tellimust täita ebapiisava tootmisvõimekuse või tootmisvõimsuse tõttu isegi kõnealuse taotluse või tellimuse eeliskohtlemise korral;

b) taotluse rahuldamine või tellimuse täitmine tooks ettevõtjale kaasa ebamõistliku majandusliku koormuse ja erilised raskused.

15. Ettevõtja esitab kogu asjakohase ja põhjendatud teabe, mis võimaldab komisjonil hinnata lõikes 14 osutatud muutmistaotluse õigustatust.

16. Tuginedes ettevõtja esitatud põhjenduste ja tõendite läbivaatamisele, võib komisjon pärast konsulteerimist liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus, ja liikmesriigiga, kelle territooriumil asub kõnealuse ettevõtja toomisüksuse juhtimisstruktuur, muuta oma rakendusakti, et asjaomane ettevõtja käesolevast artiklist tulenevatest kohustustest osaliselt või täielikult vabastada.

17. Kui liidus asutatud ettevõtja suhtes kohaldatakse kolmanda riigi meedet, millega kaasneb kriisi korral olulise muu kui kaitseotstarbelise toote prioriteetne tellimus või prioriteetne taotlus, teatab ettevõtja sellest komisjonile. Seejärel teavitab komisjon nimetatud meetmest kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu.

18. Kui ettevõtja, kellele on esitatud lõike 7 kohane prioriteetne taotlus või lõike 9 kohane prioriteetne tellimus, jätab kõnealuse taotluse või tellimuse tahtlikult või raske hooletuse tõttu rahuldamata või täitmata, määratakse talle trahv vastavalt artiklile 72, välja arvatud juhul, kui:

a) ettevõtja ei suuda prioriteetset taotlust rahuldada või prioriteetset tellimust täita ebapiisava tootmisvõimekuse või tootmisvõimsuse tõttu või tehnilistel põhjustel või

b) tellimuse käsitlemine või täitmine tooks ettevõtjale kaasa ebamõistliku majandusliku koormuse ja erilised raskused, sealhulgas talitluspidevusega seotud märkimisväärse riski.

19. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse prioriteetsete taotluste ja prioriteetsete tellimuste toimimiseks vajalik praktiline tegevuskord, sealhulgas prioriteetsete tellimustega hõlmatud, kriisi korral oluliste toodete hinna kujundamise metoodika.

20. Käesolevas artiklis osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

21. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti b kohast iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve.

4. JAGU

JULGEOLEKUGA SEOTUD TARNEKRIISI SEISUKORD

Artikkel 64

Julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamine

1. Julgeolekuga seotud tarnekriis loetakse tekkinuks, kui:

a) kaitseotstarbeliste toodete tarnimisel on tõsised häired, näiteks liidu julgeolekuga seotud sündmuste mõjust tulenevad häired, või on olemas selliste häirete vahetu risk ning

b) sellised tõsised häired või nende vahetu risk põhjustavad või võivad tõenäoliselt põhjustada lahknevate riiklike meetmete vastuvõtmise seoses kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodetega, tuues kaasa tõsise negatiivse mõju siseturu tõrgeteta toimimisele, eelkõige takistused selliste kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodetega piiriülesele kauplemisele liidus, põhjustades kaitseotstarbeliste toodete märkimisväärset nappust.

2. Kui komisjon või kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu saab artikli 59 kohaselt teadlikuks kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete tõsiste tarnehäirete riskist või kui tal on konkreetset ja usaldusväärset teavet muu asjakohase riskiteguri või sündmuse kohta, mis avaldab olulist mõju kriisi korral olulise toote tarnimisele, hindab komisjon pärast kõnealuse nõukoguga konsulteerimist, kas käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud. Hindamisel võetakse arvesse tarnekriisi seisukorra võimalikku mõju ja tagajärgi kaitsevaldkonna tarneahelatele liidus, artikli 58 kohaselt tehtud stressitestide tulemusi ja muudes asjakohastes liidu kriisiohjeraamistikes tehtud hindamisi. Kui hindamise käigus saadakse konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid, võib komisjon pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist teha nõukogule ettepaneku kuulutada välja julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord. Kui komisjon teeb nõukogule ettepaneku kuulutada välja julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord, teavitab ta sellest Euroopa Parlamenti.

3. Hinnates, kas käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused on lõike 2 kohaselt täidetud, võtab komisjon eelkõige arvesse seda, kas ÜVJP valdkonnas on kindlaks tehtud mõni liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuve mõjutav kriis, näiteks seda, kas kõnealune kriis on põhjustanud vastastikuse abi klausli kasutuselevõtu vastavalt ELi lepingu artikli 42 lõikele 7.

4. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku alusel kvalifitseeritud häälteenamusega vastu võetud rakendusaktiga välja kuulutada julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra. Rakendusaktis määratakse kindlaks julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra kestus, mis ei ole esialgu pikem kui 12 kuud. Lisaks märgitakse nimetatud rakendusaktis, millised artiklites 65–71 sätestatud meetmed kasutusele võetakse. Samuti võib rakendusaktis kindlaks määrata, milliste kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete puhul need meetmed kasutusele võetakse.

5. Nõukogu võib lõikes 4 osutatud ettepanekut kvalifitseeritud häälteenamusega muuta.

6. Komisjon annab nõukogule ja Euroopa Parlamendile julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra kohta aru korrapäraselt ja vähemalt iga kolme kuu tagant.

7. Hiljemalt kolm nädalat enne julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra kestuse lõppemist esitab komisjon kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu soovitust arvesse võttes nõukogule aruande, milles hinnatakse, kas selle ajavahemiku kestust tuleks pikendada. Eelkõige analüüsitakse aruandes käesoleva peatüki alusel varem rakendatud meetmete mõju. Kui hindamine annab konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid selle kohta, et julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise tingimused on endiselt täidetud, võib komisjon pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist teha nõukogule ettepaneku julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorda pikendada.

8. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku alusel kvalifitseeritud häälteenamusega vastu võetud rakendusaktiga pikendada julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorda,. Pikenduse kestus võib olla maksimaalselt kuus kuud ja see määratakse kindlaks rakendusaktis. Lisaks täpsustatakse rakendusaktis seda, milliste artiklites 65–71 sätestatud meetmete kohaldamist jätkatakse, või kui see on asjakohane, millised neist kasutusele võetakse. Nõukogu võib kvalifitseeritud häälteenamusega korduvalt otsustada pikendada ajavahemikku, mille jooksul on julgeolekuga seotud tarnekriisi olukord välja kuulutatud, kui see on julgeolekuga seotud tarnekriisi lahendamiseks õigustatud.

9. Komisjon võib teha nõukogule ettepaneku pikendada julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorda nii mitu korda, kui seda peetakse vajalikuks julgeolekuga seotud tarnekriisi lahendamiseks, võttes arvesse lõikes 7 sätestatud tingimusi. Komisjoni sellise ettepaneku alusel kohaldatakse lõiget 8.

10. Julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra ajal hindab komisjon pärast kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga konsulteerimist julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra ennetähtaegse lõpetamise asjakohasust. Kui hindamisest nii nähtub, teeb komisjon nõukogule ettepaneku julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord lõpetada.

11. Nõukogu võib lõpetada julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra enne lõikes 4 või 8 osutatud rakendusaktis kindlaks määratud lõpukuupäeva, võttes komisjoni ettepaneku alusel kvalifitseeritud häälteenamusega vastu sellekohase rakendusakti.

12. Kui julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra kestus lõpeb või seda pikendatakse või kui see lõpetatakse enne tähtaega, lõpetatakse kohe artiklite 65–71 kohaselt võetud meetmete kohaldamine. Artikli 66 lõike 6 kohaselt vastu võetud rakendusakte kohaldatakse seni, kuni asjaomased prioriteetsed taotlused on täidetud.

Artiklites 65–71 sätestatud meetmete ettevalmistamise ja rakendamise käigus tegutseb komisjon alati, kui see on võimalik, tihedalt kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga koordineerides, kes annab aegsasti nõu. Komisjon teavitab võetud meetmetest kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu. Julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra ajal kutsub komisjon liikmesriigi taotlusel või omal algatusel vajaduse korral kokku kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu erakorralise koosoleku. Kooskõlas artikli 76 lõikega 10 kutsub kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu asjakohasel juhul kokku tööstusringkondade kõrgetasemelised esindajad, et erikoosseisus arutada asjaomaste kaitseotstarbeliste toodetega seotud küsimusi. Liikmesriigid teevad kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogus komisjoniga tihedat koostööd, et tagada selliste kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete kaitsevaldkonna tarneahelate suhtes võetavate liidu ja riiklike meetmete koordineerimine.

13. Kui julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord välja kuulutatakse, võib komisjon teha nõukogule ettepaneku võtta kasutusele artiklites 62 ja 63 sätestatud meetmeid, lähtudes nimetatud artiklites ja artiklites 60 ja 61 sätestatud tingimustest.

Artikkel 65

Teabenõuded

Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas artikli 64 lõikega 4 kasutusele, võib komisjon seoses kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodetega võtta artiklis 62 sätestatud meetmed, lähtudes nimetatud artiklis sätestatud tingimustest.

Artikkel 66

Kaitseotstarbeliste toodete prioriseerimine

1. Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas artikli 64 lõikega 4 kasutusele, võib liikmesriik esitada komisjonile taotluse, et viimane nõuaks ettevõtjalt, kelle tootmisüksus asub kõnealuse liikmesriigi territooriumil, teatava kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete tellimuse vastuvõtmist või prioriseerimist, et leevendada tõsiseid raskusi, mis on tekkinud sellele liikmesriigile või mõnele teisele liikmesriigile kas selliste toodete tellimuse esitamisel või nende tarnelepingu täitmisel.

2. Kui kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete tootmist või tarnimist ei ole võimalik saavutada muude käesolevas peatükis sätestatud meetmega, võib komisjon pärast lõikes 1 osutatud taotluse saamist esitada taotluse asjaomasele ettevõtjale, olles esmalt:

a) konsulteerinud ja eelnevalt kokku leppinud liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus, ning

b) konsulteerinud ja eelnevalt kokku leppinud liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja juhtimisstruktuur.

Komisjoni taotluses märgitakse sõnaselgelt, et ettevõtjal on õigus sellise taotluse täitmisest keelduda.

3. Lõikes 2 osutatud taotlus sisaldab teavet selle õigusliku aluse kohta ning selles täpsustatakse tooted, nende kirjeldus ja kogused, tellimuse täitmise ajakava ja tähtaeg ning tehakse teatavaks prioriteetse taotluse kasutamist õigustavad asjaolud.

4. Komisjon tõendab, et lõikes 2 osutatud taotluste adressaatide ja kasusaajate valikul ei ole toimunud diskrimineerimist ja järgitud on liidu konkurentsinorme.

5. Komisjon tugineb lõikes 2 osutatud taotluste puhul objektiivsetele, faktilistele, mõõdetavatele ja põhjendatud andmetele ning tõendab, et selline prioriseerimine on hädavajalik siseturu tõrgeteta toimimise tagamiseks, ja võtab arvesse asjaomase ettevõtja õigustatud huve ning tarneahela tootmisjärjekorra muutmiseks vajalikke kulusid ja jõupingutusi.

6. Kui ettevõtja, kellele lõikes 2 osutatud taotlus on adresseeritud, on taotluse sõnaselgelt vastu võtnud, võtab komisjon pärast konsulteerimist ja eelneva kokkulepe saavutamist liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus, ja liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja juhtimisstruktuur, rakendusaktiga vastu prioriteetseks hinnatud taotluse, milles määratakse kindlaks järgmine:

a) sellise prioriteetse taotluse õiguslik alus, mida ettevõtja peab järgima;

b) asjaomase prioriteetse taotlusega hõlmatud, kriisi korral oluliste toodete loetelu, tehniline kirjeldus ja nõutav tarnitav kogus;

c) prioriteetse taotluse rahuldamise tähtajad;

d) prioriteetse taotluse kasusaajad;

e) selliste lepinguliste kohustuste ulatus, mille suhtes prioriteetne taotlus on ülimuslik;

f) lepingulisest vastutusest vabastamine käesoleva artikli lõikes 8 sätestatud tingimustel ning

g) artiklis 72 ette nähtud karistused sellest rakendusaktist tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

7. Lõikes 6 osutatud prioriteetsed taotlused

a) esitatakse õiglase ja mõistliku hinnaga, võttes adekvaatselt arvesse ettevõtja alternatiivkulusid prioriteetse taotluse rahuldamisel võrreldes olemasolevate lepinguliste kohustustega ja

b) on lõikes 6 osutatud rakendusaktis sätestatud tingimustel ülimuslikud prioriteetse taotlusega hõlmatud kriisi korral oluliste toodetega seotud mis tahes era- või avalik-õigusliku lepingulise kohustuse suhtes.

8. Ettevõtja, kes täidab lõike 6 kohast prioriteetset taotlust, ei vastuta liikmesriigi õigusega reguleeritud lepingulise kohustuse rikkumise eest, tingimusel et:

a) lepingulise kohustuse rikkumine on rangelt vajalik taotletava prioriseerimise jaoks;

b) järgitakse lõikes 6 osutatud rakendusakti ja

c) prioriteetse taotluse vastuvõtmise ainus eesmärk ei olnud eelneva lepingulise kohustuse põhjendamatu vältimine.

9. Ettevõtja, kellele prioriteetne taotlus on esitatud, võib taotleda komisjonilt lõikes 6 osutatud rakendusakti muutmist, kui ta leiab, et see on igakülgselt põhjendatud ühel järgmisel alusel:

a) ettevõtja ei suuda täita prioriteetset taotlust ebapiisava tootmisvõimekuse või tootmisvõimsuse tõttu isegi taotluse eeliskohtlemise korral;

b) taotluse rahuldamine tooks ettevõtjale kaasa ebamõistliku majandusliku koormuse ja erilised raskused.

10. Ettevõtja esitab kogu asjakohase ja põhjendatud teabe, mis võimaldab komisjonil hinnata lõikes 9 osutatud muutmistaotluse põhjendatust.

11. Tuginedes ettevõtja esitatud põhjendustele ja tõendite läbivaatamisele, võib komisjon pärast konsulteerimist ja eelneva kokkuleppe saavutamist liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja tootmisüksus, ja liikmesriigiga, kelle territooriumil asub asjaomase ettevõtja juhtimisstruktuur, muuta oma rakendusakti, et asjaomane ettevõtja käesolevast artiklist tulenevatest kohustustest osaliselt või täielikult vabastada.

12. Kui ettevõtja, kes on sõnaselgelt nõustunud komisjoni taotlusel tellimusi prioriseerima, ei täida kas tahtlikult või raske hooletuse tõttu kohustust need tellimused eelisjärjekorras täita, määratakse talle kooskõlas artikliga 72 trahv, välja arvatud juhul, kui:

a) ettevõtja ei suuda prioriteetset taotlust rahuldada ebapiisava tootmisvõimekuse või tootmisvõimsuse tõttu või tehnilistel põhjustel või

b) taotluse käsitlemine või täitmine tooks ettevõtjale kaasa ebamõistliku majandusliku koormuse ja erilised raskused, sealhulgas talitluspidevusega seotud märkimisväärse riski.

13. Kui liidus asutatud ettevõtja suhtes kohaldatakse kolmanda riigi meedet, millega kaasneb kriisi korral olulist kaitseotstarbelist toodet puudutav prioriteetne taotlus, teatab ettevõtja sellest komisjonile. Komisjon teavitab nimetatud meetmest kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu. Kui see on asjakohane, võib komisjon pidada kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukoguga nõu, et otsustada, kuidas kõnealusele meetmele oleks sobiv reageerida.

14. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti b kohast iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve.

Artikkel 67

Kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisene üleandmine

1. Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas artikli 64 lõikega 4 kasutusele, tagavad liikmesriigid, et toodete ELi-sisese üleandmisega seotud loataotlusi menetletakse tõhusalt ja aegsasti, ilma et see piiraks direktiivi 2009/43/EÜ kohaldamist ja liikmesriikidele kõnealusest direktiivist tulenevaid õigusi. Selleks tagavad kõik asjaomased riiklikud asutused, et neid taotlusi menetletakse nii kiiresti, kui see on õiguslikult võimalik. Käesoleva määruse artikli 64 lõikes 4 osutatud nõukogu rakendusaktis määratakse kindlaks ajavahemik, mille jooksul asjaomased riiklikud asutused pärast taotlejalt kogu vajaliku teabe saamist taotluse menetlemise lõpule viivad. See ajavahemik ei tohi olla pikem kui kaks nädalat.

2. Kui liikmesriik kehtestab kooskõlas direktiivi 2009/43/EÜ artikli 4 lõikega 8 kriisi korral oluliste toodetena käsitatavate komponentide suhtes ekspordipiirangu, ei nõua ta asjaomaste komponentide ELi-siseseks üleandmiseks lisalubasid, kui vastuvõtja esitab kasutusviisi deklaratsiooni, millega kinnitab, et üleandmisloaga hõlmatud komponendid on integreeritud või integreeritakse tema enda toodetesse ning seetõttu ei saa neid hiljem sellisena üle anda või eksportida. See ei piira direktiivi 2009/43/EÜ artiklis 10 sätestatud vastuvõtjate kohustusi.

Artikkel 68

Kiireloomuliste kaitseinnovatsioonimeetmete toetamine

Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas artikli 64 lõikega 4 kasutusele, loetakse programmi alusel toetuskõlblikuks innovatsioonimeetmed, mis on seotud mõne järgmise tegevusega:

a) tegevused, mille eesmärk on lühendada oluliselt kaitseotstarbeliste toodete tarneaega;

b) tegevused, mille eesmärk on lihtsustada oluliselt kaitseotstarbeliste toodete tehnilisi kirjeldusi, et võimaldada nende toodete masstootmist;

c) tegevused, mille eesmärk on lihtsustada oluliselt kaitseotstarbeliste toodete tootmisprotsessi, et võimaldada nende toodete masstootmist;

d) tegevused, mille eesmärk on asendada komponendid alternatiivsete komponentidega, mis on liidus kättesaadavad või mis on kergesti kohandatavad või mida liidus asutatud ettevõtjad saavad õigeks ajaks välja töötada.

Artikkel 69

Sertifitseerimine

1. Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas artikli 64 lõikega 4 kasutusele, tagavad liikmesriigid, et kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete sertifitseerimisega ja vajaduse korral selliste toodete tehniliste kohandustega seotud haldusmenetlused viiakse läbi kooskõlas kohaldatavate riigisiseste õigusnormidega võimalikult kiiresti.

2. Kui selline staatus on riigisiseses õiguses ette nähtud, omistatakse kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete sertifitseerimisele suurima võimaliku riikliku tähtsusega staatus.

3. Kui meede on kasutusele võetud, loetakse ühes liikmesriigis sertifitseeritud kriisi korral olulised kaitseotstarbelised tooted ka teises liikmesriigis sertifitseeritud toodeteks, mille suhtes ei kohaldata lisakontrolli.

4. Artikli 64 lõikes 4 osutatud rakendusaktiga võib kõnealuse meetme kohaldamisala kohta kehtestada täpsemad sätted.

5. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti b kohast iga liikmesriigi õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve.

Artikkel 70

Riiklike loamenetluste kiirendamine

Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas käesoleva määruse artikli 64 lõikega 4 kasutusele, võib kriisi korral oluliste toodete tarnekindlust pidada ülekaaluka avaliku huviga seotud eriti mõjuvaks põhjuseks direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõike 4 ja artikli 16 lõike 1 punkti c ning direktiivi 2000/60/EÜ artikli 4 lõike 7 tähenduses. Seetõttu võib nendega seotud tootmisrajatiste planeerimist, ehitamist ja käitamist pidada ülekaalukaks avalikuks huviks, kui on täidetud muud nimetatud sätete tingimused.

Artikkel 71

Kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete tootmise järjepidevus

1. Kui nõukogu võtab käesoleva artikli kohase meetme kooskõlas käesoleva määruse artikli 64 lõikega 4 kasutusele ning kui asjaomase tootmistegevuse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/88/EÜ ([46]), võivad liikmesriigid otsustada kasutada või innustada ettevõtjaid, kelle tootmisüksused asuvad nende territooriumil ja kes toodavad kriisi korral olulisi kaitseotstarbelisi tooteid, kasutama direktiivi 2003/88/EÜ artikli 17 lõikes 3 sätestatud erandeid, et lubada vahetustega töötamise laiendamist, hõlbustades seeläbi asjaomaste kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete tootmise järjepidevust, kui nad peavad seda vajalikuks käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks.

2. Kui on vajalik eelnev luba, tagavad kõik asjaomased riiklikud asutused, et lõikes 1 osutatud taotlusi, mille esitavad kõnealuste erandite kasutamiseks asjaomase kaitseotstarbelise toote tootmisega tegelevad ettevõtjad, menetletakse nii kiiresti, kui see on õiguslikult võimalik.

5. JAGU

KARISTUSED

Artikkel 72

Karistused

1. Kui ta peab seda vajalikuks ja proportsionaalseks, võib komisjon rakendusaktidega määrata ettevõtjatele, kellele on adresseeritud artikli 62 kohased teabenõuded või kelle suhtes kehtib mõni artikli 63 lõike 17 või artikli 66 lõike 13 kohane kohustus teavitada komisjoni kolmanda riigi kehtestatud kohustusest või artiklite 63 ja 66 kohane kohustus prioriseerida kriisi korral oluliste toodete tootmist, järgmised trahvid või karistused:

a) trahv, mis ei ületa 300 000 eurot, kui ettevõtja annab artikli 62 lõike 1 kohaselt esitatud taotlusele vastates tahtlikult või raske hooletuse tõttu ebaõiget, mittetäielikku või eksitavat teavet või ei esita kooskõlas artikli 62 lõikega 9 teavet ettenähtud tähtaja jooksul;

b) trahv, mis ei ületa 150 000 eurot, kui ettevõtja ei täida tahtlikult või raske hooletuse tõttu artikli 63 lõike 17 või artikli 66 lõike 13 kohast kohustust teavitada komisjoni kolmanda riigi kehtestatud kohustusest;

c) sunniraha, mis ei ületa 1,5 % eelneva majandusaasta keskmisest päevakäibest iga rikkumise tööpäeva kohta alates prioriteetse tellimuse esitamise otsuses kindlaks määratud kuupäevast, kui ettevõtja ei täida tahtlikult või raske hooletuse tõttu artikli 63 lõike 9 kohast kohustust prioriseerida kriisi korral oluliste toodete tootmist kooskõlas artikli 63 lõikega 18, ning kui ettevõtja, kellele on määratud käesoleva punkti alusel sunniraha, on VKE, ei ületa sunniraha 0,5 % eelneva majandusaasta keskmisest päevakäibest;

([46]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta (ELT L 299, 18.11.2003, lk 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/88/oj).

d) trahv, mis ei ületa 300 000 eurot, kui ettevõtja ei täida tahtlikult või raske hooletuse tõttu vastavalt kas artikli 63 lõike 8 või artikli 66 lõike 6 kohast kriisi korral oluliste toodete tootmise prioriseerimise kohustust kooskõlas vastavalt artikli 63 lõikega 18 ja artikli 66 lõikega 12.

Käesoleva lõigu esimeses lõikes osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 77 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Enne käesoleva artikli lõike 1 kohase otsuse tegemist annab komisjon asjaomasele ettevõtjale võimaluse esitada kooskõlas artikliga 75 oma seisukohad. Komisjon võtab arvesse kõiki ettevõtja esitatud põhjendatud selgitusi, et teha kindlaks, kas trahvi ja sunniraha saab pidada vajalikuks ja proportsionaalseks.

3. Komisjon võtab trahvi ja sunniraha summa kindlaksmääramisel arvesse rikkumise laadi, raskusastet ja kestust, sealhulgas seoses juhtumitega, kui ettevõtja ei võta vastu või ei prioriseeri artikli 63 lõike 9 kohast prioriteetset tellimust või artikli 63 lõike 7 või artikli 66 lõike 6 kohast prioriteetset taotlust, samuti võtab ta arvesse seda, kas ettevõtja on prioriteetse tellimuse täitnud või prioriteetse taotluse osaliselt rahuldanud.

4. Trahve käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna finantsmääruse artikli 21 lõike 5 tähenduses ning need suunatakse Ukraina toetusvahendisse.

Artikkel 73

Karistuse määramise aegumistähtaeg

1. Artikliga 72 komisjonile antud volituste suhtes kehtivad järgmised aegumistähtajad:

a) kaks aastat juhul, kui on rikutud artikli 62 lõike 1 kohaseid teabenõudeid käsitlevaid sätteid;

b) kaks aastat juhul, kui on rikutud artikli 63 lõikes 17 või artikli 66 lõikes 13 kehtestatud teavitamiskohustust käsitlevaid sätteid;

c) kolm aastat juhul, kui on rikutud artiklis 63 ja 66 kehtestatud sätteid, mis käsitlevad kriisi korral oluliste toodete tootmise prioriseerimisega seotud kohustust.

2. Lõikes 1 osutatud aegumistähtajad hakkavad kulgema rikkumise toimepanemise päeval. Kestva või korduva rikkumise puhul hakkab aegumistähtaeg kulgema viimase rikkumise toimepanemise päeval.

3. Kõik meetmed, mida komisjon või liikmesriikide pädevad asutused võtavad käesoleva määruse järgimise tagamiseks, katkestavad aegumistähtaja kulgemise.

4. Aegumistähtaeg katkeb kõigi asjaosaliste suhtes, keda peetakse rikkumises osalemise eest vastutavaks.

5. Iga kord, kui aegumistähtaeg katkeb, hakkab see uuesti nullist kulgema. Aegumistähtaeg möödub hiljemalt päeval, mil kahekordse aegumistähtajaga võrdne ajavahemik lõpeb, ilma et komisjon oleks määranud trahvi või sunniraha. Seda ajavahemikku pikendatakse aja võrra, mille jooksul aegumistähtaeg oli peatatud seetõttu, et komisjoni otsust menetleti Euroopa Liidu Kohtus.

Artikkel 74

Karistuste täitmisele pööramise suhtes kohaldatavad aegumistähtajad

1. Komisjoni õigus pöörata artikli 72 kohaselt tehtud otsused täitmisele kehtib kolm aastat.

2. Aegumistähtaeg hakkab kulgema otsuse jõustumise päeval.

3. Trahvide ja sunniraha täitmisele pööramise aegumistähtaeg katkeb, kui:

a) teatatakse otsusest muuta trahvi või sunniraha algset summat või jätta sellise muutmise taotlus rahuldamata;

b) komisjon või tema taotlusel tegutsev liikmesriik võtab meetmeid, mille eesmärk on pöörata trahvi või sunniraha nõue täitmisele.

4. Lõikes 3 osutatud aegumistähtaja arvestamise katkemise puhul hakkab see uuesti nullist kulgema.

5. Trahvide ja sunniraha nõude täitmisele pööramise aegumistähtaeg peatub seniks, kui:

a) maksmiseks on antud tähtaeg;

b) peatatakse makse sissenõudmine vastavalt Euroopa Liidu Kohtu otsusele.

Artikkel 75

Õigus olla ära kuulatud trahvi ja sunniraha määramisel

1. Enne artikli 72 kohase otsuse vastuvõtmist tagab komisjon, et asjaomastele ettevõtjatele on antud võimalus esitada märkusi järgmise kohta:

a) komisjoni esialgsed järeldused, sealhulgas kõik küsimused, millega seoses on komisjon teinud etteheiteid;

b) meetmed, mida komisjon võib käesoleva lõike punktis a osutatud esialgsete järelduste põhjal kavatseda võtta.

2. Asjaomased ettevõtjad võivad komisjonile esitada oma seisukohad komisjoni esialgsete järelduste kohta mõistliku aja jooksul, mille komisjon on oma esialgsetes järeldustes kindlaks määranud ja mis ei ole lühem kui 14 tööpäeva.

3. Komisjon määrab trahve ja sunniraha üksnes etteheidete alusel, mille kohta asjaomastel ettevõtjatel on olnud võimalik esitada märkusi.

4. Kui komisjon on teavitanud asjaomaseid ettevõtjaid oma esialgsetest lõike 1 kohastest järeldustest, võimaldab ta taotluse korral juurdepääsu komisjoni toimikule vastavalt kokkulepitud avalikustamistingimustele, võttes arvesse ettevõtjate õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi ja vajadust säilitada isiku ärisaladusi või muud konfidentsiaalset teavet. Õigus toimikuga tutvuda ei hõlma juurdepääsu konfidentsiaalsele teabele ega komisjoni või liikmesriikide asutuste sisekasutuseks mõeldud dokumentidele, eeskätt komisjoni ja liikmesriikide ametiasutuste vahelisele kirjavahetusele. Käesolev lõige ei takista komisjoni avalikustamast ja kasutamast teavet, mida on vaja rikkumise tõendamiseks.

6. JAGU

KAITSEVALDKONNA TARNEKINDLUSE NÕUKOGU

Artikkel 76

Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu

1. Luuakse kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu.

2. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu üldine ülesanne on abistada komisjoni ja anda talle soovitusi vastavalt käesolevas peatükis sätestatule.

3. Komisjon edastab kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogule korrapäraselt teavet artikli 60 või 64 kohaselt pärast tarnekriisi seisukorra väljakuulutamist kõikide kavandatavate ja võetud meetmete kohta. Komisjon esitab vajaliku teabe turvalise IT-süsteemi kaudu.

4. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu aitab komisjonil artikli 60 või 64 kohase tarnekriisi seisukorra väljakuulutamiseks valmistumise ja välja kuulutatud tarnekriisi seisukorra lahendamise eesmärgil teha järgmist:

a) analüüsida kriisi korral olulist teavet, mille on kogunud liikmesriigid või komisjon;

b) hinnata võimalikke valmisolekumeetmeid;

c) hinnata, kas artiklis 60 või 64 osutatud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise või peatamise kriteeriumid on täidetud;

d) hõlbustada liikmesriikidega kooskõlastatud tegevust;

e) anda suuniseid artiklis 60 või 64 osutatud tarnekriisidele liidu tasandil reageerimiseks valitud meetmete rakendamise kohta, sealhulgas artiklites 62 ja 63 ning 65–71 osutatud meetmete kasutuselevõtmise kohta;

f) määrata liikmesriikide jaoks kindlaks konkreetsed reageerimismeetmed, millega tagada kriisi korral oluliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine;

g) hõlbustada teabe vahetamist ja jagamist, sealhulgas muude liidu tasandil kriisi korral oluliste asutustega, ning kui see on asjakohane, kolmandate riikidega, rahvusvaheliste organisatsioonidega ning tööstussektori, kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade esindajatega;

h) määrata kindlaks stressitestide tegemiseks asjakohased teemad;

i) töötada välja kriisi korral oluliste toodete kindlakstegemise raamistik ja metoodika ning koostada varajase hoiatuse indikaatorite loetelu;

j) viia läbi kriisi korral olulisi tooteid ja varajase hoiatuse indikaatoreid käsitlev kaardistamine;

k) hinnata, kas tarnekriisi seisukorra pikendamine on vajalik ja proportsionaalne ning kas on asjakohane see lõpetada;

l) hinnata seire tulemusi ja asjakohasel juhul teha kindlaks võimalikud lahendused ühist huvi pakkuvatele küsimustele ning

m) määrata kindlaks stressitestide tegemise sobiv sagedus.

5. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu liikmeteks on kõigi liikmesriikide esindajad, komisjon, kõrge esindaja ja Euroopa Kaitseagentuur. Kõnealusel nõukogul on kaaseesistujad, kelleks on komisjoni esindaja ja rotatsiooni korras vahetuva nõukogu eesistujariigina tegutseva liikmesriigi esindaja. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu sekretariaadi tagab komisjon. Hääleõigus on üksnes liikmesriikidel.

6. Kaaseesistujad kutsuvad kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu koosolekutele vaatlejatena osalema Euroopa Parlamendi esindajaid.

7. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu hääleõiguseta liikmeteks on Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimuste kohaselt õigus saada assotsieerunud riikidel.

8. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu tuleb kokku alati, kui olukord seda nõuab, komisjoni või liikmesriigi või kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu liikmeks saanud assotsieerunud riigi taotlusel. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu võtab komisjoni ettepaneku alusel vastu oma töökorra. Töökorras nähakse ette mehhanismid, millega tagatakse kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu hea toimimine tema ülesannete täitmisel, sealhulgas nähakse ette kaaseesistujate vaheliste võimalike vaidluste lahendamise kord.

9. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu võib esitada komisjoni taotlusel või omal algatusel soovitusi. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu püüab leida lahendusi, millel on võimalikult suur toetus.

10. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu kutsub vähemalt kord aastas riiklike kaitsetööstusühenduste esindajaid ja valitud tööstusringkondade esindajaid osalema vaatlejatena kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu töös, võttes seejuures arvesse vajadust tagada tasakaalustatud geograafiline esindatus. Kui on välja kuulutatud kas artiklis 60 või 64 osutatud tarnekriisi seisukord, kutsub kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu asjakohasel juhul tööstusringkondade kõrgetasemelisi esindajaid osalema vaatlejatena töös, mida teeb erikoosseisus kokku tulev kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu, et arutada kriisi korral oluliste toodetega seotud küsimusi, või kui on välja kuulutatud artikli 64 kohane julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord, et arutada asjaomaste kaitseotstarbeliste toodetega seotud küsimusi.

11. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu kutsub muude kriisi korral oluliste liidu tasandi organite esindajad vaatlejatena oma asjaomastele koosolekutele.

12. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu kutsub asjakohasel juhul kooskõlas oma töökorraga ning liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuve igakülgselt arvesse võttes koosolekutele vaatlejana osalema Ukraina esindaja.

13. Komisjon tagab kaasatuse ja annab kõigile kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu liikmetele võrdse juurdepääsu teabele, et kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu otsustusprotsess kajastaks kõikide liikmesriikide olukorda ja vajadusi. Kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu võtab vajalikud meetmed, et tagada konfidentsiaalse ja tundliku teabe turvaline käitlemine ja töötlemine kooskõlas artiklitega 79 ja 80.

14. Komisjon võib omal algatusel või kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu ettepanekul tegutsedes moodustada ajutisi töörühmi, et toetada kaitsevaldkonna tarnekindluse nõukogu tööd lõikes 1 osutatud ülesannete alusel konkreetsete teemade uurimisel. Liikmesriigid nimetavad töörühmadesse eksperdid. Selliste töörühmade koosolekutele võib kutsuda ka Euroopa Kaitseagentuuri.

15. Komisjon moodustab lõike 14 tähenduses töörühma õiguslike, regulatiivsete ja haldustakistuste käsitlemiseks. Kõnealusel töörühmal on järgmised eesmärgid:

a) teha kindlaks olemasolevad ja võimalikud rahvusvahelise, liidu ja riikliku tasandi õigus- ja haldustakistused artikli 1 lõike 2 punktis 6 loetletud eesmärkide elluviimisel;

b) teha kindlaks võimalikud lahendused ja leevendusmeetmed tuvastatud takistuste kõrvaldamiseks.

VIII PEATÜKK

JUHTIMINE, HINDAMINE JA KONTROLL

Artikkel 77

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Euroopa Kaitseagentuur kutsutakse vaatlejana osalema, et ta saaks esitada komiteele oma seisukohti ja jagada eksperditeadmisi. Samuti kutsutakse komiteed tema töös abistama Euroopa välisteenistus.

3. Komisjon võib omal algatusel või ühe või mitme liikmesriigi taotlusel kutsuda asjakohasel juhul komitee koosolekutele Ukraina esindajaid. Ukraina esindajad ei viibi komitee aruteludel ega osale komitee hääletamisel.

4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

5. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 78

Rahastamisleping Ukrainaga

1. Komisjon sõlmib Ukrainaga rahastamislepingu finantsmääruse artikli 114 lõike 2 tähenduses, et rakendada käesolevas määruses sätestatud meetmeid, mis on seotud liidu rahalisi vahendeid saavate Ukraina või Ukrainas asutatud õigussubjektidega.

2. Ukrainaga sõlmitud rahastamislepinguga ning liidu vahendeid saavate Ukrainas asutatud õigussubjektidega sõlmitud lepingute ja kokkulepetega tagatakse, et on võimalik täita finantsmääruse artiklis 129 sätestatud kohustusi.

3. Rahastamislepingus tuleb kindlaks määrata eelarve täitmisega seotud ülesandeid täitvate Ukraina ametiasutuste ja organite kohustus võtta kõik meetmed, sealhulgas õigus- ja haldusmeetmed, mida on vaja selleks, et järgida usaldusväärse finantsjuhtimise, läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtet, tagada liidu nähtavus liidu rahaliste vahendite haldamisel, täita asjakohaseid kontrolli- ja auditeerimiskohustusi ning võtta nendest tulenev vastutus ning kaitsta liidu finantshuve, koostades muu hulgas üksikasjalikud rakendussätted, mis käsitlevad järgmist:

a) Ukraina toetusvahendist eraldatavate liidu rahaliste vahendite kontrolli, järelevalve, seire, hindamise, aruandluse ja auditeerimisega seotud tegevus, samuti uurimise, pettusevastaste meetmete ja koostööga seotud tegevus;

b) maksude, tollimaksude ja muude lõivudega seotud reeglid kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/947 ([47]) artikli 27 lõigetega 9 ja 10;

c) komisjoni õigus jälgida tegevust, mida Ukrainas asutatud õigussubjektid viivad ellu käesoleva määruse alusel kogu projektitsükli jooksul, muu hulgas ühishangetega seotud koostöö raames, osaleda asjakohasel juhul sellises tegevuses vaatlejana ja anda soovitusi tegevuse täiustamiseks, ning Ukraina ametiasutuste võetav kohustus teha kõik endast olenev, et rakendada komisjoni soovitusi ja anda nende rakendamise kohta aru;

d) artikli 83 lõikes 2 osutatud kohustused, mis käsitlevad andmete kogumist Ukraina poolt ning komisjoni ja Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdepääsu sellistele andmetele, ning andmekogumise täpsed reeglid ja ajakava;

e) salastatud teabe kaitse ja käitlemine vastavalt kohaldatavatele normidele;

f) isikuandmete töötlemise sätted.

4. Ukrainale antakse rahalisi vahendeid üksnes pärast seda, kui rahastamisleping on jõustunud ja lepinguosalised on rakendanud selles kindlaks määratud nõuete rakendamiseks vajalikud meetmed.

5. Komisjon tagab enda poolt kõigi vajalike meetmete võtmise, et rahastamiskord saaks jõustuda hiljemalt 1. juulil 2026.

Artikkel 79

Salastatud teabe kaitse

1. Käesoleva määruse alusel loodud, käideldud, säilitatud, vahetatud või jagatud salastatud teavet kaitstakse asjakohasel viisil kooskõlas julgeolekunormidega, mis on sätestatud komisjoni otsuses (EL, Euratom) 2015/444 ([48]) või nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide vahelises kokkuleppes, mis käsitleb Euroopa Liidu huvides vahetatava salastatud teabe kaitset.

2. Osalevad liikmesriigid otsustavad, kes on artiklis 10 loetletud toetuskõlblike meetmete rakendamisel loodud salastatud tulemteabe autor.

3. Komisjonil on juurdepääs salastatud teabele, mis on vajalik talle käesoleva määrusega määratud ülesannete täitmiseks seoses artiklis 10 loetletud toetuskõlblike meetmetega.

4. Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri puhul on artikli 45 lõike 1 punktis n osutatud salastatud teabe kaitset käsitlevad normid kooskõlas käesoleva artikli lõikega 1.

5. Kui Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri liikmete või vaatlejate hulka kuuluvad assotsieerunud riigid või Ukraina, tagab selline Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur kaitsetaseme, mis on samaväärne kaitsetasemega, mis on tagatud nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise kokkuleppega, mis käsitleb Euroopa Liidu huvides vahetatava salastatud teabe kaitset.

6. Meetme suhtes kohaldatav julgeolekuraamistik kehtestatakse osalevate liikmesriikide poolt hiljemalt sihttoetuslepingu või kokkuleppe allkirjastamise eel. Asjaomased dokumendid on sihttoetuslepingu või kokkuleppe lahutamatu osa.

([47]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/947, millega luuakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“, muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust nr 466/2014/EL ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/1601 ja nõukogu määrus (EÜ, Euratom) nr 480/2009 (ELT L 209, 14.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj).

([48]) Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444 ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/444/oj).

7. Komisjon loob otsuse (EL, Euratom) 2015/444 kohaselt akrediteeritud turvalisusega süsteemi, et hõlbustada salastatud teabe vahetamist komisjoni ning liikmesriikide ja assotsieerunud riikide vahel ning kohaldataval juhul taotlejate ja saajatega.

Artikkel 80

Teabe konfidentsiaalsus

1. Käesoleva määruse kohaldamisel saadud teavet kasutatakse üksnes sel eesmärgil, milleks seda taotleti.

2. Liikmesriigid, komisjon, Euroopa välisteenistus ja Euroopa Kaitseagentuur tagavad kaubandus- ja ärisaladuste ning muu käesoleva määruse kohaldamise käigus saadud ja koostatud tundliku teabe kaitse vastavalt liidu ja vastavale liikmesriigi õigusele.

3. Komisjon käitleb üksuse andmeid ja ärisaladusi sisaldavat teavet vähemalt sama rangelt kui ta käitleb tundlikku teavet, kohaldades teadmisvajaduse põhimõtet ning kasutades sellise teabe käitlemiseks ja jagamiseks asjakohaseid krüpteeritud keskkondi.

Artikkel 81

Isikuandmete kaitse

Käesolev määrus ei piira Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/58/EÜ ([49]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2016/679 ([50]) ja (EL) 2018/1725 ([51]) kohaldamist.

Artikkel 82

Auditid

Liidu rahalise toetuse kasutamise auditid, mille on teinud isikud või üksused, sealhulgas muud isikud või üksused kui need, kes on saanud selleks volituse liidu institutsioonidelt, organitelt, ametitelt või asutustelt, võetakse finantsmääruse artikli 127 kohaselt üldise kindluse aluseks. Euroopa Kontrollikoda kontrollib liidu kõikide tulude ja kulude raamatupidamiskontosid vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 287.

Artikkel 83

Liidu finantshuvide kaitse

1. Kui assotsieerunud riik osaleb programmis Euroopa Majanduspiirkonna lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel või muu õigusakti alusel, annab assotsieerunud riik vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja Euroopa Kontrollikojale vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. OLAFi puhul hõlmavad need õigused õigust korraldada juurdlusi, sealhulgas teha kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud määruses (EL, Euratom) nr 883/2013.

2. Artiklis 78 osutatud lepingus sätestatakse Ukraina kohustused:

a) võtta asjakohaseid meetmeid, et ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumisi, kelmusi ja pettusi, korruptsiooni ja huvide konflikte, mis mõjutavad liidu finantshuve, tuvastada ja hoida ära topeltrahastamist ja võtta õiguslikke meetmeid omastatud vahendite tagasinõudmiseks;

([49]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/58/oj).

([50]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

([51]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).

b) korrapäraselt kontrollida, kas antud rahalisi vahendeid on kasutatud kooskõlas kohaldatavate õigusnormidega, eeskätt seoses õigusnormide rikkumiste, kelmuste ja pettuste, korruptsiooni ja huvide konfliktide ennetamise, avastamise ja kõrvaldamisega;

c) lisada Ukraina toetusvahendi alusel esitatavale maksetaotlusele kinnitus, et vahendeid on kasutatud kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttega ja sihtotstarbeliselt ning on hallatud sobivalt, eelkõige kooskõlas Ukraina õigusnormidega ja neid täiendavate rahvusvaheliste standarditega õigusnormide rikkumiste, kelmuste ja pettuste, korruptsiooni ja huvide konfliktide ennetamise, avastamise ja kõrvaldamise kohta;

d) anda komisjonile, OLAFile, Euroopa Kontrollikojale, ja kui see on asjakohane, Euroopa Prokuratuurile sõnaselge volitus kasutada finantsmääruse artikli 129 lõikes 1 sätestatud õigusi, kohaldades proportsionaalsuse põhimõtet.

Artikkel 84

Teavitamine, kommunikatsioon ja üldsusele tutvustamine

1. Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad rahastamise nähtavuse eriti meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.

2. Komisjon rakendab käesoleva määruse, käesoleva määruse raames võetud meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teabe- ja teavitamismeetmeid.

3. Programmile ja Ukraina toetusvahendile eraldatud rahaliste vahenditega panustatakse liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamisse institutsioonide sõnumites niivõrd, kuivõrd need prioriteedid on seotud artiklites 4 ja 22 osutatud eesmärkidega.

4. Programmile ja Ukraina toetusvahendile eraldatud rahaliste vahenditega võidakse aidata kaasa teabe levitamise, kontaktide loomise ja teadlikkuse suurendamise ürituste korraldamisele, eelkõige kui nende eesmärk on avada tarneahelaid, et edendada VKEde piiriülest osalemist.

Artikkel 85

Seire, hindamine ja läbivaatamine

1. Komisjon seirab korrapäraselt programmi ja Ukraina toetusvahendi rakendamist ning esitab igal aastal Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande tehtud edusammude kohta, sealhulgas VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaasamise taseme ning programmi ja Ukraina toetusvahendi üldkulude kohta meetmete liikide ja liidu toetuse vormi kaupa.

Komisjon seab sisse vajaliku seirekorra, millega tagatakse, et programmi ja Ukraina toetusvahendi rakendamise ja nende tulemuste seireks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja aegsasti. Selleks võib liidu vahendite saajatele ja asjakohasel juhul liikmesriikidele kehtestada proportsionaalsed aruandlusnõuded.

2. Komisjon koostab 30. juuniks 2027 asjakohastel juhtudel näitajatele tugineva aruande, milles hinnatakse käesolevas määruses sätestatud meetmete rakendamist ja nende tulemusi ning hinnatakse vajadust käesoleva määruse võimaliku läbivaatamise järele. Hindamisaruanne tugineb liikmesriikide ja peamiste sidusrühmadega peetud konsultatsioonidele ning selles hinnatakse käesoleva määruse panust edusammudesse, mida on tehtud selleks, et suurendada liidus koostööpõhiselt hangitud kaitseotstarbelise varustuse väärtust, ELi sisese kaitsevaldkonna kaubanduse väärtust ning liikmesriikide kaitsevaldkonna investeeringute väärtus liidus tehtud ostude lõikes.

3. Komisjon esitab aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule, lisades sellele asjakohasel juhul seadusandliku ettepaneku.

Artikkel 86

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Strasbourg, 16. detsember 2025

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*
R. METSOLA	M. BJERRE

Käesoleva määruse kohta on tehtud kolm avaldust, mis on kättesaadavad ELTs C, C/2025/6783, 29.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/6783/oj, ELTs C, C/2025/6784, 29.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/6784/oj, ja ELTs C, C/2025/6785, 29.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/6785/oj.